

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΦΑΛΤΑΤΣΕ

Ο ΠΡΟΣΤΑΤΗΣ ΤΗΣ ΝΗΣΟΥ ΚΕΡΚΥΡΑΣ

756

ΠΕΡΙ ΤΩΝ
ΕΤΗΣΙΩΣ ΤΕΛΟΥΜΕΝΩΝ
ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑΙ ΜΙΤΑΝΕΙΩΝ
ΤΟΥ Θ. ΛΕΙΨΑΝΟΥ
ΤΟΥ
ΑΓΙΟΥ ΣΗΥΡΙΑΝΟΥ

ΚΑΙ
ΤΗΣ ΕΝ ΕΤΕΙ 1716 ΠΟΛΙΟΡΚΙΑΣ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΤΟΜΗ

ΕΞ ΕΚΔΕΔΟΜΕΝΩΝ ΚΑΙ ΑΝΕΚΔΟΤΩΝ ΕΓΓΡΑΦΩΝ
ΕΡΑΝΙΣΘΕΙΣΑ

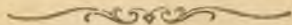
Υπό

ΔΑΥΡΕΝΤΙΟΥ Σ. ΒΡΟΚΙΝΗ

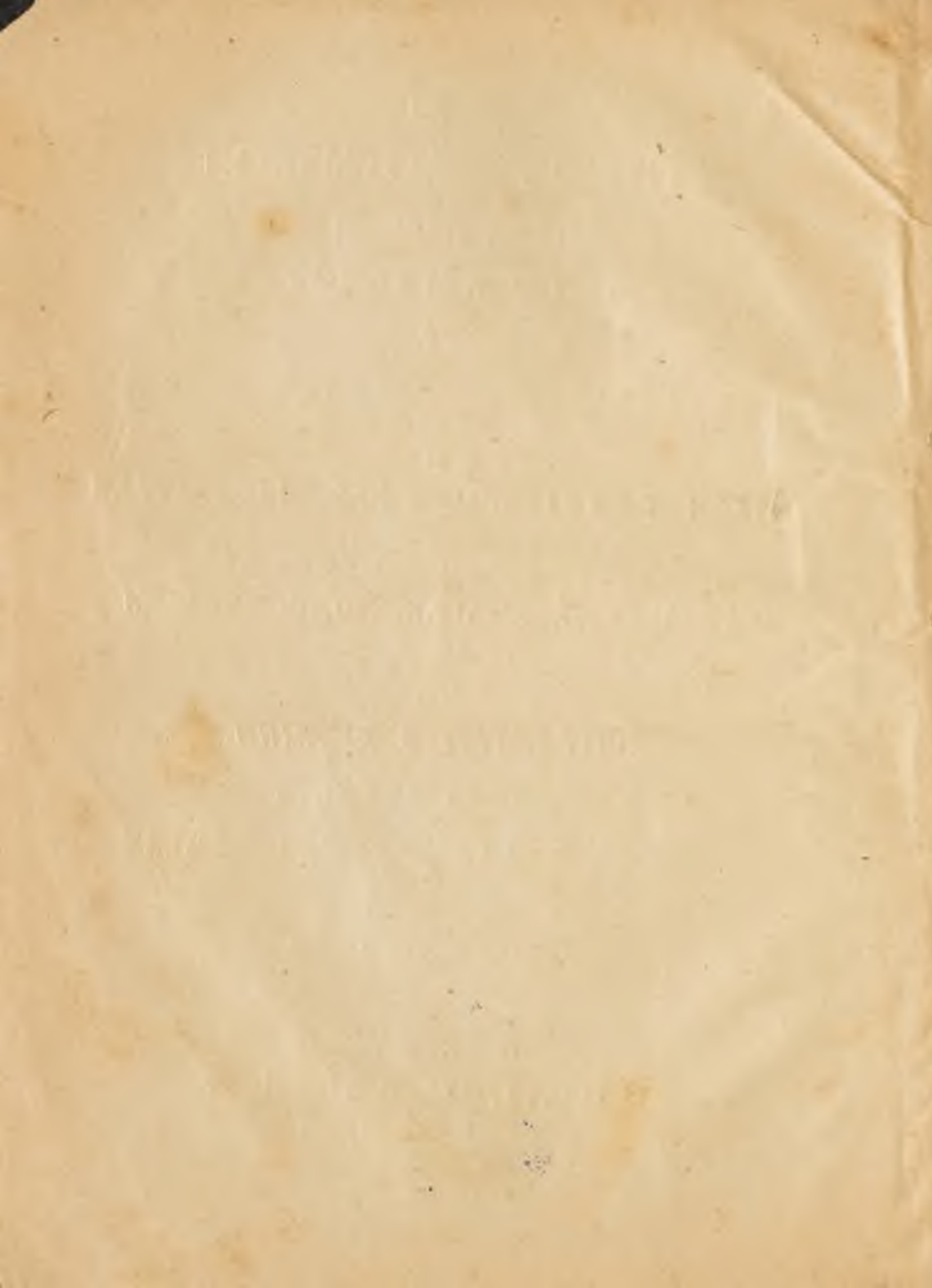
ΕΚΔΟΣΙΣ ΔΕΥΤΕΡΑ
ΜΕΤΑ ΠΡΟΣΘΗΚΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΜΟΥΣΕΟΥ

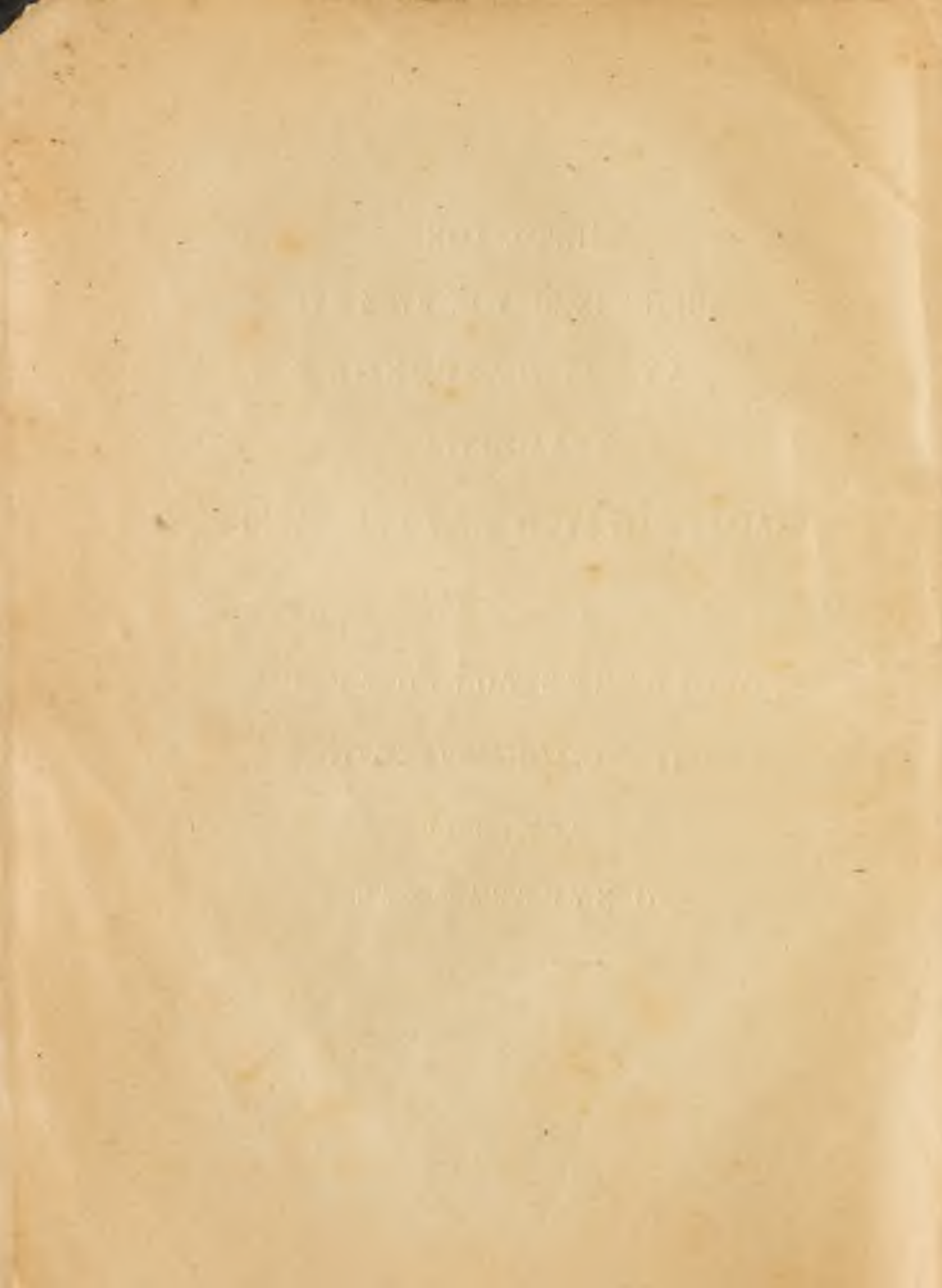

ΕΝ ΚΕΡΚΥΡΑΙ
Τυπογραφείον « ΕΡΜΗΣ »
1893

ΠΡΟΣ ΤΟΝ
ΕΠΙ ΤΑ ΙΧΝΗ ΤΩΝ ΕΥΚΛΕΩΝ
ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΓΟΝΩΝ
ΒΑΔΙΖΟΝΤΑ
ΑΙΔΕΣΙΜΩΤΑΤΟΝ ΑΡΧΙΜΑΝΔΡΙΤΗΝ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΝ ΒΟΥΛΓΑΡΙΝ
ΤΟ ΑΣΘΕΝΕΣ ΤΟΥΤΟ ΔΕΙΓΜΑ
ΤΗΣ ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΑΣ ΤΟΥ
ΑΦΙΕΡΟΝΕΙ
Ο ΣΥΓΓΡΑΦΕΥΣ

ΑΓΓΕΛΙΑ.

— 2 —

Περὶ τῶν ἐτησίως τελουμένων ἐν Κερκύρα λιτανειῶν
τοῦ Θ. Λειψάνου τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος
καὶ τῆς ἐν ἔτει 1716 πολιορκίας
τῆς Κερκύρας

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΤΟΜΗ

ἐξ ἐκδεδομένων καὶ ἀνεκδότων ἐγγράφων
ἐρανισθεῖσα
ὑπὸ

ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ Σ. ΒΡΟΚΙΝΗ.

Παρακινηθεὶς ὑπὸ πολλῶν ἐπανειλημμένως καὶ ἰδίως ὑπὸ
λογίου καὶ σεβαστοῦ φίλου, διαπρεπῆ κατέχοντος θέσιν μεταξὺ
τῶν κληρικῶν, ἵνα τὰ περὶ τῶν αἰτιῶν τῆς καθιερώσεως τῶν
τελουμένων λιτανειῶν τοῦ Θ. Ἀγίου Σπυρίδωνος συνοψίζων,
καταστήσω γνωστὰ διὰ τῆς δημοσιότητος, ἀγνώστων ὄντων τοῦ-
των εἰς τοὺς πλείστους, προθύμως ἐνέδωκα εἰς τὴν εὐάρμοστον
ταύτην προτροπὴν. Διὸ συνέταξα πορημάτιον πάροχον πολλῶν
ἀξίων λόγου καὶ περιέργων εἰδήσεων, ἱκανοποιουσῶν ἀρκούντως
καὶ αὐτοὺς ἐτι τοὺς μὴ ἐν ἀγνοίᾳ διατελοῦντας τῶν λεπτομε-
ρειῶν τῶν λιτανειῶν τούτων, ὅπερ προτίθεται ἤδη νὰ προα-
γάγῃ εἰς φῶς ὑπὸ τὸν ἀνωτέρω τίτλον.

Πρὸς κάλυψιν δὲ τῆς ἀναγκαίας τυπογραφικῆς δαπάνης ἐ-
ξαιτοῦμαι τὴν ἀρωγὴν τῶν ἡμετέρων συμπολιτῶν.

Τὸ περὶ οὗτοῦ λόγος πονηρότερον, διαλαμβάνον πλὴν τῶν ἀλλοδαφῶν ἐκτιθεμένων περὶ τῶν ἀνωτέρω λιτανειῶν γνωστῶν εἰδήσεων, καὶ ἄλλας σχετικὰς τῷ θέματι νέας καὶ περιέργους εἰδήσεις, φερ' εἰπεῖν περὶ τοῦ καθιδρύματος καὶ τῆς μουσικῆς τῆς Φιλαρμονικῆς, πλουτίζεται καὶ διὰ συνοπτικῆς ἀφηγήσεως τῶν συμβάντων κατὰ τὴν ἐν ἔτει 1716 πολιορκίαν τῆς Κερκύρας, μετ' ἀλφαριθμητικοῦ καταλόγου τῶν ἐν τῇ πολιορκίᾳ ἀγωνισθέντων καὶ διακριθέντων Κερκυραίων, παρέχοντος γνῶσιν πολλῶν ἐπίσης ἀγνώστων σπουδαιοτάτων καὶ περιεργοτάτων εἰδήσεων, ἀποθησαυρισθειῶν ἐκ τε δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν ἀξιοπίστων πηγῶν.

Τιμὴ δὲ συνδρομῆς δι' ἑκάστον ἀντίτυπον, ἀποτελούμενον ἐκ 4 περὶπου τυπογραφικῶν φύλλων, ὀρίζεται Δραχμὴ Μία.

Ἐν Κερκύρᾳ τῇ 25 Ἰουλίου 1888.

Α. Σ. ΒΡΟΚΙΝΗΣ.

ΒΑΪΘΟΦΟΡΟΣ ΛΙΤΑΝΕΙΑ.

■ ετράκισ τοῦ ἔτους, κατ' ἀρχαίαν συνήθειαν τῆς ἐν Κερκύρα ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, λιτανεύεται ἐνταῦθα τὸ Λεῖψκον τοῦ θαυματουργοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος, εἰς ἀνάμνησιν τῆς διὰ συναγωγῆς τοῦ Ἀγίου τούτου διασώσεως τῶν κατοίκων τῆς νήσου ἐκ πολλῶν δεινῶν. Καὶ ἡ πρώτη, κατὰ χρονολογικὴν ἐντὸς ἐκάστου ἔτους τάξιν, λιτανεῖα τελεῖται τῇ Κυριακῇ τῶν Βαΐων, ἡ δευτέρα, ἣτις εἶνε ἡ πασῶν τῶν λιτανειῶν ἀρχαιοτέρα, τῷ Ἀγίῳ καὶ μεγάλῳ Σαββάτῳ, ἡ τρίτη τὴν 11]23 Αὐγούστου, ἡ δὲ τετάρτη καὶ τελευταία ἀνὰ πᾶσαν πρώτην Κυριακὴν τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου. Κατὰ τὰ τέλη ὁμως τῆς παρελθούσης καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς τῆς ἐνεστώσης ἐκατονταετηρίδος, ἐτελέσθησαν δύο ἑκτακτοὶ λιτανεῖαι ἐξ ὧν ἡ πρώτη καθιερώθη εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἐκ τῆς νήσου ἀναχωρήσεως τῶν Δημοκρατικῶν Γάλλων, ἡ δὲ δευτέρα εἰς πανηγυρισμὸν τῆς μνήμης τοῦ Ἀγίου ὅτε τὸ πρῶτον ἀφίχθησαν οἱ Ῥῶσοι καὶ χάριν τοῦ Ἀντιναύαρχου Οὐζακῶφ καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν Ῥωσικῆς στρατιᾶς (1).

(1) *Περὶ τῶν λιτανειῶν τούτων, ὁ Νικόλ. Ἀρλιώτης σημειώνει τὰ ἐξῆς εἰς τὰς χρονολογικὰς του σημειώσεις αἰτίνας ἐξεδό-*

Μεγалоπρεπεστάτη λιτανεία τοῦ Ἀγίου λειψάνου ἐκτάκτως, ἐγένετο τῇ 9 Φεβρουαρίου τοῦ ἔτους 1743, ἡμέρᾳ τῆς ἐορτῆς μνήμης τοῦ Ἀγίου Χαραλάμπου, κατ' αἶτησιν τῶν Συνδικῶν τῆς πόλεως, διὰ τὴν συναγωγὴν τοῦ Ἀγίου Λειψάνου διέκτωσιν τῆς νήτου ἐκ παντελοῦς καταστροφῆς τῇ ὁποίαν ἠπείλησεν ὁ κατὰ τὴν εἰρημένην ἡμέραν ἰσχυρώτατος σεισμὸς, ὅστις κατεκρήμισε τὸ παλάτιον τοῦ Γενικοῦ ἐν Κερκύρᾳ Προβλεπτοῦ, τὸ τοῦ Λατίνου Ἐπισκόπου καὶ τινων ἄλλων τὰς οἰκίας (1).

ἦσαν ἐνταῦθα τῷ 1873, αὐτῇ 27 (Μαρτίου) τοῦ αὐτοῦ μηνὸς (1779 ἔτους), ἡμέρᾳ Κυριακῇ, ἔτε.λέσθη.λιτανεία τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωρος, καθιερωθεῖσα διὰ τὴν ἐκ τῆς κυριαρχίας τῶν Γάλλων ἀπελευθέρωσιν· παρευρέθη καὶ ὁ Ναύαρχος Οὐζακῶφ, ὅστις εἴχε προηγουμένως .λειουργηθῇ ἐν τῇ αὐτῇ ἐκκ.λησίᾳ τοῦ Ἀγίου». Καὶ ταῦτα διαλαμβάνει ὁ Ἀρ.λιώτης ἐν τῇ 73 σελ. τῶν χρονικῶν του. Ἐν δὲ τῇ 101 σελ. διαλαμβάνει τὰ ἐπόμενα «Τῇ δὲ 12 Δεκεμβρίου (δηλ. τοῦ 1804) ἔτε.λέσθη μεγαλοπρεπῆς λιτανεία τοῦ .λειψάνου τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωρος, διαρκούσης τῆς ὁποίας ἦσαν παρατεταγμένα κατὰ τὰς τέσσαρας πλευρὰς τῆς πλατείας καὶ ἐν πλήρει στολῇ ἅπαντα τὰ ῥωσσικὰ στρατεύματα. Καὶ ἐν τῇ 83 σελίδι ἀναγράφει τὰ ἐξῆς «Τὴν ἐπιούσαν (δηλ. 4 Μαρτίου 1800) δευτέραν Κυριακὴν τῆς τεσσαρακοστῆς ἔτε.λέσθη, ὡς τὸ προηγουμένον ἔτος, ἡ διὰ τὴν ἔξωσιν τῶν Γάλλων λιτανεία ἐν ᾗ παρευρέθη καὶ ὁ Οὐζακῶφ».

(1) Vol. I. Atti Diversi di Monsr Nani dal 1742—58 pag. 9. Ἐκ τοῦ τόμου τούτου σχετικὴν σημειῶσιν ἔδωκεν ἡμῖν Μιὰν προθύμως ὁ λόγιος καὶ σεβαστὸς φίλος Αἰδ. Κανονικὸς Ἐργεστός Αὐτογούδ.—Vol. 48 Argom. Diversi dal 1743—44 Δεσμ. 5 καὶ Mordo. Nozioni Miscellanee intorno a Corey-va σελ. 54—55.

Ἡ Βυζιοφόρος Λιτανεία τοῦ Ἀγίου, τελεῖται εἰς ἀνάμνησιν τῆς διὰ θαύματος αὐτοῦ ἀπολυτρώσεως τῆς νήσου ἐκ τῆς πανώλους (θανατικοῦ), ἐξ ἧς σπουδαίως ἐκινδύνευσαν πάντες οἱ κάτοικοι αὐτῆς κατὰ τοὺς μῆνας Ὀκτώβριον καὶ Νοέμβριον τοῦ ἔτους 1629, (δηλονότι πρὸ 259 ἐτῶν) ὅτε ἡ φθαρτοποιὰ αὕτη νόσος, κατεμάστιζεν ἀπάσας τὰς νήσους τοῦ Ἰονίου πελάγους καὶ ὁλόκληρον τὴν Ἰταλίαν ἐξ ἧς εἶχε μεταδοθῇ καὶ εἰς τὴν ἡμετέραν νῆσον κατὰ τὸν ἐξῆς τρόπον.

Τὴν νύκτα τῶν Χριστουγέννων τοῦ 1629, διηγεῖται ὁ ἐκ Κερκύρας Ἱστορικὸς καὶ τῶν τότε γενομένων αὐτόπτης μάρτυς Ἀνδρέας Μαρμαρᾶς, προσεβλήθη αἰφνης ἡ πόλις τῆς Κερκύρας ἐκ 4 κρουσμάτων τῆς ἀσθενείας ταύτης. Ἡ τότε Ὑγειονομικὴ Ἀρχὴ καταβαλοῦσα πᾶσαν δυνατὴν προσπάθειαν πρὸς ἀνακάλυψιν τῆς ἀρχικῆς αἰτίας τοῦ κακοῦ, ἐξιχνίασεν, ὅτι εἰς τῶν ὑπηρετῶν τοῦ Εὐγενοῦς Ὀδηγητριακοῦ Σαραντάρη ἐξόχου δικηγόρου καὶ μέλους τῆς τότε Ὑγειονομικῆς Ἀρχῆς, (1) εἶχε παραλάβει ἔκ τινος ἐλευθεροκοινωνήσαντος ξένου πλοίου, δύο Τουρκικὰ μάλλινα μανδύλια τὰ ὅποια ἐδώρησεν εἰς τὴν οἰκοδόσποιαν. Αὕτη δὲ παρέδωκεν αὐτὰ διὰ τὰ φυλαχθῶσιν εἰς τινὰ τῶν ἑαυτῆς θυγατέρων, ἧτις, ἐγκλείσασα ταῦτα ἐντὸς κιβωτίου μετ' ὀλίγον ἀπέθανεν. Οἱ εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Σαραντάρη προσδραμόντες φίλοι καὶ συγγενεῖς αὐτοῦ ὅπως συλληπηθῶσιν αὐτὸν καὶ κηδεύσωσι τὴν ἀποθανοῦσαν ἐμολύνθησαν, ἰδίως δὲ αἱ Κυρίαι αἵτινες μεμολυσμέναι ἐκεῖθεν ἐξεληθοῦσαι, μετέδωκαν ἀμείσως τὸ μόλυσμα εἰς τὸ μέρος ἔνθα κατῴκουν, ὁπόθεν μετεδόθη τοῦτο καὶ ἄλλαχού τῆς πόλεως.

(1) Τὴν Ὑγειονομικὴν Ἀρχὴν συνίστων τέσσαρες ἐκ τῆς τότε ἕως τῶν εὐγενῶν ἐκ λεγόμενοι πολῖται, ἐξ ὧν οἱ δύο ἦσαν Ἰατροί. Ἐλέγοντο δὲ «Προβλεπταὶ ἐπὶ τῆς Ὑγείας.» Εἰς ἐκ τούτων ἦτο τότε καὶ ὁ Σαραντάρης.

Μεθ' ὧλων τῶν αὐστηροτάτων προφυλακτικῶν μέτρων ἅτινα ἡ ἐγγχώριος Διοίκησις μετεχειρίσθη τότε πρὸς καταστολὴν τῆς νόσου, δαπανήσασα χίλια Δουκάτα διὰ τὰς ἐπελθούσας ἀνάγκας, ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἐκείνης διαρκῶς ἀπέθνησκον ἄνθρωποι. Ἄπας ὁ λαὸς προσέδραμεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, μετὰ δακρύων δὲ δεηθεὶς εἰς τὸν Ἅγιον τὴν, διὰ τῆς θείας αὐτοῦ παρὰ τῷ Ὑψίστῳ μεσιτείας, διαφύλαξιν τῆς νήσου ἐκ τῆς θανατηφόρου ἐκείνης ἀσθeneίας, αὕτη περιωρίσθη τότε εἰς μόνον 60 ἄτομα ἅτινα ἀρχικῶς προσβληθέντα εἶχον ἀποβιώσει. Διηγείται δὲ ὁ τότε ζῶν ἱστορικὸς Μαρμαρᾶς, ὅτι πλεῖστοι μεμολυσμένοι ἀσθενεῖς, ἰδόντες κατ' ὄναρ τὸν Ἅγιον ὑποσχόμενον εἰς αὐτοὺς τὴν σωτηρίαν, ἐσώθησαν, καὶ ὅτι καθ' ἃς νύκτας κατεμαστιζετο ἡ πόλις ὑπὸ τῆς ἀσθeneίας, ἐφαίνετο ἐπάνω τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου φῶς, ἐν εἶδει λυχναρίου, ὅπερ διαρκῶς ἔβλεπον οἱ εἰς τὰ φρούρια νυκτερινοὶ σκοποί. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὰ κρούσματα ἡλαττώθησαν ἕκτοτε μέχρι τῆς ἡμέρας τῶν Βαΐων, ὁπότε κατέπαυσεν ὁλοσχερῶς ἡ νόσος, οὐδενὸς ἀποβιώσαντος οὐδὲ προσβληθέντος. Διὸ τῇ ἡμέρᾳ τῶν Βαΐων τοῦ ἔτους ἐκείνου, ἐλιτανεύθη ἐκτὸς τοῦ νχοῦ τοῦ Ἁγίου τὸ λείψανον αὐτοῦ κατ' αἴτησιν τῆς Ἐγγχωρίου ἀρχῆς, δηλαδὴ τῶν Συνδίκων, οἵτινες, συνέλεξαν, κατὰ τὸ λέγειν τοῦ Ἱστορικοῦ Μαρμαρᾶ, πεντακισχίλια Δουκάτα πρὸς ὥραϊσμόν τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου καὶ δι' ἀναφορὰς των πρὸς τοὺς Ἐνετοὺς Διοικητὰς τῆς νήσου, προσέκλεισαν τὸ ὑπὸ χρονολογίαν 21 Ἰουνίου 1630 θέσπισμα περὶ τῆς ἀνά ἕκαστον ἔτος λιτανεύσεως τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος.

Τὴν τε ἀναφορὰν τῶν Συνδίκων καὶ τὴν σχετικὴν ἀπόφασιν, παραθέτομεν ἐνταῦθα ἐξελληνισμένας ἐκ τῶν πρωτοτύπων Ἱταλικῶν. Τὰ Ἱταλικά πρωτότυπα ἐξεδόθησαν κατ' ἀρχὰς ἐν τῷ ἐπὶ Ἐνετῶν τυπωθέντι βιβλίῳ περὶ τῶν ὑποθέσεων τῆς τε ἐκκλησίας τοῦ Ἁγίου καὶ τῆς οἰκογενείας Βουλγάρεων καὶ εἰς τὴν Συλλογὴν τῶν ἐν Ἐ-

πτανήσῳ Ἑνετικῶν Νόμων ὑπὸ Δ.ρος Ποϊάγου. Ἀνετυπώθησαν ταῦτα κατόπιν ἑλληνιστῇ εἰς τὴν α' Ἀληθῇ Ἐκθεσιν περὶ τοῦ ἐν Κερκῶν θαυματουργοῦ Λειψάνου τοῦ Ἀγίου. κτλ.» καὶ τὴν α' Ἱστορίαν τῆς Ἑπτανήσου ἐπὶ Ἑνετῶν ὑπὸ Χιώτου». (Ἐν Τόμ. Γ'.) Εἶναι δὲ τὰ ἐξῆς.

1630 Ἰούνιος.

Περιφανεστάτη Κυβέρνησις Κερκύρας.

Ἀφοῦ κατὰ διαταγὴν ὑμῶν, περιφανέστατοι κύριοι, ἐτελέσθη πάνδημος λιτανεία μετὰ τοῦ λειψάνου τοῦ ἐνδόξου Ἀγίου Σπυρίδωνος, τὴν παρελθοῦσαν Κυριακὴν τῶν Βαΐων, ἕνεκα τῆς πινώλους ἐνσκηψάσης εἰς τὴν πόλιν ταύτην, καὶ θαυμασίως παυσάσης διὰ τῆς χάριτος Κυρίου τοῦ Θεοῦ καὶ διὰ τῆς μεσιτεύσεως τοῦ πολυτιμωτάτου καὶ ἱερωτάτου τούτου λειψάνου τοῦ ρηθέντος Ἀγίου, ὥστε ἐν ὀλίγῳ καιρῷ ἡλευθερώθημεν. Ἐπειδὴ εἶνε νῦν πρέπον νὰ ἐξακολουθῇ ἡ τέλεισις τῆς ρηθείσης λιτανείας κατὰ πᾶν ἔτος, τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς Κυριακῆς τῶν Βαΐων, ἵνα ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ εἰς ἕνα ἕκαστον, οἰασθῇποτε ἡλικίας ὄντα καὶ ἐσόμενον, τηρηθῇ ἐν τῇ μνήμῃ τὸ μέγα θαῦμα τοῦ ὑψογημένου τούτου Ἀγίου, καὶ ἡ ρηθεῖσα Λιτανεία νὰ τελεῖται μετὰ τῆς αὐτῆς μεγαλοπρεπειας, καὶ τὸ ρηθὲν ἀγιώτατον λείψανον νὰ διέρχεται τὰ μέρη τῆς πόλεως, ὡς ἐγένετο τότε ἀρχομένης τῆς ρηθείσης λιτανείας ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας ὅπου, μέλλει νὰ τελειώσῃ, ζητοῦμεν ἡμεῖς οἱ Σύндικοὶ ἐν ὀνόματι τῆς ἐντιμωτάτης ταύτης Κοινότητος, ἀφωσιωμένης δούλης ὑμῶν, περιφανέστατοι Κύριοι, νὰ εὐαρεστηθῇτε νὰ διατάξῃτε, νὰ τελεῖται ἡ λιτανεία αὕτη καθ' ὃν τρόπον ἐτελέσθη τότε, εἰς δόξαν Κυρίου τοῦ Θεοῦ, εἰς τιμὴν τοῦ ρηθέντος Ἀγίου Σπυρίδωνος, καὶ πρὸς διάσωσιν τῆς Γαληνοτάτης Πολιτείας.

Ἴνα δέ, κατ' οὐδένα καιρὸν, οὐδεμία τῶν ἀδελφοτήτων ἐκείνων, αἵτινες συνεκρότησαν ἤδη τὴν λιτανείαν, δυνηθῇ νᾶ ἀποσυρθῇ καὶ προφχισθῇ, ν' ἀποφανθῇτε ὑποχρεοῦντες αὐτάς εἰς τὴν ῥηθεῖσαν λιτανείαν κατὰ τὴν ἀγιωτάτην ἐκείνην ἡμέραν, ἐπὶ ποινῇ εἰς οἶαν-
δήποτε τῶν αὐτῶν ἀδελφοτήτων, ἥθελε παρακούσῃ, δουκάτων εἵ-
κοσιν, ἅτινα θέλουσι ληφθῇ ἀπὸ τοῦ ἐπιτρόπου τῶν ἐκκλησιῶν καὶ
τεθῇ εἰς τὸ ταμεῖον τῶν οἰκοδομῶν τοῦ ῥηθέντος Ἀγίου.

Τὸ ἀγιόγραφον (κοινῶς σκόλα) τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος—Τὸ ἀ-
γιόγραφον τοῦ σωματείου τῶν ῥαπιῶν—Τὸ ἀγιόγραφον τοῦ σωμα-
τείου τῶν ὑποδηματοποιῶν—Οἱ ἀδελφοὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς Γ. Θ.
Ἀντιβουνιωτίσσης—Τὸ ἀγιόγραφον τοῦ Ἀγίου Νικολάου—Ὁ Αἰ-
δεσιμώτατος Πρωτοπαπᾶς μετὰ τοῦ Κλήρου αὐτοῦ.

Ἀπόφαισις.

Τῇ 21 Ἰουνίου 1630.

Ἄῃ περιφανεστάτῃ Κυβέρνησις ἐδρεύουσα κτλ.—Θεωρήσαντες
τὴν ἄνωτέρω αἵτησιν, γενομένην παρὰ τῶν ἐντιμωτάτων κυρίων
Συνδίκων τῆς μεγαλοπρεποῦς ταύτης Κοινότητος, οἱ περιφανέστα-
τοι κύριοι παρεδέχθησαν καὶ ἐπεδοκίμασαν αὐτὴν ὥς ἔχει καὶ ὑ-
πάρχει, ἀποφαινόμενοι, ἵνα κατ' ἔτος καὶ ἐπὶ παντὸς τελεῖται ἡ
λιτανεία πανδημῶς καὶ μετὰ τῶν ἀδελφοτήτων, ὥς ἐν τῇ αὐτῇ
αἰτήσῃ δηλοῦται.

Ἰωάννης Πριούλης Βάσιλος	Ἰάκωβος Μανιάτης Γραμματεὺς
Νικόλαος Τζάνης Σύμβουλος	τῆς Διοικήσεως.
Ἰάκωβος Δᾶ-Ρίβας Σύμβουλος	Ἀρσένιος Πολίτης Γραμμ. τῆς
	Κοινότητος.

Ἡ δὲ περιοδεία τῆς λιτανείας ὠρίσθη τότε, ἵνα, ἀρχομένη ἐκ τῆς

πρὸς τὸ κωδωνοστάσιον τοῦ ναοῦ τοῦ Ἀγίου θύρας, καὶ προαγομένη ἕως τῆς πρὸς τὸ Μανδράκιον πλατείας, φθάνη ἕως τῆς οἰκίας τοῦ Φρουράρχου, παροδεύουσα δὲ μέχρι τῶν δρυφάκτιων θυρῶν τοῦ Φρουρίου ἐκπορεύηται μέχρι τῆς οἰκίας Φέστα, ὁπόθεν νὰ ἐπανέρχεται εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. Ὁ Πανιερώτατος Λατῖνος Ἀρχιεπίσκοπος ἔτι δὲ καὶ ὁ κληρὸς του ἐξαίρεται τῆς προπομπῆς, ἀνήκει δὲ εἰς τὴν θέλησιν αὐτῶν ν' ἀκολουθήσωσι τὴν Λιτανεῖαν ὡς ἰδιῶται».

Καὶ τοιαῦτα μὲν τὰ περὶ τῆς Λιτανείας τῶν Βαΐων καθιερωθέντα. Ὁ δὲ Σαραντάρης συλληφθεὶς τότε ὑπὸ τῆς Ἐξουσίας, ἐστάλη μετ' ἀπάσης τῆς οἰκογενείας του εἰς τὸ νησίδιον τοῦ Λοιμοκαθαρητοῦ (Λαζαρέτο) ἐνθα, διαταγῇ τῆς Διοικήσεως, ὑπέστη τὴν 31 Δεκεμβρίου 1629, ἄνευ νὰ προηγηθῇ οὐδεμίᾳ διαδικασίᾳ, τὸν διὰ τουφεκισμοῦ θάνατον. Τὸ δὲ πτώμα αὐτοῦ ἐκῆν ἕως οὐ κατέστη τέφρα (*fu moschetato ed il suo cadavere arso e reso in ceneri*), ὡς προκύπτει ἐξ ἐπισήμου ὑπὸ τὴν ἀνωτέρω χρονολογίαν ἐπιστολῆς τοῦ τότε Διοικητοῦ τοῦ Λοιμοκαθαρητοῦ Νικολάου Κιγάλα πρὸς τὴν Ὑγειονομικὴν Ἀρχήν. Ταύτην τὴν ἐπιστολὴν εἶδομεν ὑπάρχουσαν εἰς τὸν σωζόμενον εἰς τὸ Ἀρχιεπισκοπικεῖον 8.ον Τόμον τῶν διαφόρων τῆς πόλεως (Δεσμ. XI) πράξεων. Τινὲς, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ αὐτὸς ὁ Ἱστορικὸς Μαρμαράς, ἐφρόνουν, ὅτι ὁ Σαραντάρης ἀδίκως ἐθανατώθη, θῦμα τοῦ φθόνου γενόμενος, καὶ θεωρηθεὶς ὡς δὲν ἔπρεπε μεταδοτὴρ τοῦ μολύσματος, ἐνῶ καὶ εἰς τὸ κομιῶσαν τὰ μανδύλια πλοῖον ὅπερ ἐλευθεροκοινώνησεν, οὐδὲν ἵχνος ἀσθενείας ἐφάνη, καὶ αὐτὸς ἔτι ὁ ὑπηρέτης αὐτοῦ ὁ παραλαβὼν τὰ μανδύλια δὲν προσεβλήθη ἐκ τῆς νόσου. Λέγων δὲ ὁ Μαρμαράς περὶ τοῦ Σαραντάρη, ὅτι ἦτο ὁ πρῶτος τῶν ἐν Κερκύρῃ δικηγόρων, ἐπιπροσθέτει ὅτι, «ὁ καπνὸς τὸν ὁποῖον ἔρριπτε μὲ τὴν κρητορικὴν του δεινότητα κατὰ πρόσωπον τῶν ἄλλων, ὑπῆρ-

«ξεν ἡ κυρία ἀφορμή ἣτις τὸν ἀπετέφρωτε » (1) .

Εἰς συμπλήρωσιν δὲ τῶν ὅσα ἐξιστορήσαμεν ἤδη περὶ τῆς τῶν Βαΐων Λιτανείας, προσθῶμεν καὶ τὰ ἐπόμενα περὶ τοῦ θαύματος ἅτινα διαλαμβάνει τὸ Συναξάριον τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος.

«Καὶ ὁ θαυματουργὸς ζῶν Σπυρίδων, θαύμασι πάντα ἐκπλήττει καὶ μετὰ θάνατον· καὶ λοιμοῦ τὴν τῶν Κερκυραίων λυμκίανοντος πόλιν, πάντων τε τῶ τοῦ Ἀγίου προστρεχόντων τεμένει ἐν «οἷς καὶ βουβῶσι πολλοὶ συνείχοντο, ἐξ οὗ τὴν πόλιν διὰ μιάσματος διαφθαρεῖναι φύσεως ἔδει νόμοις, οὐδὲν σχεδὸν πέπονθεν «ὃ εὐλαβῆς ἐκεῖνος λαός, ἀλλ' ἐν τάχει τῆς προτέρας ὑγιεινῆς ἡ-
«ξιώτο κατασάσεως τῇ τοῦ Ἀγίου μεσιτείᾳ.» Ταῦτα δὲ εἰς ἀπλου-
«στέρα φράσιν οὕτως πως μεταφέρει καὶ ὁ κατὰ τὸ 1872 δημο-
«σιευθεὶς Βίος τοῦ Ἀγίου. «Ἐνῶ λοιμὸς διέφθειρε τὴν πόλιν τῶν
«Κερκυραίων, προσέτρεχον δὲ πάντες ἀδιακρίτως εἰς τὸ ἱερὸν αὐτοῦ
«τέμενος, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ πολλοὶ μεμολυσμένοι ὑπῆρχον,
«διὰ τὸ ὁποῖον ἐπρεπεν, ἔνεκα τοῦ μιάσματος, κατὰ τοὺς νόμους
«τῆς φύσεως νὰ διαφθαρῇ ἡ πόλις, οὐδὲν σχεδὸν ὑπέφερεν ὁ εὐλα-
«βῆς ἐκεῖνος λαός· ἀλλὰ ταχέως πάλιν τῇ τοῦ ἁγίου μεσιτείᾳ ἡ-
«ξιώθη τῆς προτέρας ὑγιεινῆς καταστάσεως.» Καὶ ἐπειδὴ ἐνταῦθα
«λόγος γίνεται περὶ Λιτανείας τῶν Βαΐων, προσθέτομεν ἐν ἐπιμέτρῳ
«ὅσα ὁ Νικόλαος Ἀρλιώτης αὐτολεξεὶ ἀναφέρει εἰς τὰς χρονικὰς
«σημειώσεις του, περὶ τεσσάρων Λιτανειῶν κατὰ διάφορα ἔτη ἐπὶ
«Ἐνετοκρατίας τελεσθεισῶν τῇ ἡμέρᾳ τῶν Βαΐων. Περὶ τῆς πρώτης
«σημειοῖ τὰ ἐπόμενα.

«Κατὰ τὸ ἔαρ τοῦ 1775 ἐπεκράτουν πολλὰ ἀσθένειαι ἐν τῇ

(1) Ὁ Σαραντάρης ἦτο 45 ἐτῶν ὅτε κατεδικάσθη κατέλιπε διὰ σύζυγον ἐν νεαρᾷ ἡλικίᾳ καὶ τέκνα ἐκ τῶν ὁποίων τὸ μεγα-
λῆτερον ἦτο δεκατετραετής.

»πόλει, τούτου ἕνεκεν καὶ ἐν τῇ λιτανείᾳ τῶν Βαΐων τῆς 5 'Απριλίου, ἔλλειπεν ἡ συνήθης συρροή τῶν εὐσεβῶν καὶ δὲν παρεῦρεθησαν οὔτε ὁ Γενικὸς τῆς νήσου προβλεπτῆς, οὐδ' ἄλλος τις πᾶντιπρόσωπος τῆς Κυβερνήσεως. Καὶ αὐτοὶ οἱ παρακολουθοῦντες »ἐνοπλοὶ στρατιῶται ἦσαν εὐάριθμοι διότι οἱ πλείστοι διετέλουν »ἀσθενεῖς». Περί τῆς δευτέρας (τῆς τὴν 11 'Απριλίου 1778 ἀκριβῶς πρὸ 100 ἐτῶν τελεσθείσης) διαλαμβάνει τὰ ἐξῆς. «Κατὰ τὸ θέρος καὶ τὸ φθινόπωρον, διαδοθείσης τῆς εἰδήσεως ὅτι ἡ πανώλης ἐλυμαίνετο τὴν Κωνσταντινούπολιν, ἅπαντες ἐν Κερκύρᾳ διετέλουν ἐν μεγίστῃ ἀνησυχίᾳ καὶ προφυλάξει, ὥστε καὶ αὕτῃ ἡ λιτανεία τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος τῆς 11 'Απριλίου (1778) ἐτελέσθη λίαν πρῶτ' καὶ ὀλίγοι ἦσαν οἱ παρευρισκόμενοι». Περί τῆς τρίτης, ἥτις ἐγένετο τὴν 25 Μαρτίου 1795 ἀναγράφει τὰ ἐφεξῆς. «Κατὰ τὴν 25 Μαρτίου, Κυριακὴν τῶν Βαΐων, ὅτε ἡ λιτανεία τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος ἐπλησίασε πρὸς τὴν πύλην τοῦ παλαιοῦ Φρουρίου, ἐξῆλθεν ὁ γενικὸς προβλεπτῆς Οὐῆδμαν καὶ ἠκολούθησεν αὐτὴν ἄχρι τῆς ἐκκλησίας» καὶ περὶ τῆς τετάρτης, ἥτις ἐτελέσθη τῇ 10 Ἀπριλίου 1799—δηλαδὴ δύο περίπου μῆνας ἄφ' ὅτου πολιορκουμένης τῆς νήσου ὑπὸ τῶν Ῥώσων καὶ Τούρκων συμμαχούντων κατὰ τῶν Γάλλων εἶχον παραδοθῇ, ὑπὸ τῶν τελευταίων τούτων, ἡ πόλις καὶ τὰ φρούρια—σημειώνει τάδε. «Κατὰ τὴν Κυριακὴν τῶν Βαΐων 10 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς (δ'ηλ. 'Απριλίου 1799) διαρκούσης τῆς λιτανείας ἅπαντα τὰ Ῥωσικὰ στρατεύματα ἦσαν παρατεταγμένα ἐν τῇ πλατείᾳ».

ΛΙΤΑΝΕΙΑ Β΄.

Ἡ ΤΟΥ ἉΓΙΟΥ ΚΑΙ ΜΕΓΑΛΟΥ ΣΑΒΒΑΤΟΥ.

Δευτέρα τῶν ἐνιαυσίως τελουμένων ἐνταῦθα λιτανειῶν, ἔρχεται

μετ' ἐκείνην τῶν Βαζίων, ἡ ἀνὰ πᾶν Μέγα Σάββατον πρὸ πολλῶν χρόνων τελουμένη, εἰς ἀνάμνησιν τῆς διὰ θαύματος τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος ἀπαλλαγῆς τῆς νήσου ἐκ βικίας σιτοδείας, ἥτις κατεπίεζεν αὐτὴν καὶ ἐφοβέριζε τὴν ἐκ πείνης ἀπώλειαν ἀπάντων τῶν κατοίκων αὐτῆς. « Ὑστεροῦσα γὰρ ποτε τῇ Κερκυραίων νήσῳ » τῶν πρὸς τὸ ζῆν » λέγει τὸ Συναξάριον τοῦ Ἀγίου, « λιμῶ τε συνεχομένη βιαίῳ σίτους διὰ πλοίων ὁ Ἅγιος ἐχαρίσατο ἐπιφανεῖς » τοῖς ναυκλήροις καὶ τὴν τῆς νήσου, τούτοις, ἐν Ἀγίῳ Σαββάτῳ » προμνησάμενος χρεῖαν, διὸ καὶ λαμπρὸν καὶ τερπνὸν τὸ τότε συνέβη Πάσχα τῇ τοῦ Ἀγίου προμνηθείᾳ ». Τουτέστιν, ἐλλείποντος εἰς τὴν νῆσον τοῦ σίτου, κατὰ τινά τοῦ Ἀγίου καὶ μεγάλου Σαββάτου ἡμέραν, ἐφάνησαν εἰς τὸν λιμένα τῆς νήσου κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, σιτοφόρα πλοῖα τὰ ὅποια ἀλλαχοῦ κατευθυνόμενα, ὠδηγήθησαν ἐνταῦθα ὑπὸ τοῦ θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος φανέντος κατ' ὄναρ εἰς τοὺς πλοιάρχους καὶ τούτους παρακινήσαντος νὰ κατευθυνθῶσιν εἰς Κέρκυραν, ὅπου ἐμελλον νὰ ἐκποιηθῶσιν ὁλόκληρα τὰ φορτία των, ἔνεκα τῆς μαστιζούσης τὴν νῆσον ἐκείνην ἀσιτίας. Τοιοῦτῳ δὲ τῷ τρόπῳ κατὰ τὴν ἡμέραν τοῦ Ἀγίου καὶ Μεγάλου Σαββάτου ὅχι μόνον ἀπηλλάγη ἡ νῆσος τῆς πείνης, ἀλλὰ καὶ λαμπρῶς ἐώρτασεν αὕτη τὸ Πάσχα, τοῦ Ἀγίου προμνηθεύσαντος σίτον.

Τὸ ἔτος καθ' ὃ ἐθεσπίσθη νὰ γίνηται ἡ λιτανεία τοῦ Μεγάλου Σαββάτου δὲν εἶνε ἀκριβῶς γνωστὸν, διότι ἄγνωστος τυγχάνει μέχρι τοῦδε καὶ ἡ ἐποχὴ τῆς εἰς τὴν νῆσον ἐπελθούσης μεγάλης σιτοδείας, δι' ἣν ἐγένετο τὸ θαῦμα καὶ συνεπῶς τούτου ἐτελέσθη πρώτην φορὰν ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος λιτανεία. Πλὴν ἡ παράδοσις μᾶς διδάσκει ὅτι εἶνε αὕτη ἡ πρώτη καὶ ἀρχαιοτέρα πασῶν τῶν λοιπῶν λιτανειῶν. Τὸ μόνον γνωστὸν ἐξ ἐγγράφων περὶ τῆς λιτανείας ταύτης εἶνε, ὅτι ὁ Γενικὸς ἐν ταῖς νήσοις τῆς Ἀνατολῆς Προβλε-

πτής Ἀντώνιος Λορεδάνος, ἐπεκύρωσε κατὰ τὸ ἔτος 1753 δι' ἐπιταγῆς τοῦ τῆς 27 Ἀπριλίου ἰδίου ἔτους, τὴν ἀρχαίαν ταύτην λιτανεῖαν καὶ ὅτι τὴν ἐπικύρωσιν ἐπέδοκίμασεν ἡ Ἑνετικὴ Γερουσία διὰ θεσπίσματος τῆς ὑπὸ χρονολογίαν 1.ης Ἰουνίου 1753. Τόλμημα ἤθελεν εἶσθαι ἡ ἀπλῆ ὑπόθεσις, ὅτι ἡ λιτανεῖα αὕτη ἐτελέσθη ἴσως, τὸ πρῶτον, ἐν τινι Μεγάλῳ Σαββάτῳ πρὸ τοῦ 1553, ἢ καὶ κατ' αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔτος καθ' ὃ ἡ Ἑνετικὴ Κυβέρνησις—προτάσει τῶν Συνδίκων λαβόντων ὑπ' ὅψιν τὰς ἐπερχομένας κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους συχνὰς ἐλλείψεις σίτου ἐν τῇ νήσῳ καὶ βουλομένων νὰ προβλέψωσι περὶ τούτου,—ἀπεφάσισε κατὰ τὸ 1553 μετὰ τὴν δεινὴν σιτοδείαν τοῦ Μεγάλου Σαββάτου, νὰ συστήσῃ δημοσίας Σιταποθήκας. Αἱ ἀποθήκαι αὗται ἐλέγοντο κοινῶς «φόντεγα». Τοιαύτη δὲ μεγάλη ἀποθήκη, ἥτοι ὁ Σιτοβολών, φκοδομήθη τὸ πρῶτον περὶ τὸ 1560, ὡς ἐξάγεται ἐκ τοῦ ὑπὸ χρονολογίαν 23 Ἰουλίου τοῦ ἰδίου ἔτους συμβολαίου τοῦ Δημοσίου συμβολαιογράφου Κερκυρας Ζηχαρίου Μεταξᾶ, συνδίκων τότε ὄντων τῶν Ἀντωνίου Δαμωδοῦ, Ἀνδρέου Χελικιοπούλου καὶ Ὁκταβιανοῦ Καρτάνου.

Ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος λιτανεῖα ἐξερχομένη (τῇ 9 πρωῒνῃ ὥρᾳ) ἐκ τῆς παρὰ τῷ κωδωνοστασίῳ θύρας τοῦ ναοῦ, διέρχεται τὴν ὁδὸν Φιλαρμονικῆς καὶ ἐρχομένη διὰ τοῦ ἐν τῷ κέντρῳ τῆς ἀγορᾶς κατ' εὐθείαν δρόμου, στρέφεται τὴν ὁδὸν Θεάτρου καὶ κατευθύνεται διὰ τοῦ ἀνὰ μέσον τῶν δύο πλατειῶν κεντρικοῦ δρόμου, πρὸς τὴν ἐξωτερικὴν πύλην τοῦ Φρουρίου τῆς Ἀκροπόλεως. Ἐνταῦθα δὲ σταματᾷ ἐπ' ὀλίγον ἡ προπομπή, ὅπως διὰ δεήσεως ἀπονεμηθῇ εὐχαριστία τῷ Ὑψίστῳ, μετὰ τὴν ὁποίαν προχωρεῖ εἰς τὸν ἐξωθεν τοῦ Ἀνθῶνος (Μπροσκέτο) δρόμον, ἀνέρχεται ὑπὸ τὰς Ἀνάκτορα καὶ διὰ μικρᾶς στροφῆς κατέρχεται τὸν παρὰ τῇ Πύλῃ Ἀγίου Γεωργίου δρόμον, καὶ ἐπ' ἀνέρχεται διὰ τῆς ὁδοῦ Νικηφόρου εἰς τὸν φερώνου-

μον τοῦ Ἀγίου Ναόν (1). Καὶ γνωστὸν τοῖς πᾶσιν εἶναι, ὅτι μετὰ τὸ τέλος τῆς λιτανείας ταύτης, τὸ ἱερόν λείψανον τοῦ Ἀγίου Σπυριδῶνος δὲν ἐναποτίθεται ἐν τῇ Λάρνακι, κλειόμενον, ἀλλὰ, μέχρι τοῦ ἀπογεύματος τῆς τρίτης ἡμέρας τῆς Διακαινησίμου ἐβδομάδος, ἐκτίθεται ἡμέρας καὶ νυκτός, εἰς γενικὸν προσκύνημα τῶν πιστῶν καὶ ἰδίως τῶν μακρὰν τῆς πόλεως χωρικῶν, ὅσοι, ἐνεκα τῆς ἀποστάσεως, ἢ ἄλλων αἰτίων, δὲν ἠδυνήθησαν ν' ἀσπασθῶσι τὸ ἱερόν σκῆνος κατὰ τὴν ἐορτὴν τῆς μνήμης αὐτοῦ, (12 Δεκεμβρίου ἔ. π.) καθ' ἣν καὶ τότε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ἐκτίθεται τοῦτο εἰς προσκύνημα. Σημειώτως ἄξιον εἶναι, ὅτι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους συνήθεια ἦτο νὰ καταδιώκονται οἱ χωρικοὶ ὀφειλέται οἵτινες ἤρχοντο εἰς τὴν πόλιν χάριν τοῦ Ἀγίου, καὶ νὰ φυλακίζονται ὑπὸ τῶν πιστωτῶν των. Ἀλλ' ἡ ἐν Κερκύρα διοίκησις θεωρήσασα ἄτοπον τὸ τοιοῦτον, δι' ἀποφάσεως αὐτῆς 12[24 Δεκεμβρίου 1694 ὥρισεν, ἵνα τοῦ λοιποῦ κατ' ἃς ἡμέρας ὑπάρχει ἐκτεθειμένον τὸ ἱερόν σκῆνος τοῦ Ἀγίου Σπυριδῶνος διὰ τὴν ἐπέτειον τῆς ἐορτῆς αὐτῆς μνήμης, νὰ μὴ συλλαμβάνονται καὶ φυλακίζονται οἱ διὰ πολιτικὰ χρέη, ἢ καὶ ποινικῶς καταδιωκόμενοι πολῖται. Ταύτην δὲ τὴν ἀπόφασιν ἐπεκύρωσε, 2]24 Δεκεμβρίου 1695, καὶ ὁ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο γενικὸς προβλεπτῆς καὶ ἐξελεγκτῆς ἐν ταῖς Ἀνατολικαῖς νήσοις Ἀντώνιος Μολίνος (2).

(1) Εἰς τὴν λιτανεὶαν ταύτην, ἐπισκιασθεῖσαν πως ὑπὸ τοῦ Ἐπιταφίου, μεθ' οὗ συγχωρεῖται, ἀφ' ὅτου δὲν ἐξέρχεται γενικὴ λιτανεὶα Ἐπιταφίου, προηγεῖται τὸ ἱερόν λείψανον τοῦ Ἀγίου ἄσκεπες χωρὶς οὐρανίας (Μπαλδακίου), κατόπιν δ' ἔρχεται ὁ Ἐπιτάφιος ὑπὸ τὴν οὐρανίαν.

(2) Ἰδὲ τὴν ὑπὸ Ποιῦγον ἐκδοθ. Συλλογὴν Ἐγχωρίων Ἑρετικῶν νόμων ἐν ταῖς Ἰονικαῖς Νήσοις Τόμ. Α'. σελ. 365.

Τὸ ἔθιμον τῆς εἰς προσκύνημα ἐκθέσεως τοῦ Ἀγίου, ὡς γίνεται ἐνταῦθα δις τοῦ ἔτους, δηλονότι κατὰ τὴν ἐόρτιον αὐτοῦ μνήμην καὶ κατὰ τὸ Πάσχα, φρίνεται ἐπικρατῆσαν ἐξ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς προγενεστέρας καὶ αὐτῆς τῆς ἐν εἰεὶ 1456 μετακομιδῆς αὐτοῦ εἰς Κέρκυραν. Ἡ Ἀσιμίνη Καλοχαιρέτη Βούλγαρη (1) ἐν τῇ ὑπὸ χρονολογίαν 25 Νοεμβρίου 1571 διαθήκη αὐτῆς, δι' ἧς μετεβίβασε τὰ ἐπὶ τοῦ Λειψάνου καὶ τῆς ἐκκλησίας δικαιώματά της εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ κληρονόμους αὐτῆς, ἀναφέρει αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔθιμον ἐπικρατοῦν τότε ἐνταῦθα. Διὸ ἀναντίρρητον, ὅτι εἶνε τοῦτο ἔθιμον ὅπερ καὶ ἐν Κερκύρᾳ ἀμετάβλητον ἐτηρήθη, ἀπὸ τῆς ἐποχῆς καθ' ἣν τὸ ἱερὸν λείψανον ἦτο ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἔνθα, κατὰ τὰ ἱστορούμενα ἐν τῷ πονηματίῳ α' Ἀληθῆς "Εκθεσις περὶ τοῦ ἐν »Κερκύρᾳ Λειψάνου τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος κτλ.» (2), «ἐξετίθετο »κατ' ἔτος πρὸς τοὺς πιστοὺς ἐν τῇ Βασιλευούσῃ τῶν πόλεων, καὶ »συρρέοντες τοῦ εὐσεβοῦς λαοῦ μετέβαινεν ἐκεῖσε αὐτὸς ὁ Βασιλεὺς, »καὶ τῇ συμμεθέξει τοῦ Πατριάρχου, τελευμένης μεγαλοπρεπῶς »τῆς θείας μυσταγωγίας, ἐώρταζεν ἡ ἁγία ἐκείνη καὶ χριστιανικωτάτῃ Αὐτοκρατορίᾳ χαρμοσυνοτάτην πανήγυριν». Μαρτυροῦνται δὲ ταῦτα ἐκ τοῦ ὀκταήχου ἐκείνου Ὑμνου τοῦ ποιηθέντος πα-

(1) Αὕτη ἦν ἀνεψία τοῦ Λουκά Ἱερέως Καλοχαιρέτου τοῦ τῷ 1453 ἐκ Κωνσταντινουπόλεως μετενεγκόντος εἰς Παρμυθίαν τὸ λείψανον, ὁποῦ ἐν τῷ 1456 ἐκομίσθη τοῦτο εἰς Κέρκυραν. Νυμφευθεῖσα δὲ κατὰ τὸ 1521 ἔτος τὸν Σταμάτιον Βούλγαριν ἔδωκε το εἰς τοῦτον προῖκα πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ τὸ ἱερὸν λείψανον τοῦ Ἀγίου.

(2) Τὸ πονημάτιον τοῦτο ὑπὸ τοῦ σοφοῦ ἀνδρὸς Νικολάου Βουλγάρεως ἰταλιστὶ συγγράφειν καὶ τυπωθῆναι τῷ 1669, ἐξελληνίσθη καὶ ἐτυπώθη τῷ 1857, μεθ' ὃ ἔτος πολλὰκις ἀνετυπώθη.

ρὰ Ἐμμχνουήλ Χρυσολωρᾶ Δουκὸς τοῦ Χρυσάφῃ, ὅστις ἐζῆ, καὶ ἤκμαζε κατὰ τοὺς χρόνους Ἰωάννου Β'. τοῦ Παλαιολόγου Βυζαντινοῦ Αὐτοκράτορος (1419—1448). Ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος ὕμνος, ψαλλόμενος ἐνώπιον τοῦ Ἱεροῦ λειψάνου, οὐτινος ἡ σύναξις ἐτελεῖτο ἐν τῷ σεπτῷ Ἀποστολείῳ τοῦ Ἀγίου καὶ κορυφαίου τῶν Ἀποστόλων Πέτρου τῷ συγκειμένῳ τῇ Ἀγιωτάτῃ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ εἶνε ὁ ἐξῆς.

«Θεαρχίῳ νεύματι, πάντοθεν τὰ τῶν ἀνθρώπων συστήματα ἀπὸ νοικείων δωμάτων φερόμενα, καταλαβόντα τὴν πανέντιμον τοῦ λειψάνου σου θήκην ἀξίως ἀσπάζονται· αἱ δὲ ὑπέρταται τῶν ἐπὶ γῆς ἀξίαι, σὺν Βασιλεῖ ἡγεμόνι παραγενόμεναι τὸ θεοφόρον καὶ ἀξιέπαινον σκῆνος ἐξῆδουσai, τῷ δέει κρατούμεναι, ὑπὲρ ἐπαίνου δὲ ποιούμεναι· καὶ ὁρατῶς ἐκβοῶσι τὴν τῶν ἁσμάτων σοι μελωδίαν, ἰδοὺ ὁ θαυμάσιος Σπυρίδων νῦν προτίθεται. Ἄρωμεν τοίνυν τὸν ὕμνον, καὶ κατὰ δύναμιν ὑμνήσωμεν τῶν ἀρχιερέων τὸ μέγα κλέος. Διὰ τούτου γὰρ ἡ παγγεγνης Κωνσταντιανῶν σωτηρία γίνεται κτλ.» (Ἰδὲ τοῦτο ἐν τῇ ὑπὸ τοῦ Καθ. Παπαγεωργίου ἐκδοθείσῃ Συλλογῇ τῶν Ἀκολουθιῶν καὶ Συναξαρίων τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος. Ἀθῆν. 1883).

ΛΙΤΑΝΕΙΑ ΤΡΙΤΗ.

Ἡ ΤΗΣ ΙΑ' ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ.

Τρίτῃ κατὰ χρονολογικὴν τάξιν λιτανεία τοῦ Θαυματουργοῦ λειψάνου τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος, εἶνε ἡ κατὰ τὴν 11 Αὐγούστου ἐκάστου ἔτους τελουμένη, εἰς ἀνάμνησιν τῆς ἀπαλλαγῆς τῆς νήσου ἐκ τῆς ἀπειλησάσης αὐτὴν Τουρκικῆς ἀλώσεως, διὰ θαύματος τοῦ Ἀγίου τούτου, ὅπερ ἐγένετο κατὰ τὴν εἰρημένην ἡμέραν τοῦ ἔτους 1716. Καθιερώθη δὲ ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος λιτανεία, δυ-

νάμει ἀποφάσεως τοῦ τότε Ἐνετοῦ Γενικοῦ Καπετάνου Κερκῦρας Ἀνδρέου Πιζάνη ἀπὸ 19]30 Μαρτίου 1717 (1). Ἡ ἐκ τῆς Ἰταλικῆς φωνῆς μετάφρασις τῆς ἐν λόγῳ ἀποφάσεως εἶνε ἡ ἐπομένη.

ΑΠΟΦΑΣΙΣ ΤΟΥ ΓΕΝΙΚΟΥ ΚΑΠΕΤΑΝΟΥ ΠΙΖΑΝΗ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΛΙΤΑΝΕΙΑΣ ΤΗΣ 11 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ.

Ἐπὶ τῆς πολιορκίας τοῦ φρουρίου τούτου τῶν Κορυφῶν, ὁρατὴ ὑπῆρξεν ἡ προστασία τοῦ ἐνδόξου Ἀγίου Σπυρίδωνος ὑπὸ τῶν ἰσχυρῶν μεσιτεύσεων τοῦ ὁποίου, κινηθεῖσα ἡ θεία εὐσπλαγχνία, ἠθέλησε νὰ ποιήσῃ τόσον λαμπρότερον τὸ θαῦμα, ὅσον καθ' ἣν ὤραν ἦτο μάλιστα ἐπικείμενος ὁ κίνδυνος, διὰ ἀπροσδοκῆτου εὐτυχοῦς μεταβολῆς ἠκολούθησεν ἡ ποθητὴ ἐλευθέρωσις τοῦ αὐτοῦ φρουρίου, κατεσπευσμένως τῶν πολεμίων ἀράντων τὸ στρατόπεδον καὶ ἐγκαταλιπόντων τὸ πυροβολικόν, τὰ πολεμοφόδια καὶ τὴν ἀποσκευήν. Πρὸς τὴν ἐνάργειαν τοσοῦτου θαύματος, πᾶσα καρδία καὶ πᾶσα διάνοια ὀφείλει νὰ προσπέσῃ προσευχομένη καὶ ἐν ταπεινότητι τὰς εὐχαριστίας αὐτῆς ἀποδίδουσα, νὰ καταδείξῃ τὸ μέγεθος ἅμα τῆς ἐνεργείας καὶ τοῦ κοινοῦ ὀφειλήματος. Καὶ ἐπειδὴ εἰς ταῦτα πρέπει νὰ προστεθῶσι τὰ ἀποτελέσματα δημοσίας εὐλαβοῦς εὐγνωμοσύνης, κρίνει εὐλογον ἡ ἐξουσία αὕτη, νὰ καθιερώσῃ διηνεκῶς ἐπέτειόν τινα μνημόνευσιν τῆς εὐτυχοῦς ἐκείνης ἡμέρας, καθ' ἣν εἶδομεν καταβεβλημένας τὰς προσπαθείας, ἐξηυτελισμένην τὴν ὑπερηφάνειαν, καὶ τοὺς βαρβάρους ὑπ' αὐτοῦ τοῦ φόβου αὐτῶν τραπέντας εἰς φυγὴν ὅτε μᾶλλον ἤλπιζαν νὰ ἐπιθέσωσι σκληρὸν ζυγὸν εἰς τοὺς λαοὺς τούτους καὶ νὰ ὑπερνικήσωσι φρούριον, ὅπερ

(1) Ἴδε τὴν ὑπὸ Γ. Ποῦάγου ἐκδοθ. Συλλογὴν τῶν ἐτχωρίων Ἑνετικῶν νόμων (Σύγγραμμα ἰταλικόν) σελ. 426-27 τόμ. Α'.

ἐξασφαλίζει τὴν Χριστιανοσύνην κατὰ τῶν εἰσβολῶν αὐτῶν. Εἰς δόξαν λοιπὸν Θεοῦ τοῦ Κυρίου, καὶ εἰς τιμὴν τοῦ Ἀγίου ἀντιλήπτορος, δυνάμει τῶν παρόντων καὶ τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ ἡμετέρου Γενικοῦ Καπιτανάτου ἀποφασίζεται, ὅτι κατὰ πᾶν ἔτος, τὴν ἀξιωματικόνον ἡμέραν τῆς 22 Αὐγούστου ἑ. ν., δηλαδὴ, 11 ἑ. π., μέλλει νὰ ἐκτίθεται τὸ θαυματουργὸν λείψανον τοῦ αὐτοῦ Ἀγίου, καὶ μετὰ τὴν τέλει τῆς λειτουργίας νὰ φέρεται ἐν λιτανείᾳ κατὰ τὴν πόλιν, συνοδευόμενον ὑπὸ τοῦ κλήρου, τῶν δημοσίων παραστατῶν, καὶ τῶν ἀρχῶν τῆς αὐτῆς πόλεως μετὰ τῆς μεγίστης τοῦ λαοῦ ἀκολουθίας, ἵνα πάντες ἐπικαλῶνται διηνεκεῖς τὰς αὐτοῦ εὐλογίας, ὅπως καὶ κατὰ τὸ μέλλον προστατεύσωσι καὶ ὑπερασπίσωσι κατὰ τῶν ἐπιβουλῶν τῶν ἀπίστων, τὴν πόλιν καὶ τὴν νῆσον. Πρὸς πλειοτέραν δὲ λαμπρότητα καὶ χαρμοσύνην, πρέπει κατὰ τὴν τελετὴν ταύτην, τὸ Ἅγιον λείψανον νὰ χαιρετᾶται παρὰ τῶν φρουρίων καὶ παρὰ τῶν τυγχανόντων πλοίων, διὰ τῶν εἰς τὰς ἄλλας λιτανείας τοῦ αὐτοῦ Ἀγίου συνήθων πυροβολισμῶν, εἰς ἀθάναντον μαρτυρίαν τῆς ἑνεκὰ τοσοῦτον εὐτυχοῦς συμβάντος δημοσίας εὐγνωμοσύνης.

Ἀφιέρωσεν ἡ ἐξοχωτάτη Σύγκλητος μεγάλην λαμπράδα ἀργυρᾶν, ἵνα ὑπάρχῃ πάντοτε ἀναμμένη ἐνώπιον τοῦ Ἀγίου, καὶ πρὸς συντήρησιν θέλει προμηθευθῇ παρὰ τοῦ Δημοσίου, ἀπὸ ἔτος εἰς ἔτος, τὸ ἀπαιτούμενον ἔλαιον. Πρὸς δὲ τούτοις, ἀναγνωρίζοντες ἡμεῖς εὐλογον ἐπίσης τὴν ἐξάσκησιν ἔργου τινὸς ἐλεημοσύνης πρὸς τοὺς πτωχοὺς, ὅπερ εἶναι ἡ πρᾶξις ἡ μᾶλλον εὐπρόσδεκτος πρὸς τὸν Θεόν, θεσπίζομεν νὰ ληφθῶσι κατ' ἔτος ἐκ τοῦ δημοσίου ταμείου, ρεῖχλια ἑκατὸν πεντήκοντα οἰοῦντες νομίσματος, ἵνα διανεμηθῶσιν εἰς τοὺς πτωχοὺς τόσον Λατίνους ὅσον Γραικοὺς, εἰς τοὺς κατὰ τὴν πόλιν ἐπαιτοῦντας, καὶ εἰς τοὺς μένοντας εἰς τὰς ἐκυτῶν κατοικίας, παραδιδόμενου τοῦ ἐνὸς ἡμίσεως τῶν χρημάτων τούτων

εἰς τὸν περιφανεστάτον κύριον Ἀρχιεπίσκοπον (*), τοῦ δὲ ἐτέρου εἰς τὸν κύριον Πρωτοπαπᾶν, ἵνα ὁ μὲν πρῶτος ποιήσῃ τὴν διανομὴν εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν Λατίνων, ὁ δὲ δεύτερος εἰς τοὺς πτωχοὺς τῶν Γρηκῶν τὴν αὐτὴν ἡμέραν τῆς λιτανείας ἐνώπιον τῶν παρχιακῶν (**), ἵνα ἐφελεῖσθωμεν πάντοτε μᾶλλον τὰς εὐλογίας τοῦ Ὑψίστου, καὶ τὴν μεσίτευσιν τοῦ Θαυματουργοῦ αὐτοῦ Ἀγίου, ὑπὲρ τῶν δημοσίων ὀπλων καὶ ὑπὲρ τῆς διηνεκοῦς διασώσεως τοῦ φρουρίου τούτου καὶ τῆς νήσου, ὑπὸ τὸ κράτος τῆς Γαληνοκρατίας Πολιτείας.

Τῶν παρόντων διατάττομεν τὴν ἐγγραφὴν ὅπου δεῖ, καὶ ἰδίως ἐν τῷ δημοσίῳ τούτῳ Ταμείῳ διὰ τὴν ἐπὶ παντὸς ἐκτέλεσιν αὐτῶν. Πρὸς πιστοποιήσιν τούτων, κτλ.

Κέρκυρα τῇ 30 Μαρτίου 1717.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΙΖΑΝΗΣ

Γενικὸς Καπιτάνος.

Καὶ τοιοῦτο μὲν τὸ περὶ τῆς λιτανείας τῆς 11 Αὐγούστου θέσπισμα τοῦ Γενικοῦ ἐν Κερκύρᾳ Καπετάνου. Ἦδη δὲ πρέπον θεωροῦμεν νὰ παραθέσωμεν ἐνταῦθα τὰ περὶ τοῦ θαύματος, ὡς ἀναφέρονται ταῦτα εἰς τὸ Συναξάριον τὸν Ἀγίου Σπυρίδωνος. «Τὸ «δὲ ἔσχατον, καὶ ἐν ταῖς καθ' ἡμᾶς ἡμέραις καὶ πρὸ τῶν ἡμῶν

(*) Ἑρροεῖ τὸν Αυτιεπίσκοπον.

(**) Δημοσίοι παραστάται, καὶ ἀπλῶς παραστάται ὠνομάζοντο οἱ Βενετοὶ Κυβερνήται, ὡς ἀντιπροσωπεύοντες τὸ κυρίαρχον Κράτος.

αὐθιγλῶν ἀξιόκουστον πάνυ καὶ ἀξιόχαστον. Ἐν γὰρ τῷ ἐνε-
 «στῶτει ἔει χιλιοστῷ ἐπτακοσιοστῷ δεκάτῳ ἔκτῳ, Ἰουνίου εἰκο-
 «στῇ τετάρτῃ, μετὰ λυσσώδους ὁρμῆς τῶν ἀθῆων Ἀγαρηνῶν διὰ τε
 αἰγῆς καὶ θαλάσσης ἐπιδραμόντων, καὶ τὴν πόλιν ἡμῶν Κέρκυραν
 «δεινῶς καταπολεμούντων, οἱ πιστοὶ πάντες εἰς τὴν τοῦ κοινοῦ
 «Πατρὸς προστασίαν καὶ σκέπην, μετὰ πολλῆς εὐλαθείας κατέ-
 «φυγον· ἀλλὰ καὶ τοῦ σκοποῦ οὐκ ἠπέτυχον· ἐπειδὴ ἐξάπινα ὑπὲρ
 «λόγον, καὶ πᾶσαν ἐλπίδα οἱ ἀντίδικοι, καὶ περικαθήμενοι, ὡς ἀ-
 «στραπαὶ ἠφάνισθησαν, ἐκτρεπόμενοι εἰς ὀξύτατην φυγὴν κατὰ
 «τὴν πρώτην καὶ δεκάτην Αὐγούστου, μηδενὸς τότε αὐτοὺς διώ-
 «κοντο:, εἰμὴ μόνον τῆς ἀοράτου δυνάμεως τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν
 «Θεοῦ, διὰ τῶν δραστηριοτάτων εὐχῶν τοῦ Ἀγίου, ὅθεν καὶ ἡ εὐ-
 «γνώμων τῶν θεοφρονητῶν ἡμῶν Ἀριστοκρατούντων εὐσέβεια,
 «ἔργυρότευκτον λυχνίαν πολύφωτον εἰς τὸν πάνσεπτον αὐτοῦ ναόν
 «εὐθέως ἀπέστειλε, καὶ κοινῷ βουλευμένῳ διετάξατο Λιτὴν ἐνικύ-
 «στιον μετὰ τοῦ θεσπεσιωτάτου Λειψάνου, κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν
 «τῆς ἐλευθερώσεως γίνεσθαι, καὶ προσέτι 150 ἀργυρᾷ νομίσματα
 «τοῖς πτωχοῖς διανέμεσθαι παρὰ τε τοῦ Ἀρχιεπισκόπου καὶ τοῦ
 «Ἀρχιεπισβυτέρου τῆς πόλεως.»

Τὸ σύντομον μὲν, πλὴν πολλῶν ἐμφαντικῶν χωρίων τοῦτο τοῦ
 ἀρχιζώντος Συναξαρίου, εὖτω πως μεθερμηνεύει εἰς ἀπλουστεράν
 φράσιν ὁ κατὰ τὸ 1872 ὀγδόῃ ἐκδόσιν μετρῶν Βίος τοῦ Ἀγίου.

«Πολέμου καὶ μάχης ὑπαρχούσης μετὰξὺ Ἑνετῶν καὶ Ὀθω-
 «μανῶν μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Πελοποννήσου, ἐφάνη εὐλογον εἰς τὴν
 «εὐτολμίαν τοῦ στρατηγοῦ τῶν δυσσεβῶν Ἀγαρηνῶν, νὰ καταδου-
 «λώσῃ καὶ τὴν Κέρκυραν. Ὅθεν κατὰ τὸ χιλιοστὸν ἐπτακο-
 «σιοστὸν δέκατον ἕκτον σωτήριον ἔτος, τῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ Ἰουνίου,
 «ἐπιδραμόντες οἱ σκληροὶ οὗτοι ἐπολιόρκησαν ἐξαίφνης τὴν πόλιν
 «διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης. Ἀφοῦ δὲ ἤρχισεν ὁ βραδερικὸς πό-

λεμος, μέ πῦρ καὶ μέ σίδηρον κατέθλιβον τὴν πόλιν καὶ τοὺς πολίτας καὶ μετὰ παρέλευσιν πεντήκοντα ἡμερῶν, ἐν αἷς σφοδραὶ μάχαι εἶχον γίνεαι, οἱ βάρβαροι ἐβουλεύθησαν νὰ συγκεντρώσωσι τὰς δυνάμεις των καὶ νὰ ἐπανεέλθωσιν ἐπὶ τὸ τῆς Κερκύρας ἄστυ. Πάντες δὲ οἱ πιστοὶ μέ στεναγμοὺς καὶ δάκρυα ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ τὸν Ἱεράρχην ἱκέτευον. "Οθεν τὰ τῶν Ἀγαρηνῶν στρατεύματα, ἐπανελθόντα ἐπὶ τὸ ἀκρότειχον τῆς πόλεως μετ' ὀλίγον πολλοὶ ἐξ αὐτῶν κακὴν κακῶς ἠφάνισθησαν καὶ διὰ τῶν πρεσβειῶν τοῦ Ἱεράρχου διεσκορπίσθησαν· μετὰ τοῦτο δὲ, μεγαλητέραν σκληρότητα καὶ ἀπάνθρωπον φόνον ἔπνεον οἱ βάρβαροι, ἐπαπειλοῦντες τῇ πόλει ἄλλην ἐπιδρομὴν καὶ πανώλεθρον αἰχμαλωσίαν καὶ θάνατον. Αἱ δεήσεις δὲ καὶ αἱ προσευχαὶ ἀπὸ τοὺς πιστοὺς δὲν ἔλλειψαν, διὰ τῶν ὁποίων μετὰ πολλῆς εὐλαθείας, ἐπεκαλοῦντο τὴν τοῦ κοινοῦ πατρὸς προστασίαν καὶ σκέπην· διὸ καὶ τοῦ σκοποῦ δὲν ἀπέτυχον. Ἐνῷ λοιπὸν οἱ Κερκυραῖοι περιέμενον τὴν ἐκ τῶν βαρβάρων παντελεῖ ἀπώλειαν, φαίνεται ὁρῆρου βαθέως πρὸς τοὺς ἐχθροὺς, ὁ μέγας πατήρ ἡμῶν Σπυρίδων μετὰ πλήθους στρατιᾶς οὐρανίου καὶ ἐπέχων εἰς τὴν δεξιᾶν ἀστραπόμορφον ξίφος, ἐδίωκε μέ θυμὸν αὐτούς. Τοιοῦτον λοιπὸν παρὰδοξον ἰδόντες οἱ Ὀθωμανοὶ στρατιῶται, εὐθὺς ἐτράπησαν εἰς φυγὴν, καὶ σπρωχνόμενοι μετὰ τῶν ἐφοβοῦντο μήπως ἀοράτως πληγωθῶσιν. Ἐφυγον λοιπὸν καὶ συνετρίβησαν ἀπὸ φόβον, ἅνευ πολέμου, ἢ πυρὸς, ἢ μαχίρας, ἢ ἄλλου τινος διώκοντος, εἰμὴ μόνης τῆς ἀοράτου δυνάμεως τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Θεοῦ, διὰ τῶν θερμοτάτων εὐχῶν τοῦ θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος. Ἀφ' οὗ λοιπὸν ἀνεχώρησαν τὰ πεζικὰ καὶ ἱππικὰ τάγματα, ἀπέπλευσε καὶ ὁ στόλος αὐτῶν· οὕτως δὲ διέμενον ἐλευθέρα ἡ Κέρκυρα. Τὸ δὲ πρῶτ' ἐνῷ περιέμενον οἱ πολῖται τὴν συνήθη μάχην, δὲν εἶδον οὐδένα εἰμὴ σιωπὴν καὶ ἀσχόλειαν. Περίεργοι λοιπὸν ἐπελθόντες εἰς τὰς σκηναὶς τῶν ἐχθρῶν, ἐνόησαν τὸ θαῦμα καὶ σκιρτώντες μετ'

εὐφροσύνης, ἡγάλλοντο διὰ τὸ καινὸν καὶ παράδοξον, ἐπειδὴ ὅχι μόνον ἐβλεπον τοὺς Ἰσμηλίτας φυγόντας, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῶν ἐλαφυραγώγησαν· οἷτινες καὶ ἐν τῷ φεύγειν ἀναφανδὸν ὠμολόγουν, ὅτι ἀπὸ τινος σεβάσμιου μοναχόν, δηλαδὴ τὸν Σπυρίδωνα, ὅστις ἀνεφάνη εἰς τὸν αἰθέρα μὲ ἐνδοξον στόλον στρατιᾶς οὐρανίου, ἐτράπησαν εἰς ταχυτάτην φυγὴν. Ἐδραμον δὲ πάντες μετ' εὐλαθείας εἰς τὸν τοῦ Ἁγίου ναὸν δοξάζοντες τὸν Θεὸν καὶ εὐχαριστοῦντες τὸν Ἱεράρχην». Καὶ τοιαῦτα τὰ περὶ τοῦ θαύματος ἔκ τε τοῦ Συναξαρίου καὶ τοῦ Βίου τοῦ Ἁγίου. Νῦν δὲ ἄς διαλάβωμεν περὶ τινων ἄλλων σχετιζομένων πρὸς τὴν λιτανείαν τῆς 11 Αὐγούστου οὐκ ἀναξίων λόγου ἀντικειμένων, ἐπιφυλασσόμενοι εἰς τὸ τέλος τῶν περὶ Λιτανειῶν κεφαλαίων τῆς παρούσης διηγήσεώς μας, νὰ διαλάβωμεν συντόμως καὶ περὶ τῶν πολεμικῶν περιπετειῶν τῆς νήσου κατὰ τὴν ἐπὶ τεσσαράκοντα ὀκτὼ ἡμέρας δεινὴν αὐτῆς πολιορκίαν, (ἀπὸ 24 Ἰουνίου — 11 Αὐγούστου) ἐν ἣ καὶ τὸ θαῦμα ἠκολούθησε (1).

Ὁ Νικόλαος Ἀρλιώτης εἰς τὰς χρονικὰς του σημειώσεις μνείαν ποιούμενος τῆς τελεσθείσης τῇ 11 Αὐγούστου 1797 λιτανείας, δηλαδὴ, τέσσαρας περίπου μῆνας μετὰ τὴν πτώσιν τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατείας καὶ τὴν ἔλευσιν τῶν Δημοκρατικῶν Γάλλων ἐν Κερκύρᾳ, λέγει αὐτολεξεῖ τὰ ἐξῆς: «Τῇ 11 Αὐγούστου ἐτελέσθη ἡ συ-

(1) Κατὰ τὴν ἐξῆς σημείωσιν ληφθεῖσαν ἐκ τῶν ἐγγράφων τῆς οἰκογ. Μ. καὶ Α. Θεοτόκη «1716 Ἰουνίου 24, ἦλθε ἡ ἀρμάδα τοῦ Τούρκου εἰς τοὺς Κορφοὺς διὰ τὰ τοὺς πολεμήσει καὶ ἐπολέμησε, ἔκαμε δεσπάρχο καὶ ἐπῆγε εἰς τὴν ἀναφωρίτρα καὶ ἐσταμάτησεν ἕως ταῖς 11 τοῦ Αὐγούστου κι' ἔφυγε «κακῶς τοῦ κακοῦ». Τοιοῦτον εἶδους χρονολογικαὶ σημειώσεις, ὑπάρχουσιν οὐκ ὀλίγαι εἰς διάφορα ἐκ τῶν βιβλίων τῶν Ἐκκλησιῶν αὐτῶν

νήθης λιτανεία τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος ἄνευ ὁμως τῆς συμμεθέξεως τῶν δημοσίων ἐπαγγεληματικῶν.

Η ΛΙΤΑΝΕΙΑ ΤΗΣ 11 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ 1837

ΚΑΙ

Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΤΗΣ ΦΙΛΑΡΜΟΝΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΙΑΣ

Τοῦ λόγου ἤδη ἐξακολουθοῦντος περὶ τῆς ἐνιαυσίου λιτανείας τῆς 11 Αὐγούστου, καταλληλοτάτην νομίζομεν τὴν εὐκαιρίαν ἵνα ἐν

εὐρίσχοται εἰς τὸ Ἀρχιεροφylaκεῖον. Ἐκ τούτων σημειοῦμεν μόνον τὰς ἐφεξῆς, ἐκ τοῦ βιβλίου τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀγίων Πατέρων καὶ Ἀρσερίου ἐξαχθείσας, γραφείσας δὲ παρὰ τοῦ ἐφημερίου τοῦ αὐτοῦ ναοῦ Πέτρου Ἰερέως Φακιολᾶ «3 Αὐγούστου 1716 ἔθαψα διάφορα παιδία ἀρσενικὰ καὶ θηλυκὰ καὶ γυναῖκας, τοὺς ὁποίους δὲν τοὺς ἐνοτάρισα διὰ τὴν καταδρομὴν τοῦ πολέμου, ἐπειδὴ καὶ τὸ μαγιστράτο ἐσηκώθη καὶ δὲν ἦτο ὑποψία παρούκλας.—

ΠΕΤΡΟΣ ΙΕΡΕΥΣ ΦΑΚΙΟΛΑΣ ΕΦΗΜΕΡ».

Ὁ αὐτὸς Ἰερεὺς τὰς τοῦ μηνὸς Αὐγούστου ἀποβιώσεις σημειῶν προσθέτει καὶ τὰ ἐξῆς. «Ἦλθεν ὁ Τζάριμου Χόρτζας εἰς τὰς 24 τοῦ Ἰουρίου μὲ ὄλην τὴν ἀρμάδα τοῦ Τοῦρκου εἰς τὸ κανάλι τῶν Κορυφῶν καὶ ὁ Σερασκιέρης μὲ πλέον παρὰ πενήντα χιλιάδες λαοῦ, καὶ ἐπολέμησαν τοὺς κορκοὺς ἕως εἰς τὰς 11 τοῦ Αὐγούστου, μὰ δὲ ἔκαμαν τίποτα, μάλιστα ἐφυγαν μὲ μεγάλην ἐντροπὴν καὶ ἄφησαν 120 κανόνια, ἄλογα ἀμέτρητα καὶ ἄλλο πρᾶγμα τοῦ πολέμου καὶ φαγητὰ πολύτιστα,» προστίθενται δὲ εἰς ταῦτα δι' ἄλλου χαρακτηῖρος «καὶ Βουβάλια 500».

περιλήψει εἰπώμεν τινὰ καὶ περὶ τοῦ σώματος τῆς ἐγχωρίου μουσικῆς, τουτέστι τῆς μουσικῆς τῆς Φιλαρμονικῆς Ἑταιρίας. Διότι ἐξ ὅλως τυχαίου ἐπεισοδίου, συμβάντος ἐν τῇ λιτανείᾳ τῆς 11 Αὐγούστου τοῦ 1837 ἔτους, προῆλθον ἡ τε σύστασις τοῦ μοναδικοῦ ἐν Ἑλλάδι Φιλαρμονικοῦ τῆς Κερκύρας καθιδρύματος καὶ ὁ καταρτισμὸς τοῦ σώματος τῆς ἑαυτοῦ μουσικῆς. Αὕτη ἡ λιτανία ἀφιετηρία ἐγένετο καὶ ἀρχικὴ αἰτία εἰς τὴν σύστασιν ἀμφοτέρων τούτων. Ἐν ἄλλαις λέξεσι ἀπρούοντα τῆς Λιτανείας τῆς 11 Αὐγούστου 1837 εἶναι ἡ Φιλαρμονικὴ Ἑταιρία καὶ ἡ μουσικὴ αὐτῆς». Ἰδοὺ δὲ τίνι τρόπῳ.

Ἡ Ἀγγλικὴ ἐν Κερκύρᾳ Κυβέρνησις κατ' ἀρχαῖον ἔθιμον, ὅπερ ἔνεκα τῆς πολυχρονίας του κατέστη σχεδὸν νόμος, ἐπικρατῆσαν δ' ἐνταῦθα ἀπὸ τῶν προκατόχων αὐτῆς ξένων Κυβερνήσεων, ἔστελλεν εἰς τὰς ἐτησίως τελουμένας λιτανείας τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος, τιμητικὸν λόχον Ἀγγλῶν στρατιωτῶν μετὰ μουσικῆς, ἵνα πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀγίου παρακολουθῶνται αὐταὶ ὑπὸ τούτων. Αὐτὸ τοῦτο τὸ ἔθιμον σεβομένη ἡ προρρηθεῖσα Κυβέρνησις, ἐξηκολούθησε στέλλουσα τὸν τιμητικὸν λόχον καὶ τὴν μουσικὴν ἕως τοῦ 1837 ἔτους. Ἀλλὰ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, αὕτη ἐπιταγὴ τῆς Βασιλίσσης, κοινοποιηθεῖση διὰ τοῦ τότε ἐν Ἑπτανήσῳ Ἀντιπροσώπου αὐτῆς Δούγλῳ τῷ Ἀρχηγῷ τῆς ἡμετέρας Ἐκκλησίας Μητροπολίτῃ Χρυσάνθῳ, κατήργησεν αἴφνης τὸ ἔθιμον τοῦ ν' ἀκολουθῶσιν ὃ τε λόχος καὶ ἡ μουσικὴ τὰς ξένων θρησκευμάτων Ἐκκλησιαστικὰς τελετάς. Τὸ ληφθὲν τοῦτο γενικὸν μέτρον ἐπενεγκὸν τὴν ἐκ τῶν Λιτανειῶν ἀναιτίον ἄρσιν τοῦ τε τιμητικοῦ λόχου καὶ τῆς μουσικῆς, μετ' ἀγανακτήσεως πολλῆς ὑπέμεινε ὁ Κερκυραϊκὸς λαὸς, ὅστις ἐξέλαθεν αὐτὸ ὡς προσβολὴν τῆς Ἀγγλικῆς Ἀρχῆς, καὶ, ἵνα μὴ τι ἄλλο εἰπώμεν, ἀσέβειαν πρὸς τὰς ἐκκλησιαστικὰς αὐτοῦ τελετάς τὰς παρ' Ἑνετῶν, Δημοκρατικῶν Γάλλων, Ρώσων, Τούρκων, Αὐτο-

κρατορικῶν Γάλλων καὶ παρ' αὐτῶν ἔτι τῶν Ἀγγλων, ἕως τοῦ 1837 ἔτους, τιμηθείσας (1). Πολλῶ δὲ μᾶλλον διότι μετὰ τὸ μέτρον τοῦτο, ἐδέχθη ἓνα ἡ λιτανεία τῆς 11 Αὐγούστου 1837 καὶ ἅπασαι αἱ κατόπιν αὐτῆς λιτανεῖαι, τελεσθῶσιν ἄνευ οὐδεμιᾶς μουσικῆς. Τοῦτο παρώργισεν ἐπὶ τοσοῦτον τοὺς Κερκυραίους, ὥστε κατὰ τὴν ἄνευ μουσικῆς τελεσθεῖσαν τὸ πρῶτον λιτανείαν ταύτην, ἀπεφάσισαν, ἵνα ἐκδικούμενοι τὸν Ἀρμολὴν δηλώσωσι πρὸς αὐτὸν τὴν δυσαρέσκειάν των ταύτην. Πράγματι δὲ, τινὲς ἐκ τῶν τὴν εἰρημένην λιτανείαν ἀκολουθούντων, ἐνωθέντες μετὰ τινων δημοσίων ὑπαλλήλων, προσεπᾶθησαν νὰ ἐμποδίσωσι τὴν διάβασιν αὐτῆς ὑπὸ τὸ παλάτιον τοῦ Ἀρμολοῦ, ὅπως μὴ γίνωσιν αἱ συνήθεις καὶ ἐνώπιον αὐτοῦ ἄσκεποὺς ἵσταμένου ἐν τῷ ἐξώστῃ τοῦ Ἀρμολοτείου δεήσεις, ὑπὲρ τῆς προστατευούσης Ἀνάσσης, καὶ τῶν ἀντιπροσώπων αὐτῆς. Ἀλλὰ διχογνωμίας ἐπελθούσης ὡς πρὸς τὸ διάθεμα τοῦτο, μεταξὺ μερικῶν μὴ ὁμοφωνούντων ὑπαλλήλων καὶ ἄλλων τοιούτων φιλελευθερωτέρων, οἵτινες εἶχον συνηγόρους πολλοὺς ἐκ τοῦ λαοῦ, ἐνῶ ἡ λιτανεία ἐπροχώρει ὑπὸ τὸ παλάτιον εἰς τοῦ ὁποίου τὸν ἐξώστην ἵστατο ἄσκεπῆς ὁ Ἀρμολὴς μετὰ τοῦ ἐπιτελείου του, οἱ τελευταῖοι οὗτοι ἠναγκάσθησαν ἐπιδεικτικώτατα νὰ ἀπέλθωσι τῆς λιτανείας, ἀφοῦ ὀργισθέντες ἔρριψαν ὑψηλὰ καὶ κατὰ πρόσωπον τοῦ Ἀρμολοῦ τὰς ἐαυτῶν λαμπκᾶς. Ἡ ἀρχικὴ αἰτία

(1) Σημειωτέον ὅμως ὅτι ἡ Ἀγγλικὴ Ἐξουσία καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς ἐν Ἐπτανήσῃ διαμονῆς αὐτῆς, ἀπέδιδε τῷ Ἀγγίῳ τὰς διὰ καυτοβολισμῶν τιμὰς αἵτινες καὶ σήμερον ἀπορέονται. Μόνον δὲ κατὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον ἀπήτησεν αὕτη παρὰ τοῦ ἰδιοκτῆτου τοῦ ναοῦ Ἀγ. Σπυρίδωνος, τὴν ἄρσιν τοῦ ἥδη ἐκτεθειμένου ἐν τῷ ναῷ Ἀυτοκρατορικοῦ τῆς Ῥωσσίας στέμματος, ἣτις καὶ ἐνηργήθη.

τοῦ ἐν λόγῳ ἐπεισοδίου ἅφ' ἐνός, καὶ ἡ ἕνεκα τούτου τιμωρία τῶν
ταραξάντων διὰ τῆς συμπεριφορᾶς των τὴν λιτήν ὑπαλλήλων, ἀ-
πολυθέντων τῶν θέσεών των ἅφ' ἑτέρου, γενικὴν ἐντύπωσιν προξε-
νήσασαι τότε, ἡγείρον δίκαιως πρὸς τῇ ἀγανακτήσει καὶ τὴν φιλο-
τιμίαν ἐννέκ ἐκ Κερκύρας φιλομουσίων νέων, ταχθέντων ὑπὲρ τῶν
παυθέντων ὑπαλλήλων μεθ' ὧν διὰ συγγενείας συνεδέοντο, οἷτινες
νέοι συνέλαβον αὐθωρεῖ τὴν ιδέαν περὶ τῆς ὅσον τάχιστα συστά-
σεως συνεταιρισμοῦ πρὸς κατάρτισμόν μουσικῆς διὰ τὰς τελετὰς
καὶ πικνηγύρεις τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος (1). Ἐκτοτε δὲ κατ' ιδίαν

(1) Ὁ πρῶτος συλλαβὼν τὴν ιδέαν ταύτην ἦτο ὁ Λουκιανὸς
Καλογεράς, τῆς μουσικῆς τέχνης ζηλωτῆς καὶ μέχρις ἐσχάτων
τοῦ βίου του μουσικοδιδάσκαλος ἱκανός. Οὗτος μετέδωκεν αὐτὴν
εἰς ἐννέα νέους οἵτινες ἐρασιτέχναι καὶ ζηλωταὶ τῆς θείας ταύ-
της τέχνης καὶ ἐπιστήμης ὄντες, προθύμως ἀπεδέχθησαν τὴν ἰ-
δέαν, καὶ αὐτὴν ταύτην τῇ πρωτοβουλίᾳ καὶ ἐνεργείᾳ των μετ'
ὀλίγον ἐπραγματώσαν, προσλαβόντες κατόπιν (μετὰ τὴν 12
76ρίου 1840) καὶ ἄλλους διαπρεπεῖς συμπολίτας καὶ ἰδίως
τὸν κλεινὸν Μάρτζαρον, εἰς ὃν ἀρετέθῃ ἡ ἰσόβιος προεδρεία ἐ-
πὶ τοῦ ἐπιστημονικοῦ καὶ τεχνητοῦ τμήματος τῆς Ἑταιρείας,
τὸν Φραγκίσκον Ῥιβέλην ἐκλεχθέντα Γραμματέα καὶ τὸν Ἰω-
σήφ Λιβεράλην ἀναδεχθέντα μετὰ τοῦ ἀδελφοῦ του τὸν καταρ-
τισμὸν τῆς μουσικῆς. Οἱ κυρίως ἐννέα πρῶτιστοι θεμελιωταὶ
εἰσὶν οἱ ἑξῆς· Σπυρίδων Ξύρδας—Στάμος Ῥαμανδάς—Νικό-
λαος Καβάσιλας—ὁ καθηγητῆς Ἀνδρέας Μαυρομμάτης (ὁ ἐλλη-
νιστῆς καὶ μαθηματικὸς)—Ἰωάννης Φραγκοῦλης—Γουλιέλμος
Μέξας—Νικόλαος Μακρῆς—Ἀρτῳριος Λιβεράλης καὶ ὁ καθ.
Πέτρος Καρτάρος ὁ καὶ πρῶτος ἐκλεχθεὶς πρόεδρος τῆς Ἑται-
ρείας.

πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον μετὰ ζήλου συνεργασθέντες, καὶ τοῦ χρόνου προϊόντος (1838-1840) καὶ ἄλλους συνεργάτας καὶ ἄρωγούς προσλαβόντες οὗτοι, συνέστησαν τὴν γνωστὴν Φιλαρμονικὴν Ἑταιρίαν, ἣτις κατάρθωσε μέχρι τῶν ἀρχῶν Σεπτεμβρίου τοῦ 1841 ἑ-
τους, νὰ καταρτίσῃ καὶ ἰδίαν μουσικὴν. Καὶ τοῦ Καθιδρύματος αἱ μὲν θύραι ἠνεώχθησαν τὴν 12 Σεπτεμβρίου 1840, ἀξιομνημό-
νευτον ἡμέραν καθ' ἣν κατεβλήθησαν ἐπισήμως τὰ θεμέλια αὐτῆς,
ἡ δὲ μουσικὴ ἐντελέστατα καταρτισθεῖσα ἠκολούθησε πανηγυρι-
κώτατα καὶ ἐν τῇ γενικῇ τῶν πολιτῶν εὐφροσύνῃ, πρώτην φορὰν,
τὴν πλήρη καινουργῇ στολὴν αὐτῆς φέρουσα, τὴν λιτανεῖαν τῆς
2[14 Νοεμβρίου 1841, (1) καὶ ἀπὸ τῆς 12 Σεπτεμβρίου ἕως τέ-
λους τοῦ Ὀκτωβρίου 1840 τῇ πρωτοβουλίᾳ τῶν σιρμημένων ἐννέα
νέων, προσυπεγράφησαν ὡς ἐταῖροι εἰς τὸ ἐν λόγῳ καθίδρυμα, 212,
ἕκαστος τῶν ὁποίων ὑπεχρεωτοῦτο νὰ συνεισφέρει μηνιαίως τάλλ. ἐν
ἐπὶ ἐν ἑτος. Ἐνεκα δὲ πάντων τούτων τό τε Κατάστημα τῆς
Φιλαρμονικῆς καὶ ἡ μουσικὴ, διατελοῦσιν ὑπὸ τὴν σκέπην καὶ
προστασίαν τοῦ Θυματουργοῦ καὶ Προστάτου Κερκύρας, εἰς οὐ-
τινος τὰς ἐνιαυσίους τελετὰς καὶ πανηγύρεις δωρεὰν προσέρ-
χεται ἡ περὶ ἧς ὁ λόγος μουσικὴ. Κατ' ἐκείνους δὲ τοὺς
χρόνους μέχρις ἐσχάτων ἡμερῶν τῆς Προστασίας, ἡ ἀστικὴ χω-
ροφυλακὴ τῆς τότε ὑψηλῆς Ἀστυνομίας μετὰ τῶν ἀξιωματικῶν
αὐτῆς καὶ ἐνοπλος ἐν ἐρρυθμισμένῳ βήματι—προπορευομένης τῆς
μουσικῆς παιανιζούσης τὸ ἐθνικὸν ᾄσμα «Μὴν φοβεῖσθε Γραικοί»,
ἀπάντων δὲ φερόντων τὰς παρεμφερεῖς στολάς των ἐκ χρωμάτων
τοῦ στέμματος, τῆς σημαίας καὶ τοῦ στρατοῦ τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ
συστηθείσης μετὰ τὴν ἄλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἀ. ἑλλη-
νικῆς αὐτονόμου ἐπικρατείας ὑπὸ τὸν τίτλον Ἑπτανήσου Πολι-

(1) Ἐκ τῶν ἀνεκδότων χρονικῶν σημειώσεων Σπυρ. Πορφύρη.

τείας—ἐπορεύετο ἐν μέσῳ ἀπεριγράπτου τῶν κατοίκων ἐνθουσιασμοῦ, εἰς τὰς ἱεράς τοῦ Ἀγίου τελετάς (1).

Η ΛΙΤΑΝΕΙΑ ΤΗΣ 11 ΑΥΓΟΥΣΤΟΥ ΤΟΥ 1858 ΚΑΙ ΟΙ ΠΕΝΤΕ ΕΠΑΡΧΙΑΚΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΚΕΡΚΥΡΑΣ.

Ἐκτὸς τοῦ περιγραφέντος ἐπεισοδίου καὶ ἕτερον τοιοῦτον συνέβη κατὰ τὴν λιτανεῖαν τῆς 11 Αὐγούστου 1858, οὐκ ἀνάξιον μνείας, ὅπερ, ζήτημα ὑψίστης πολιτικῆς σημασίας γενόμενον, ἐξοχον κατέχει θέσιν εἰς τὴν περὶ τῆς ἐν Ἑπτανήσῳ ἀποστολῆς τοῦ Γλάδστωνος ἐπίσημον διακοίνωσιν τοῦ ἐπὶ τῶν Ἀποικιῶν Ὑπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας Βουλβερτ Λύττων, ὡς μία τῶν πρωτίστων αἰτιῶν αἵτινες προεκάλεσαν, δῆθεν, τὴν ἐν Ἑπτανήσῳ ἑκτακτον ἐκκείνην ἀποστολὴν, ἐνῷ ἡ καταλήξασα εἰς τὸ νῦν ἐνώσῃ τὴν Ἑπτάνησον μετὰ τῆς Ἑλλάδος πολιτικῇ τοῦ Γλάδστωνος ἀποστολῇ, κυρίως ἐσκόπει τὴν τότε βελτίωσιν τῶν μεταξὺ προστάτιδος καὶ προστατευομένου Ἑπτανησίου λαοῦ πολιτικῶν δεσμῶν. Τὸ ἐπείσοδον τοῦτο, ὁ σεβαστὸς γέρων καὶ ἀρχαῖος τοῦ πρώην Ἰονίου Κρά-

(1) Σημειωτέον, ὅτι ἡ λιτανεῖα τῆς 11 Αὐγούστου 1837 καὶ ἅπασαι αἱ κατόπιν αὐτῆς λιτανεῖαι, μὴ ἐξαιρουμένης καὶ ἐκείνης τῆς 11 Αὐγούστου 1841, ἐτελέσθησαν ἀνευ μουσικῆς. Ἐπειδὴ δὲ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς τελευταίας ταύτης λιτανείας, ἐνῷ ἦτο κατηρτισμένη ἡ μουσικὴ δὲν ἠδύνατο νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν λιτανεῖαν ἀνέτοιμος οὖσα κατὰ τὴν ἐνδυμασίαν, ἐπαιάνισεν ἐκ τῶν παραθέρων τοῦ καταστήματος αὐτῆς καθ' ἣν στιγμὴν διήρχετο ἡ λιτανεῖα ὑπὸ τὸ κατάστημα. Τότε δὲ ἠκούσθησαν πρώτην φορὰν αἱ μέλεις τῆς ἐγχωρίου μουσικῆς.

τους πολιτευτῆς Ἰππότης Ἀντώνιος Λευκόκοιλος Δούσμανης, ἐν τῷ περισπουδαστῷ αὐτοῦ πονήματι «Περὶ τῆς ἐν ταῖς Ἰονίοις Νήσοις ἀποστολῆς τοῦ ἐντιμωτάτου Οὐίλλιαμ. Εὐἄρτ Γλάδστωνος», οὕτω πως ἐξιστορεῖ. (σελ. 36—37 καὶ ἐφεξῆς). «Πέντε Ἐπαρχιακοὶ »Σύμβουλοι Κερκύρας, στερηθέντες ἐπιταγῇ τῆς Γερουσίας τῆς θέσεως ἣν κατὰ τὰς ἐπισήμους θρησκευτικὰς λιτανείας πάντοτε κατεῖχον, καὶ εἰς τὴν ἐφρόνουν ὅτι εἶχον δικαίωμα, κατὰ τὴν 11-23 »Αὐγούστου 1858, τελευταῖοι καὶ ὡς ἰδιωτεύοντες πολῖται ἤκο- »πλοῦθουν ἐπίσημον τοῦ λειψάνου τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος λιτανεῖαν »ἣτις κατ' ἔτος ἐν τῇ ἡμέρᾳ ἐκείνῃ τελεῖται ἐν Κερκύρᾳ. Ἐνῷ ἡ »λιτανεῖα ἔστατο ὑπὸ τὰ ἀνάκτορα τῶν Ἁγίων Μιχαὴλ καὶ Γε- »ωργίου, οἱ πέντε ἐκεῖνοι ἀνεχώρησαν σιωπηλῶς καὶ ἡσυχῶς.»

Ἀπεχώρησαν τῆς λιτανείας δυσαρεστηθέντες διότι εἶδον τινὰς εἰς τὸν ἐξώστην τοῦ παλατίου, ὅπου ὁ Ἀρμοστής καὶ ἄλλοι Ἁγ- γλοι εὕρισκοντο, λίαν ἀτημελῶς ἐνδεδυμένους μὴ ἀνεχόμενοι νὰ βλέπωσιν ἱστάμενον ὑπὸ τοὺς πόδας θνητῶν τὸ ἱερὸν λειψάνον, τὸ ὁποῖον ἐπισήμως ἐν λιτανεῖᾳ περιεφέρετο, μὴ ὑποφέροντες ν' ἀ- κούσῃ προσαγομένους δεήσεις πρὸς τὸν Ὑψιστον κατὰ τὴν στιγμήν ἐκείνην ὑπὲρ ἀνθρώπων, οὔτινες, οὔτε τὴν γλῶσσαν ἡννόουν διὰ τῆς ὁποίας αἱ δεήσεις ἐγίνοντο, οὔτε εἰς τὴν ἀγιότητα τοῦ λειψάνου ἐπίστευον. Καταφθάνουσιν οἱ Ἐπαρχιακοὶ σύμβουλοι ἐν τῇ ἐκκλη- σίᾳ τὴν λιτανεῖαν καὶ λαμβάνουσι μέρος εἰς τὰς ἐκεῖ τελουμένας δεήσεις ὑπὲρ τῆς προστατίδος ἀνάσσης, τοῦ ἐν Ἐπτανήσῳ ἀντι- προσώπου αὐτῆς καὶ τῆς Ἰονίου Κυβερνήσεως. Μετὰ παρέλευσιν ὀ- λίγων ἡμερῶν, τῇ συναίνεσει τοῦ Ἀρμοστοῦ καὶ τῆς Γερουσίας δι' Ἀρχιεπισκοπικῆς διαταγῆς ὥρίζετο, ὅπως μὴ ἔστανται εἰς τὸ ἐξῆς αἱ θρησκευτικαὶ λιτανεῖαι ὑπὸ τὰ ἀνάκτορα, αἱ δὲ ἐπίσημοι δεή- σεις γίνωνται μόνον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ.

Ἀρμοστής καὶ Γερουσία εἶχον ἀνακκλύψει, ἐν τῇ περιπτώσει

ταύτη, ὕβριν κατὰ τῆς Α. Μ. τῆς προστατίδος ἀνάσσης παρὰ τῶν πέντε τούτων Ἐπαρχιακῶν συμβούλων ἀπευθυνθεῖσαν, διὸ ἡ Γερουσία αὐστηρῶς ἐπετίμησεν αὐτούς. Δι' ἡτιολογημένων ἐκκλησιῶν παρεπονοῦντο οὗτοι ἐνώπιον τοῦ ἐπὶ τῶν ἀποικιῶν Ὑπουργοῦ τῆς Ἀγγλίας, ὅστις δικάζων οὐδεμίαν εὔρεν ὕβριν ἐν τῇ διαγωγῇ τῶν συμβούλων. Τὴν ἀπὸ τῆς λιτανείας ἀποχώρησιν τούτων, ἐθεώρει ὁ Ὑπουργὸς ὡς ἀπρομελέτητον στιγμιαίαν ἐπίδειξιν «κατὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς Γερουσίας, τῆς ἀποστερησάσης αὐτοὺς τῆς προσηκούσης τῇ ἀξιοπρεπείᾳ τοῦ ἐπιστήμου χαρακτῆρός των θέσεως, καὶ κατὰ τῆς παρημελημένης ἐθιμοταξίας ἐκείνων, οἵτινες μετὰ τοῦ ἀρμοστοῦ ἴσταντο εἰς τὸν ἐξώστην, ὡς ἐνδεδυμένων εἰς τρόπον οὐδόλως ἀρμόζοντα πρὸς τὴν ἐπίσημον φύσιν τῆς τελετῆς, ἥς ἐκεῖθεν ἐγένοντο θεαταί». Καὶ ἐπειδὴ οἱ ἐπαρχιακοὶ σύμβουλοι παρευρέθησαν εἰς τὰς δεήσεις αἵτινες ὑπὲρ τῆς προστατίδος ἀνάσσης ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἐγένοντο, ὡς ἐκ τούτου καὶ ὡς ἐκ τοῦ περιεχομένου τῆς ἐκκλησίσεως αὐτῶν, ὁ Ὑπουργὸς οὔτε καὶ σκιὰν προσβολῆς κατὰ τῆς ἀνάσσης ἀνεύρισκεν — «Ἐὰν δὲ ἄλλως ἤθελε μοὶ προκύψει», ἔλεγε προσέτι ὁ ὕπουργος, «οὐδὲν ἄλλο θὰ μοὶ ἀπέμενε νὰ πράξω, εἰμὴ νὰ ἐκδώσω τὴν αὐστηροτέραν ἀπόφασιν ἣν τὸ σύνταγμα ἤθελε μοὶ ἐξουσιοδοτήσῃ νὰ ἐκφέρω». Καὶ τοιαύτη ἡ τοῦ ἐπεισοδίου ἐν τῇ λιτανείᾳ τῆς 11 Αὐγούστου 1858 ἐξιστόρησις, ἣν ἐκθέτομεν ἀρϋόμενοι ἐκ τοῦ προειρημένου συγγραμματος (1).

(1) Α. Α. Δούμαρη. *Ἡ ἐν ταῖς Ἱορ. Νήσοις ἀποστολὴ τοῦ ἐντίμου Οὐίλλιαμ Ε. Γλάδστοντος* σελ. 36, 37, 38. *Κέρκυρα. Τυπ. Ναχαμοῦ. 1η 1875.*

ΛΙΤΑΝΕΙΑ ΤΕΤΑΡΤΗ.

Η ΤΗΣ Α΄ ΚΥΡΙΑΚΗΣ ΕΚΑΣΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ.

Τετάρτη καὶ τελευταία, κατὰ χρονολογικὴν τάξιν, τῶν ἐνιαυσίων λιτανειῶν τοῦ Ἀγίου καὶ Θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος εἶνε, ἡ ἀνὰ πᾶσαν πρώτην Κυριακὴν τοῦ μηνὸς Νοεμβρίου τελουμένη. Καθιερώθη δὲ αὕτη τῷ 1673 δι' ἀποφάσεως τῆς ἐν Κερκύρᾳ Ἐνετικῆς διοικήσεως ὑπὸ χρονολογίαν 29 Ὀκτωβρίου τοῦ αὐτοῦ ἔτους, διὰ τὴν ἀντιλήψει τοῦ θαυματουργοῦ καὶ προστάτου τῆς νήσου Ἀγίου Σπυρίδωνος ἐκ νέου ἀπαλλαγὴν αὐτῆς ταύτης ἐκ τῆς πανώλους, (θανατικῆς), ἣτις δις εἶχεν ἐνσκήψει κατὰ τὸ εἰρημένον ἔτος. Ἰδοὺ δὲ τί διαλαμβάνει περὶ τοῦ θαύματος τούτου τὸ Συναξαρίον τοῦ Ἀγίου. «Ἐν δὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, τῷ χιλιοστῷ ἑξακοασιοστῷ ἑβδομηκοστῷ τρίτῳ σωτηρίῳ ἔτει, λοιμῶδους πάλιν μιάσματος ἀγροὺς καὶ πόλιν καὶ κώμας λελυμασμένου, ὥστε πᾶσιν ἀφεύκτως ὡμὸν ἐπικρέμασθαι θάνατον σχεδόν τε πᾶσαν ἀπολωλέναι τὴν νῆσον (Καὶ ταῦτα γε δις κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος) ὁ θαυματουργὸς οὗτος τὴν νόσον ἰάσατο, ἐξ ἀσθενείας ὡς τάχιστα πάντας ἀναλαβὼν ἄρδην τε ἀνερρώσθαι ποιήσας. Καὶ μέγα ἦν τῇ ἀήμερᾳ τῆς πανηγύρεως τοῦ ἐν τῷ τυφλῷ Θεοδώρῳ γεγονότος ὑπὸ αὐτοῦ Ἀγίου θαύματος, δεκάτῃ τρίτῃ Ἰουλίου τοῦς ἤδη ἡμιθανεῖς ἀμνηκεῖ λοιμώτοντας ἐν ἀκαρεῖ κατιδεῖν καὶ τὸ δεύτερον αὐτῇ τῇ αὐτῶν Βαΐων ἡμέρᾳ, τῆς ἑτησίου Λιτῆς τοῦ μεγάλου Σπυρίδωνος, ἀπεπαυμένον ἤδη θεάσασθαι, ὦ τοῦ θαύματος, τὸν λοιμόν.» Καὶ τοῦ ἀποσπασματίου τούτου ἡ εἰς ἀπλουτέραν φράσιν μεταβολὴ εἶνε ἡ ἐπομένη. «Εἰς δὲ τὰς ἡμέρας ταύτας κατὰ τὸ 1673 τῆς σωτηρίας ἡμῶν ἔτος, ἐνῶ πάλιν θανατηφόρον μίasma (θανατικὸν) ἠφάνιζε καὶ χωρία καὶ πόλιν καὶ προάστεια, εἰς τρόπον ὥστε πᾶν

τες ἐκινδύνευσαν ἀφεύκτως· ν' ἀποθάνωσιν ἐκ σκληροῦ θανάτου καὶ παρ' ὀλίγον ν' ἀκολουθήσῃ καταστροφή εἰς ὁλόκληρον τὴν νῆτον, (καὶ τοῦτο ὄσο φράς κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος) ὁ θαυματουργὸς οὗτος, (δηλ. ὁ Σπυρίδων) ἐθεράπευσε τὴν ἀσθένειαν καὶ ἐποίησε πάντας τοὺς ἐξ αὐτῆς προσβληθέντας διὰ μιᾶς ν' ἀναλάβωσι καὶ ἰκτρευθῶσι. Καὶ πράγματι μέγα ἦτο τὸ θαῦμα τῇ ἡμέρᾳ τῆς πανηγύρειως διὰ τὸ γινόμενον θαῦμα τῆς ὁμικτώσεως τοῦ τυφλοῦ Θεοδώρου, τὴν 13 'Ιουλίου (δηλ. 1673) νὰ ἴδῃ τις τοὺς ἡμιαποθαμμένους, διὰ μιᾶς μὴ μεμιασμένους· καὶ ἐκ δευτέρου κατ' αὐτὴν τῶν Βαΐων τὴν ἡμέραν, τῆς ἐτησίου λιτανείας τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος, ὃ τοῦ θαύματος, εἶδον πάλιν οἱ ἄνθρωποι πεπαυμένην τὴν ἀσθένειαν». Τοιοῦτον δὲ καὶ οὐχὶ ἄλλο τὸ θαῦμα τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος διὰ τὸ ὅποιον ἐξέρχεται ἡ τῆς πρώτης Κυριακῆς ἐκάστου Νοεμβρίου λιτανεία τοῦ αὐτοῦ Ἀγίου.

ΣΥΝΤΟΜΟΙ ΒΙΟΓΡΑΦΙΚΑΙ ΚΑΙ ΑΛΛΑΙ

ΕΙΔΗΣΕΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ.

Ἐγεννήθη ὁ Σπυρίδων εἰς Τριφυλοῦντα πολίχνην τῆς νήτου Κύπρου, ἄλλοτε παρὰ τῇ Λευκωσίᾳ ὑπάρχουσαν, ὅτε ἐξουσίαζον αὐτῆς οἱ Ῥωμαῖοι. Ἡ ὀριστικὴ ἐποχὴ τῆς γεννήσεως αὐτοῦ δὲν εἶναι γνωστὴ. Ἀλλ' ἐπειδὴ ἐκ τῆς ἱστορίας γνωστὸν τυγχάνει, ὅτι ὅτε ἔλαβε μέρος εἰς τὴν κατὰ τὸ 325 Μ. Χ. ἔτος ἐν Νικαίᾳ συγκροτηθεῖσαν Σύνοδον ἦτο γέρον, εἰκάζεται ὅτι ἐγεννήθη, ἢ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ Μαξιμιανοῦ Ῥωμαίου Αὐτοκράτορος καὶ σκληροῦ διώκσου τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἢ μικρῷ πρότερον κατὰ τοὺς χρόνους τῶν Ῥωμαίων αὐτοκρατόρων Βαλεριανοῦ καὶ Γαληνοῦ, τοῦτέστιν ἐντὸς τοῦ ἀπὸ τοῦ 253 ἕως τοῦ 260 Μ. Χ. χρονικοῦ διαστήματος.

Πένης δ' ὢν, ἐγένετο κατ' ἀρχὰς ποιμὴν προβάτων. Νυμφευθεὶς

δὲ ἀκολούθως, ἀπέκτησε θῆλυ τέκνον, ὅπερ *Εὐφρονη* κληθὲν, μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τῆς συζύγου αὐτοῦ ἀφιέρωσε τῇ ἐκκλησίᾳ τὸν μοναχικὸν τότ' ἐκλεξάμενος καὶ αὐτὸς βίον. Ἀληθὴς τύπος τῶν Χριστιανικῶν ἀρετῶν γενόμενος, ἐξελέγη Ἐπίσκοπος Τριφυλιῶντος μετὰ τὴν ἀποβίωσιν τοῦ ἐπισκόπου τῆς πόλεως ταύτης. Ὡς τοιοῦτος πχρευρεθεὶς εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ (Βιθυνίας) συγκροτηθεῖσαν ἐκ 318 Πατέρων Σύνοδον ἀνεδείχθη ὑπέρμαχος τοῦ δόγματος τῆς Ἀγίας Τριάδος. Ἡ Σύνοδος δὲ αὕτη ἐγένετο ἐπὶ Μητροφάνους Πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, κατὰ τινες ἐκκλησιαστικούς χρονογράφους, ἑναντίον τοῦ τότε πρεσβυτέρου τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἐκκλησιᾶς Ἀρείου, ἀναθεματισθέντος παρ' ἐκείνης διότι σφόδρα ἐτάραττε τὴν Χριστ. Ἐκκλησίαν ἄσεβῶς διδάσκων, ὅτι ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦτο «οὐχὶ Θεὸς ἀληθινός», ἀλλὰ «κτίσμα»; Εἰς τὴν Σύνοδον ταύτην παρέστη καὶ ὁ τότε Μητροπολίτης Κερκύρας Ἀπολλόδωρος (1).

(1) Ἐκ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν χρονογράφων οἱ διατεινόμενοι ὅτι εἰς τὴν ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμ. Σύνοδον ἐπατριάρχευεν ὁ Ἀλέξανδρος πρεσβύτερος τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἐκκλησίας, τοῦ Μητροφάνους ἐμποδισθέντος ὑπὸ τοῦ γήρατος καὶ παρευρεθῆ ἐν τῇ Συνόδῳ, ἀναγράφουσι τὸ δεινὸν τέρμα τοῦ βίου τοῦ Ἀρείου, ὃν ὁ Αὐτοκράτωρ Κωνσταντῖνος ἐπέμενεν ὅπως δεχθῇ εἰς κοινωρίαν ὁ Ἀλέξανδρος ὅστις τοῦτο μὴ ἐπιθυμῶν, προσηύχετο δακρυρῶν πρηνὴς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας καὶ νύκτας ὑπὸ τὴν Ἀγίαν Τράπεζαν τῆς καθ' ἐκκλησίας καὶ παρεχάλει τὸν Θεὸν λέγων «Εἰ Ἀρείος αὖριον συνάγεται, ἀπόλυσον ἐμὲ τὸν δοῦλόν σου καὶ μὴ συναπολέσης εὐσεβῆ μετ' ἄσεβοῦς. Εἰ δὲ φείδῃ τῆς Ἐκκλησίας σου, οἶδα δὲ ὅτι φείδῃ, ἔπιδε . . . καὶ μὴ δῶς εἰς ἄφαρισμὸν καὶ ὄνειδος τὴν κληρονομίαν σου. Καὶ ἄρον Ἀρείον»

Τὰ κατὰ τε τὴν παράστασιν καὶ τὸ θαῦμα τοῦ Σπυρίδωνος, αἰς τὴν εἰρημένην Σύνοδον, μεταγράφομεν ἐκ τῆς Ἱερᾶς Κιττηγήσεως τοῦ περὶ τὰ θεῖα σοφοῦ Νικολάου Βουλγάρεως, αὐτὰ ταῦτα ἀρυσθέντος ἐκ τε τοῦ περὶ τῶν ἐν τῇ αὐτῇ Συνόδῳ γενομένων βιβλίου τοῦ Γελχτίου ὅστις ἐν τῷ Β'. λόγῳ ἀναφέρειν ὅτι μεταξὺ τῶν ἐν Νικαίᾳ Πατερων ὑπῆρχε καὶ ὁμολογητῶν πολὺς ἀριθμὸς ὀνομάζει πρῶτον τὸν Ἁγίον Παφνούτιον καὶ μετὰ τοῦτον ἡμέσως τὸν Ἁγίον Σπυρίδωνα, καὶ ἐκ τοῦ ἐπιγράμματος τοῦ Βλαχέσιου τοῦ διακρήδην ὁμολογοῦντος τὸ θαῦμα. Ἐχουσι δὲ ὡς ἐξῆς:

αἰῖνα δειξῇ ὁ Θεὸς ὁ δρασσόμενος τοὺς σοφοὺς ἐν τῇ πανουργίᾳ αὐτῶν· ὅτι οὐκ ἐν λόγῳ ἢ Βασιλείᾳ αὐτοῦ ἀλλ' ἐν δυνάμει συνίσταται, ἐκατάβηκε καὶ ἀποστόμωσεν ὁ ἅπλους καὶ ἅγιος ἐκεῖνος γέρον τὸν μέγαν ἐκεῖνον φιλόσοφον αὐτὸς κορυθαντιῶν ἀλαζονικῶς κατὰ τῆς εἰρηνικωτάτης Συνόδου ἐφίετο, ἐλπίζων νικᾶν

εἶνα μὴ εἰσελθόντος αὐτοῦ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν δόξη καὶ ἡ αἵρεσις συνεισέρχεσθαι αὐτῷ καὶ λοιπὸν ἡ ἀσέβεια νομισθῇ ὡς εὐσέβεια». Ἐνεκα δὲ τῆς συγχύσεως, τῆς ταραχῆς καὶ τῆς διαιρέσεως τοῦ λαοῦ ἐν Κωνσταντινουπόλει, ὑφίστατο φόβοι νέων κινδύνων καὶ φορικῶν στάσεων.

Οὕτω πως ἱστοροῦσιν οἱ ἱστορικοὶ τῆς Ἐκκλησίας Νικηφόρος Κάλλιστος καὶ Σωζόμενος ὅστις περὶ τοῦ τρόπου τῆς τελευτῆς τοῦ Ἀρείου καὶ σημειοῖ ὅτι, καθ' ἣν ἡμέραν ἡτοιμάζετο τὰ συν-λειτουργήσῃ μετὰ τοῦ ἱεροῦ Ἀλεξάνδρου, ὁ δυσσεβὴς ἐκεῖνος ὑπέστη φρικτὴν τὴν τιμωρίαν τῶν εἰς τὸν Θεὸν καὶ τὸν ὕψιον αὐτοῦ καὶ Λόγον βλασφημιῶν, ἀποθανὼν αἵφνης ἐν τῷ ἀποπάτῳ. Ταῦτα δὲ ἐν λεπτομερείᾳ διαλαμβάνει καὶ ὁ ἐλλόγιμος Μ. Γεδεὼν ἐν τοῖς ἑαυτοῦ «Πατριαρχικοῖς Πίναξι» ὁπόθεν ἡμεῖς συψίσαντες μετεγράψαμεν.

καὶ τῇ διαβολικῇ τῶν λόγων εὐτεχνία θαρρόων, τὴν διὰ τῶν Ἐπισκόπων κηρυττομένην ἀλήθειαν ἀντιτοξεύειν ἐνίστατο» (1) ἐν ᾧ μάλιστα, «οἱ καθ' ἡμᾶς ἅγιοι Ἐπίσκοποι τοῦ ἀνδρός τὴν ἀπλότητα θεωροῦντες καὶ τὸ ἄπειρον αὐτὸν εἶναι γρχιμμάτων, ἔπειθον μὴ δοῦναι ἐκυτὸν εἰς τὸ μέσον, μήποτε παρὰ τοῖς μοχθηροῖς καὶ τῆς ἀληθείας ἐχθροῖς γέλως γένηται». Συνεχίζων δὲ τὸν λόγον τοῦ ὁ Βούλγχις προστίθησι. «Σπυρίδων ἦν ὁ νικηφόρος ἐκεῖνος Γέρων, ὁ Τριμυθοῦντος Ἐπίσκοπος καὶ μηδὲν ἕτερον εἰδώς, εἰμὴ Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον ἱστοοῦσι «Συμεὼν ὁ μεταφραστὴς Δεκεμβρ. 16 ὁ Νικηφόρος βιβλίον Η'. Κερ. ΙΕ'. καὶ βιβλ. Α'. κερ. γ'. ὁ Ρουφίνος» (2). Ἐχαιρε δὲ νικηθεὶς ὑπὸ τοῦ Γέροντος ὁ φιλόσοφος (εἶνε λόγια τοῦ Κεδρηνοῦ ἔτει Κ'. τῆς βχσιλείας τοῦ Κωνσταντίνου) καὶ τοῖς συνελθοῦσιν εἰς τὴν ἀκρόασιν, ἀκούσατε ὧ ἄν-

(1) *Εὐλόγιος ἦν ὁ φιλόσοφος οὗτος, κατὰ τὸν Βυζαντινὸν χρονικογράφον Γλυκᾶρ ὅστις πρὸς τοῖς ἄλλοις τὰδε καὶ περὶ τοῦ Ἀγίου λέγει. «Τότε δὴ καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ Σύνοδος γέγονε, ἐν ᾗ τὸν ἄμαχον Εὐλόγιον, Ἐλληνα, ὁ μέγας καὶ ἀπλοῦς τῷ λόγῳ Σπυρίδων ἐχειρώσατο».*

(2) *Σημειωτέος ἐνταῦθα ὁ τοῦ Βουλγάρεως ἔρτορος καὶ ἐκφραστικὸς τρόπος τοῦ γράφειν δι' οὗ ἐρμηνεύει καὶ σαφηνίζει, ὡς πρέπει, τὸ ὑπὸ τοῦ Γελασίου γραφέν ἀσαφῶς πως καὶ παρ' ἄλλων ἱστορικῶν τῆς Συνόδου ἐν Νικαίᾳ ἐπαρληφθὲν ἀνὴρ γάρ τις ἐκ τῶν παρόντων τῇ Συνόδῳ ἀγίων ὁμολογητῶν ἀπλοῦς τὴν φύσιν εἶπερ τις ἄλλος τῶν ἀγίων καὶ μηδὲν ἕτερον εἰδώς εἰμὴ Ἰησοῦν καὶ τοῦτον ἐσταυρωμένον», πρὸς φανερόν ἐλεγχον καὶ ἀντίκρουσιν τῶν κατὰ ταῦτα τὰ ῥήματα δυνάμενων δῆθεν τὰ διστάζωσι πως ὡς πρὸς τὴν ἀπόδοσιν τοῦ κοινῶς εἰς τὸν Σπυρίδωνα ἀποδιδόμενου θαύματος τούτου.*

δρες ἔλεγεν· ἕως οὗ λόγων ἐποιούμην σπουδὴν, λόγους ἀντετίθουν καὶ τὰ προσφερόμενα τέχνη τοῦ λέγειν ἀνέτρεπον· ὅτε δὲ ἀντὶ λόγων δυνάμεις τις θεία ἐκ στόματος τοῦδε τοῦ Ἰέροντος προελήλυθεν, οὐκ ἔιπχυσαν οἱ λόγοι λοιπὸν τῇ δυνάμει ἀντιτάξασθαι «Δύναμις, προστίθῃσιν εἰς τὰ ἐκτεθέντα ὁ Βούλγαρις, τὴν ὁποίαν καθὼς τὴν ἔχομεν πατροπαράδοτον, θαυμασίως τὴν περιγράφει· εἰς ἓν μικρὸν ἐπιγράμμα ὁ εὐλαβὴς Βαρθέσιος εἰς τὸν βίον αὐτοῦ τοῦ φύλακος ἡμῶν καὶ προσταύτου, τὸν ἐν Μεσσήνῃ τῆς Σικελίας τυπωθέντα. Τὸ δὲ ἐπιγράμμα εἶνε τοῦτο.

Spyridion laterem, dum dextra strinxit, ab ipso

En subito tellus exiit, ignis, aqua.

Sicque Patrem terra, unda Natum, Pneumaque flamma
Ostendit, trinum simplicitate Deum.

Ὅπερ ἑλληνιστὶ μεταφρασθὲν παρὰ τοῦ Σοφωτάτου Φιλαδελφείας Μητροπολίτου Γερασίου τοῦ Βλάχου, ἔχει οὕτως.

Δεξιτερῇ πιάσας Σπυρίδων κέραμον, θόρεν ἔνθε,

Ἐξαπίνης αἶα, φλόξ πυρὸς, ὑγρὸν ὕδωρ.

Ὡς Πατέρα χθῶν, Υἱὰ ὕδωρ πολὺ, φλόξ δέ τε Πνεῦμα.

Ἐμφαίνει Τριττὴν ἀπλοφυῇ Μονάδα.

Καὶ ταῦτα μὲν ὅσα ὁ Νικόλ. Βούλγαρις (1) ἐν τῇ ὑπ' αὐτοῦ ποιηθείσῃ Ἱερᾷ Κατηχήσει περὶ τοῦ θαύματος τούτου τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος ἀναφέρει. Πρώτοφρον νομίζομεν τὴν ὥδὲ παράθεσιν τῆς

(1) Διὰ τῆς δεξιᾶς χειρὸς ὁ Σπυρίδων, ἀφοῦ ἔσφιγξε κεραμί-
δα, αἰφνιδίως ἐπήδησεν ἐκείθεν γῆ, φλόξ πυρὸς καὶ ὕδωρ, τεινον-
τῶ τρόπῳ τὸν μὲν Πατέρα δεικνύει ἡ γῆ, τὸν Υἱὸν τὸ πολὺ ὕδωρ
καὶ ἡ φλόξ τὸ Πνεῦμα, τριπλὴν ἀπλοφυῇ μονάδα.

ἐμμέτρου ἰταλικῆς μεταφράσεως τοῦ ἐν λόγῳ ἐπιγράμματος, γενε-
μένης ὑπὸ τοῦ συντάξαντος ἰταλίστη τὸν τῷ 1833 Ἑνετίησιν ἐκδο-
θέντα ὑπὸ F. Scordilli βίον τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος, ἐν βιβλικρίῳ
φέροντι πρὸ τῆς προμετωπείου σελίδος καὶ τὴν εἰκόνα τὴν παρι-
στῶσαν τὸ θαῦμα.

Mentre una pietra Spiridione attera
N' esce repente e fuoco ed acqua e terra:
La terra il Padre e l' acqua il Figlio insegna,
Lo Spirito il fuoco, un Dio che trino regna.

Παρευρέθη δὲ ὁ Σπυρίδων, ὡς βεβαίῳ ὁ Ἅγιος Ἀθανάσιος ἐν
τῇ Β'. ἀπολογίᾳ αὐτοῦ, καὶ εἰς τὴν ἐν Σχρδικῇ (Τριαδίτζαν) πόλει
τῆς Μικρᾶς Ἀσίας συγκροτηθεῖσαν τῷ 347 Α. Χ. σύνοδον κατὰ
τῶν ἀρειανιζόντων, οἵτινες προσεπάθουν τότε ν' ἀνατρέψωσι τὰ ἀ-
ποφασισθέντα εἰς τὴν Α'. ἐν Νικαίᾳ σύνοδον, ἥς τινος παρυφᾶς
θεωρεῖται παρὰ τῶν Ἐκκλησιαστικῶν ἱστορικῶν ἡ ἐν Σχρδικῇ γε-
νομένη.

Μετὰ τὴν ἐν τῇ συνόδῳ ταύτῃ παρουσίαν του, ἐπανῆλθεν εἰς
Κύπρον ὅπου διάφορα ποιήτης θαῦματα, ἀπεδήμησε πρὸς Κύριον
τῷ 350 ὑπερεννενηκοντῆτος ἐπὶ τῆς Κωνσταντίου, διαδόχου τοῦ
Μεγάλου Κωνσταντίνου, βρασιλείας, καὶ ἔσχεν αὐτόθι ταφὴν. Με-
τὰ 101 ἔτη ἀπὸ τῆς ταφῆς ἐξετάφη, ἐνεκὰ τῶν εὐδῶν ἀναθυμι-
άσεων αἵτινες ἐξήρχοντο ἀπὸ τοῦ τάφου αὐτοῦ, καὶ διετηρήθη ἐ-
πὶ 200 ἔτη τὸ σепτόν αὐτοῦ λείψανον εἰς τὸν ἐν Τριμυθούντι ναὸν
αὐτοῦ, καθ' ὃ Πέτρος Πολύκαρπος Βούλγαρις Ἀρχιμανδρίτης καὶ
εἰς τῶν ἐφημερίων τοῦ ναοῦ καὶ ἰδιοκτητῶν τοῦ λειψάνου τοῦ Ἀ-
γίου, ἀκμάσας κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ αἰῶνός μας, ἐξιστορεῖ ἐν ἀνεκ-
δότῳ χειρογράφῳ (εἰς 2ον ἐκ σελ. 104) περὶ τοῦ Ἁγίου Σπυρί-
δωνος.

δωνος, ἄλλοτε μὲν παρὰ τῷ σεβαστῷ φίλῳ καὶ τῶν πατρίων ἱστορικῶν μελετῶν ζηλωτῇ ἐνθέρμῳ Σπυρ. Ῥίκκῃ νῦν δὲ παρὰ τῷ Ἀρχιμυνδρίτῃ Κωνσταντίνῳ Βουλγάρεϊ σωζομένῳ. Ὅτε δ' ἐπὶ Ῥωμαίων Αὐτοκρατόρων κητίλαβον οἱ Σαρακινοὶ τὴν νῆσον Κύπρον, τὸ λείψανον τοῦ Ἀγίου μετνήχθη εἰς Κωνσταντινούπολιν (622—632 Μ. Χ.)

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΠΟ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ΕΙΣ
ΚΕΡΚΥΡΑΝ ΜΕΤΑΚΟΜΙΔΗΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ
ΛΕΙΨΑΝΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΕΠ' ΑΥΤΟΥ ΠΑ-
ΤΡΩΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΟΣ ΤΟΥ ΟΙΚΟΥ
ΤΩΝ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΝ.

Κυριευθείσης τῇ 1453 τῆς Κωνσταντινουπόλεως ὑπὸ τῶν Τούρκων, Γεώργιος Ἱερεὺς ὁ Καλαυχαιρέτης εὐπορος καὶ εὐγενὴς Κωνσταντινουπολίτης ἵνα ἐξασφαλίσῃ ἀπὸ τῆς βαρβαρικῆς ἐκείνης καταγίδος, τὰ ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ του τότε ἀναποτεθειμένα λείψανα τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος καὶ τῆς Ἀγίας Θεοδώρας τῆς Αὐγουστῆς, ἐνέκλεισε ταῦτα ἐντὸς δύο σάκκων πεπληρωμένων ἀχύρου ἅτινα θέσας ἐπὶ ἵπποζυγίου, διήγαγεν ἀσφαλῶς διὰ τῆς πορθουμένης ἑλληνικῆς χώρας, τοὺς καθ' ὁδὸν ἀπαντῶντας αὐτὸν εὐκόλως πείθων ὅτι τὸ φορτίον ἐκεῖνο οὐδὲν ἄλλο περιεῖχεν, εἰμὴ τοῦ φέροντος κτήνους τὴν τροφήν.

Τοιοιτοτρόπως ἀφίχθεις ὁ Γεώργιος εἰς τὰ πρὸς τὴν Κέρκυραν γειτνιάζοντα μέρη τῆς Ἠπείρου, ἔμεινε μετὰ τῶν ἱερῶν κειμηλίων εἰς Παραμυθίαν ἕως τοῦ ἔτους 1456 ὅτε ἐλθὼν μετὰ τῶν λειψάνων εἰς Κέρκυραν, ἀναπέθηκε ταῦτα εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ Ταξιάρχου Μιχαήλ. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Γεωργίου, διανεμήθησαν τὰ ἱερὰ κειμήλια οἱ τρεῖς αὐτοῦ υἱοὶ καὶ κληρονόμοι Φίλιππος, Λουκᾶς καὶ

Μάρκος ἐξ ὧν οἱ δύο πρῶτοι ἔλαβον τὸ ἱερὸν λειψάνον τοῦ Σπυρίδωνος, ὁ δὲ ἕτερος τὸ τῆς Ἀγίας Θεοδώρας ὁπερ, τῷ 1483 ἔτει, ἐδώρησε τῇ Κερκυραϊκῇ Κοινότητι. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Μάρκου κληρονομήσας ὁ Ἱερεὺς Φιλίππος τὸ ἐπὶ τοῦ ἱεροῦ λειψάνου μερίδιον ἐκείνου, ἐπλευσε τῷ 1489 εἰς Ἑνετίαν, ὅπως προετοιμάσῃ τὰ περὶ τῆς ἐκεῖ μετακομιδῆς τοῦ Ἀγίου χρειώδη, πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον λαβὼν παρὰ τῆς Ἑνετικῆς Γερουσίας πληρεξουσιότητα καὶ ἑγγραφον ἄδειαν. Ἀλλ' ἐξ Ἑνετίας ἐπανελθὼν εἰς Κέρκυραν μετέβαλε γνώμην, συγκληθεὶς ὑπὸ τῶν δακρύων τῶν Κερκυραίων, ἐκτευόντων αὐτὸν νὰ μὴ ἤθελε προβῇ εἰς τοιαύτης ἀποφάσεως τὴν ἐκτέλεσιν, ἥτις πρᾶγματι οὐκ ἐγένετο.

Ἀποθανόντος δὲ τοῦ Φιλίππου τὸ ἐπὶ τοῦ λειψάνου τοῦ Ἀγίου ἡμῖς μερίδιον τούτου ἀπέμεινεν ἄφ' ἑνὸς τῇ χήρᾳ τοῦ Φιλίππου Μαρία καὶ τῇ ἀνηλικῇ θυγατρὶ Ἀσιμίνῃ, ἄφ' ἐτέρου τῷ ἐτέρῳ ἀδελφῷ Λουκᾷ ὅστις ἔδωκε τὸ ὅλον ἡμῖς ἐπὶ τοῦ λειψάνου δικαίωμα του εἰς προίκα πρὸς τὴν ἐπιβιώσασαν μόνην θυγατέρα τοῦ Φιλίππου καὶ αὐτοῦ ἀνεψιᾶν εἰρημένην Ἀσιμίνην, τὴν ὁποίαν τῷ 1527 ὑπὸνδρευσε μὲ τὸν Κερκυραῖον εὐπατρίδην Σταμάτιον Βούλγαριν, τὸν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος οἰκοδομήσαντα εἰς Σαρρόκον παρὰ τὴν ὁδὸν Ἀγίου Λαζάρου καὶ ἀπέναντι τῆς καθαιρεθείσης Βασιλικῆς Πύλης ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγίου λειψάνου ἐκκλησίαν, ἐν ᾗ μετηνέχθη τοῦτο ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ Ταξιάρχου Μιχαήλ. Κατὰ δὲ τὴν ἐν ἔτει 1537 δεινὴν ἐπὶ Σουλτάνου Σουλεϊμάν Β'. πολιορκίαν τῆς νήσου ὑπὸ τῶν Τούρκων ὅτε ἠχμκλωτίσθησαν 20,000 καὶ ἐπέκεινα Κερκυραῖοι, οἱ Βουλγάρεις διέσωσαν τὸ ἱερὸν λειψάνον εἰς τὴν ἐντὸς τοῦ Παλαιοῦ Φρουρίου τότε ὑπάρχουσαν ἐκκλησίαν τῶν Ἀγίων Ἀναργύρων. Λυθείσης τῆς πολιορκίας μετηνέχθη πάλιν τοῦτο ἐκεῖθεν εἰς τὸν ἐπ' ὀνόματί του τιμώμενον ναόν.

Ἡ Ἀσιμίνη τεκνοποίησασα ἐκ τοῦ μετὰ τοῦ Σταματίου Βουλ-

γάριως γάμου της, ὥρισε διὰ τῆς ἀπὸ 25 Νοεμβρίου 1571 διαθήκης της, ἵνα τὸ Ἱερὸν λείψανον διαμένῃ πάντοτε εἰς τοὺς υἱοὺς καὶ εἰς τοὺς ἐκ τούτων ἀπογόνους αὐτῆς.

Ὁ ἐν Σαρρόκῳ οἰκοδομηθεὶς ναὸς τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος κατηδαφίσθη μετὰ τὸ 1575 ἔτος καθ' ὃ ἤρξατο ἡ Ἑνετικὴ Δημοκρατία νὰ πραγματοποιῇ τὴν διὰ τοῦ τειχισμοῦ τῆς πόλεως καὶ τῆς κατασκευῆς τοῦ Νέου Φρουρίου ὠχύρωσιν τῆς νήσου. Τότε δὲ μετεκομίσθη τὸ Ἱερὸν λείψανον εἰς τὸν ἐν Γαρίτζῃ ναὸν τοῦ Ἀγίου Νικολάου τῶν Ξένων (περιελθόντα κατόπιν εἰς τοὺς Σπίνουλα) ἐν ᾧ διέμεινεν ἕως τοῦ 1595 ἢ 1596 ἔτους καθ' ὃ, ὡς ἐξ ὑποθέσεως συνάγεται, εἶχε τελειώσῃ ἡ οἰκοδομὴ τοῦ ἐντὸς τῆς πόλεως ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος ἡδὴ ὑφισταμένου ναοῦ.

Τὸ Ῥωμαϊκὸν Μαρτυρολόγιον ἀναγράφει τὸν Ἅγιον Σπυρίδωνα μεταξὺ τῶν γενναίων τῆς χριστιανικῆς πίστεως μαρτύρων καὶ ὁμολογητῶν οἵτινες ὑπέστησαν ἐπὶ τῶν χρόνων Μαξιμιανοῦ Γαλερίου διωγμοὺς καὶ μαρτύρια. Κατὰ τε τὸ μαρτυρολόγιον τοῦτο καὶ τοὺς Δυτικοῦ δόγματος βιογράφους τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος, ὁ Ἅγιος οὗτος πρὶν ἢ τὸ τοῦ κληρικοῦ ἔνδυμα ἐνδυθῇ, οὐ μόνον εἶχε καταδικασθῇ εἰς τὰ μεταλλεῖα (305 Α. Χ.) ἐνθα ἐφ' ὅλην ὀκταετίαν δέσμιος διατελέσας εἰργάζετο τυραννικὰ καὶ βάναντα ἔργα, ἀλλὰ καὶ ἄλλα εἶχεν ὑποστῆ φρικώδη μαρτύρια, ἐν οἷς τὴν ἐξόρυξιν τοῦ δεξιοῦ ὀφθαλμοῦ καὶ τὴν ἀποκοπὴν τῆς δεξιᾶς αὐτοῦ κνήμης. Ὁ Νικόλαος Βούλγαρις προσφωνῶν τῷ τότε ἐν Κερκύρᾳ Λατινεπισκόπῳ Λάβιζ τὴν «Ἀληθῆ Ἑκθεσιν» αὐτοῦ, «Vera Relatione del thaumaturgo di Corsù κτλ. Venezia MDCLXIX». λέγει, ὅτι ὁ τοῦ Ἀγίου δεξιὸς βραχίον σῴζεται τιμώμενος ἐν Πώμῃ καὶ ὅτι ὁ Πάππας Κλήμης Η' ἐδωρήσατο τοῦτον τῷ Καρδινάλει Βαρωνίῳ ὅστις ἀφίερωσεν αὐτὸν κατόπιν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῶν μοναχῶν τοῦ τάγματος τοῦ Ἀγίου Φιλίππου Νέρη ἐν Ῥώμῃ.

Ὁ βραχίων οὗτος σώζεται εἰς τὴν Ἱεραποθήκην (Custodia) τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας τῆς καὶ Santa Maria in Vallicella καλουμένης, διατηρούμενος ἐντὸς μεταλλίνης θήκης βραχιονοειδοῦς σχήματος, φερούσης ἀνάγλυφον τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀγίου κατὰ τὸ ὕψος τῆς βυζαντινῆς ἀγιογραφίας, καθὼς ἐπιστοποίησε τοῦτο ὁ ἐν Φερεντίνῳ (τῆς ἐπαρχίας Ῥώμης) Ἐπίσκοπος Ἰησουάλδος Βιτάλης δι' ἐπισήμου ἐγγράφου του πρὸς τὸν ἐφημέριον τοῦ ἐνταῦθα ναοῦ τοῦ Θυμιατουργοῦ Σπυρίδωνος Ἀρχ. Κ. Βούλγαρι. (Ἰδὲ ἀληθὴ ἐκθεσιν Ἐκδοσιν Ἑνετ. 1880). Οὗτος δὲ διερχόμενος πρό τινος χρόνου, (καθὰ ὁ ἴδιος ἐπληροφόρησεν ἡμᾶς) διὰ τῆς Ῥώμης, μετέβη εἰς τὴν ῥηθεῖσαν ἐκκλησίαν καὶ ἐζήτησε νὰ ἴδῃ τὸν ἐν αὐτῇ τηρούμενον βραχίονα, ὃν προθύμως καὶ μετ' εὐλαθείας οἱ τοῦ ναοῦ κληρικοὶ τῷ ἐπέδειξαν μαθόντες περὶ τῆς ἰδιότητος αὐτοῦ. Τὸ λείψanon τοῦτο εἶνε ἐγκεκλεισμένον εἰς κωνοειδῆ, ἀλλ' οὐχὶ βυζαντινῆς τέχνης, ἐπίχυστον θήκην, ἔχουσιν ὕψος ἥμισυ περίπου μέτρον καὶ φέρουσιν εἰς τὸ βάθος τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀγίου ἀργυρᾶν. Δὲν σώζεται δ' ὁλόκληρος ὁ βραχίων, ὡς ἀναφέρει ὁ Νικόλαος Βούλγαρις ἐν τῇ προσφωνήσει του, ἀλλ' ὅστων βραχίονος μὴ διατηροῦν περὶ αὐτὸ σῆμα, ἢ δέρμα καθὼς τὸ ἐν Κερκύρᾳ σεπτὸν λείψanon τοῦ Ἀγίου. Ζητήσας δὲ ὁ ῥηθεὶς Ἀρχ. Κ. Βούλγαρις νὰ πληροφορησῶσιν αὐτὸν οἱ Ἱερεῖς τῆς ἐκκλησίας δι' ὑπαρχόντων τυχόν ἐπισήμων ἐγγράφων, περὶ τοῦ πῶς περιῆλθε τῷ ναῷ τὸ σωζόμενον ὅστων, ἐβεβαιώθη ἐγγράφως παρὰ τοῦ γεροντοτέρου τῆς συναδελφότητος (Congregazione dell' Oratorio) Ἱερέως, τοῦ καὶ πολυμαθεστάτου Padre G. Calenzio, scrittore Latino della Biblioteca Vaticana, ὅτι ἐγγράφον μὲν πιστοποιοῦν τὴν προελευσιν καὶ ταυτότητα τοῦ λειψανου ἐκείνου οὐδὲν ὑπάρχει, εὔρηται ὁμως τοῦτο ἐν τῷ Ναῷ ἀπὸ τῆς συστάσεως τῆς Συναδελφότητος, ποιεῖται δὲ μνῆαν αὐτοῦ ὁ Πάπας Παῦλος Ε' ἐν τῇ Βούλλᾳ δι' ἧς ἐπικυροῦ τῷ

1612 τοὺς κανόνας καὶ τὸν ὀργανισμόν τῆς Συναδελφότητος τοῦ Ὁρτορίου. (Congregazione dell' Oratorio).

ΠΕΡΙ ΙΔΙΟΤΗΤΩΝ ΤΙΝΩΝ ΤΟΥ ΣΕΠΤΟΥ ΛΕΙΨΑΝΟΥ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΣΠΗΡΙΔΩΝΟΣ.

Τοῦ Ἱεροῦ τούτου σώματος αἱ ιδιότητες, δικαίως ὑπῆρξαν αἰετοῦ θαυμασμοῦ ἀντικείμενον εἰς τε τοὺς Ὁρθοδόξους καὶ τοὺς ἑτεροδόξους Φυσιολόγους. Περὶ τῶν ὄντως ἀξιοθαυμάστων ιδιοτήτων τούτων ὁ Ἐμμανουὴλ Θεοτόκης, οὗ τινος ἐγνωσμένη εἶναι ἡ πρὸς τὸ ἱερόν τοῦτο λείψανον ἄπειρος ἀφοσίωσις καὶ λατρεία, ἐν τῇ 98 σελίδι τῶν περὶ Κερκύρας Ἱστορικῶν πληροφοριῶν του (Details sur Corfou) λέγει τὰ ἐξῆς: «Μαλακὸν καὶ ἐλαστικὸν, ἤθελε νομίζη τις αὐτὸ ὅτι εἶναι εὐδ᾽ἀπνουν ἐνῶ συγχρόνως εἶνε συμπαγές, ἀδιάλυτον καὶ ἀδιάφθορον. Τὰ ἐξέχοντα μέρη τοῦ προσώπου αὐτοῦ πλατύνονται καὶ ἀνορθοῦνται ἀναλόγως τῶν προσκρούσεων ἐπὶ τοῦ κρυστάλλου τῆς θήκης ἐντὸς τῆς ὁποίας ὁρθιον ἵσταται ὡς ἁκίς λιτανεύωσιν αὐτὸ ἐν τῇ πόλει». Le corps de S. Spiridion est mol et élastique, on dirait qu'il est transpirable, en même temps que compacte, indissoluble, et incorruptible. Les parties saillantes de sa face s'applatissent et se relèvent, à mesure qu'elles heurtent, plus ou moins le cristal de la Châsse où il est placé de bout, lorsqu' on la porte processionnellement dans la ville.

Τὰ φαινόμενα ταῦτα καὶ περ παρὰβιάζοντα τοὺς συνήθεις κανόνας τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης, εἶναι τοσοῦτον ἀναμφισβήτητα ὅσον καὶ εὐαπόδεικτα. Ὁμολογοῦσι δὲ ταῦτα καὶ ἄλλοι.

Ὁ Ἀββὰς Don Lorenzo Miniati ἀποστολικὸς πρωτονοτάριος, ὁ περὶ τοῦ ἱστορικοῦ κλέους τοῦ οἴκου τῶν Κομνηνῶν σπουδαῖον πό-

νημα συγγράφας καὶ ἐκδοὺς τῷ 1663 ἐν Ἑνετίᾳ, «Le glorie ca-
dute dell' antichissima et augustissima famiglia Comnena»
Venezia 1663 σελ. 119, ἐκεῖ ἐνθα ἐξιστορεῖ τὰ κατὰ τὴν
συνμαχίαν τῶν Χριστιανικῶν κρατῶν ἐναντίον τῶν Ὀθωμανῶν καὶ
τὴν ὑπὸ τοῦ Πάπα Πίου Ε'. ἀποστολὴν Ἀλεξίου Κομνηνοῦ ἐν Ἑλ-
λάδι πρὸς ἐξέγερσιν τῶν λαῶν τούτων, μνημονεύων ἐν σελ. 119
τοῦ ἐν ἔτει 1569 ἐκ τοῦ λιμένος Κερκύρας ἀπόπλου τοῦ Κομνηνοῦ
τούτου μετὰ τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου, δι' ὃν ἐναυτολόγησε πληθόν,
Κερκυραίων, ἐκτίθησι περὶ τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος, ὑπὸ τὴν σκέπην
καὶ ἀντίληψιν οὗτινος ἐτέθη ἀναχωρῶν ὁ στόλος, τὰ ἐξῆς· «Ἀπέ-
«πλευσεν ὁ Ἀλέξιος ἐκ τοῦ εἰρημένου λιμένος Κερκύρας, τῇ ἀγαθῇ
«συναινίσσει Ἱερωνύμου Τζάνε τοῦ τότε Ἐπιτρόπου τοῦ Ἀγίου Μάρ-
«κου καὶ Ναυάρχου, κατὰ τὴν 13 Ἰουλίου 1569 ὑπὸ τὴν σκέπην
«τοῦ προστάτου τῆς νήσου ἐκείνης Ἀγίου Σπυρίδωνος, οὗτινος τὸ
«σῶμα διατηρεῖται τὴν σήμερον τοσούτῳ ζωηρὸν καὶ χλωρὸν, ὥ-
«στε ἐγγιζομένου τοῦ σαρκώδους μέρους τῆς κνήμης αὐτοῦ, ὑποχω-
«ρεῖ τούτο τῷ δακτύλῳ καὶ ἐπανέρχεται εἴτα ἐν τῇ θέσει του, μο-
«αλονότι εἶχε ζῆσει ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τῆς Α'. ἐν Νικαίᾳ Συνόδου».

Si parti Alessio dal detto porto di Corfù con buona licen-
za di Girolamo Zane Proc.r di S. Marco e Generale da
Mar alli 13 di Luglio dell'anno 1560, sotto la protezione di
Santo Spiridione Avvocato di quell' Isola, la cui carne si
conserva hoggidi cosi viva e fresca, che toccandosi la pol-
pa della gamba cede al dito e poi torna al suo luogo, non
ostante che avesse vissuto al tempo del primo Concilio
Niceno.

Ἐνταῦθα ἀρμόδιον κρίνομεν νὰ προσθήσωμεν καὶ ὅσα, περὶ τῶν
λειψάνων τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος καὶ τῆς Ἀγίας Θεοδώρας τῆς Αὐ-
γούστης, ὁ εὐσεβέστατος καὶ τὰ θεῖα ἄκρως πεπαιδευμένος Γεώρ-

γίος Προσαλέντης, εἰς τὴν Κατηχητήριον συνδιάλεξίν του μετὰ τοῦ ἐν Κερκύρα τῷ 1791 τὸ ὀρθόδοξον βαπτισμα παρ' αὐτοῦ δε-
χθέντος Λόρδου Γκίλφορντ, εἶχεν ἀναφέρει τῷ εὐγενῇ Ἀγγλῷ ὅτε οὗτος ἠνέφξε τὰς λάρνακας ἀμφοτέρων τῶν λειψάνων τούτων πρὸς προσκύνησιν. Ἐχουσι δὲ τὰ τοῦ Προσαλένδου λεχθέντα, ἐπὶ λέ-
ξεως ὡς ἔπεται· «Ἐγὼ δὲ ἐπειδὴ εἰς μίαν ἢ δύο ἀπὸ ταῖς ἐσπε-
«ριναῖς συνομιλίαις ὁποῦ ἔλαβον μετὸν αὐτὸν ἄρχοντα, ἤκουσα αὐ-
«τὸν ν' ἀναφέρει τὸ ὄνομα τῆς Ἀγίας Θεοδώρας τῆς βασιλίδος,
«ἣ ὁποῖα κατῴρθωσεν τὴν ἀναστήλωσιν τῶν εἰκόνων, καὶ αὐτὸς πά-
«λιν ἤκουσεν ἐξ ἡμῶν ὅτι ἤδη πρὸ 300 ἐτῶν ἔχονεν ἡμεῖς οἱ Κερ-
«κυραῖοι τὸ λείψανον τῆς αὐτῆς Ἀγίας εἰς τὴν ἐκκλησίαν τοῦ
«Παμμεγίστου Ταξιάρχου Μιχαήλ, διὰ τοῦτο ἐπειδὴ ἐμποδισμέ-
«ανος ἀπὸ τούτων ἐναντίους καιροὺς διέμεινεν ἐδῶ ἕως τότε, ἔκρινον
«εὐλόγον καὶ πρέπον νὰ προσκύνησιν καὶ ἀσπασθῇ καὶ αὐτὸ τὸ Ἁ-
«γίον λείψανον καθὼς προλαβόντως προσεκύνησε καὶ ἡσπᾶσθαι καὶ
«αὐτὸ τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος. Ὅθεν τῇ ἐσπέρᾳ τῆς Παρασκευῆς
«τῆς πρὸ τῆς ἄνω εἰρημένης Κυριακῆς, ἐγὼ εὐρισκόμενος εἰς τὸ
«κακκοπεπωλεῖον μετ' αὐτοῦ καὶ πολλῶν ἐτέρων εἰς τὴν συνήθη
«συνομιλίαν, ἀνήγγειλα εἰς αὐτὸν τὴν ἐμὴν γνώμην καὶ βουλὴν
«καὶ αὐτὸς μετὰ χαρᾶς πολλῆς καὶ εὐχαριστίας προσεδέχθη τὸν
«λόγον μου καὶ εὐθὺς διωρίσαμεν συμφῶνως, ὅτι τῇ ἐρχομένῃ Κυ-
«ριακῇ νὰ συναχθῶμεν διὰ τὴν Θεῖαν λειτουργίαν ἐν τῷ ῥηθέντι
«αναῶ τοῦ Ταξιάρχου καὶ μετὰ τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἱεουργίας νὰ γί-
«νη ἡ προσκύνησις καὶ ὁ ἀσπασμὸς τοῦ Ἀγίου Λειψάνου. Ὅθεν
«ἐγὼ εὐθέως ἔδωκα τὴν εἶδησιν τῷ λογιωτάτῳ Ἱερεὶ κυρίῳ Εὐ-
«σταθίῳ Θεοτόκῃ ἐφ' ἡμερίῳ τῆς αὐτῆς ἐκκλησίας. Ὁ δὲ αὐτὸς Ἱε-
«ρεὺς φροντίσας καὶ ἐπιμεληθεὶς, παρέλαβεν ἀπὸ τῶν εὐγενεστά-
«των Συνδίκων τὴν κλεῖδα τῆς θήκης τοῦ Ἀγίου Λειψάνου καὶ
«τῷ Σαββάτῳ ἐσπέρας συνευρεθέντες πάλιν εἰς τὸ κακκοπεπωλεῖον

αμετά τοῦ ἄρχοντος, ἐλάβομεν παρὰ τοῦ ῥηθέντος Ἱερέως τὴν εἰ-
 «δησιν βεβαίαν. Λοιπὸν τῇ Κυριακῇ πορευθεὶς ἐγὼ εἰς τὴν αὐτὴν
 «ἐκκλησίαν ταχύτερον ἀπὸ ἄλλαις φοραῖς, εὗρηκα ἐκεῖ τὸν ἄρχον-
 «τα προλαβόντα πρὸ τοῦ νὰ σημάνῃ ἡ λειτουργία καὶ προσμένοντα
 αμετά τοῦ Ἱερέως Μοντεσάντου καὶ ἔχῃ ἁρὸν κατὰ πολλὰ θεωρή-
 «σας τὴν αἰὲ ἀμετάβλητον τοῦ ἄρχοντος προθυμίαν. Τελουμένης
 «τῆς Ἱερᾶς Μυσταγωγίας παρὰ τοῦ προνομοκσθέντος Ἱερέως Θεο-
 «τόκη, οἱ περιεστῶτες ἐθαύμασαν τὴν εὐλάβειαν καὶ προσοχὴν
 «αὐτοῦ ἄρχοντος ἀπὸ πρώτης ἀρχῆς μέχρι τέλους. Καὶ πάλιν ὕστερον
 «ἐν τῇ διαδόσει τοῦ Ἀγίου Ἀντιδώρου ἐξεπλάγησαν διὰ τὴν τα-
 «πεινοφροσύνην αὐτοῦ, μὴ θελήσαντος κατ' οὐδένα τρόπον νὰ προ-
 «πορευθῇ ἐμοῦ τοῦ γέροντος ἐπὶ τῇ μεταλήψει τοῦ αὐτοῦ ἀντιδώ-
 «ρου. Μετὰ ταῦτα ἀναποτόμενων τῶν λαμπάδων ἐν τῷ τόπῳ τοῦ
 «Ἀγίου Λειψάνου ὁ ἱεροεργήσας ἱερεὺς φορῶν ἅπασαν τὴν ἱερατικὴν
 «αστολὴν ἤρξατο ν' ἀνοίγῃ τὴν πρώτην ἐξωτέραν θήκην, καὶ ἐν τού-
 «τῳ ἐγὼ ἐπιστρεψάμενος πρὸς τὸν ἄρχοντα, εἶπα· "Ὅτι ἐν μὲν
 «αὐτῷ Λειψάνῳ τοῦ Ἀγίου Σπυρίδωνος ὁ προσεκύνησε προλαβόν-
 «τως, εἶδεν ἐν τῶν θαυμασίων ἔργων τῆς Θείας παρτοδυναμίας,
 «αὐτοῦτέστιν ὅτι δὲν συνεχώρησε τῇ φύσει νὰ ποιῇ οὔτε ἀρχὴν
 «φυσικῆς καταφθορᾶς, ἐν δὲ τῷ παρόντι Λειψάνῳ τῆς Ἀγίας
 «Θεοδώρας μέλλει νὰ θεωρήσῃ ἕτερον ἔργον θαυμάσιον τῆς αὐ-
 «τῆς Παρτοδυναμίας τοῦ Θεοῦ, τοῦτέστιν, ὅτι ἀφοῦ συνεχώρησε
 «αὐτῇ φύσει, οἷς κρῖμασιν αὐτὸς ὁ Θεὸς οἶδε, νὰ ποιῇ ἀρχὴν φυ-
 «σικῆς καταφθορᾶς, οὐκέτι συνεχώρησεν ὅμως αὐτῇ νὰ προχωρή-
 «σῃ, ἀλλ' ἐμειρε τοῦτο τὸ "Ἄγιον Λειψάνον ἐν μόνῃ ἀρχῇ κα-
 «ταφθορᾶς ἀφθαρτον καὶ ἀναλλοίωτον. Ἐν τούτοις ἀρξάμενον τοῦ
 «Ἱερέως νὰ ψάλλῃ παράκλησιν καὶ ἀνοίξαντος τὴν ἐσωτέραν θή-
 «σκην τὴν κρυπταλλίνην, τότε ὁ ἄρχων μετὰ πόθου ὄντως χριστια-
 «νικοῦ καὶ ἀξιωμακτοῦ εὐλαβείας κλίνας τὴν κεφαλὴν εἰς ἐδά-

αφρους προσεκύνησε καὶ ἡσπάσθη αὐτὸ τὸ "Ἅγιον λείψανον καὶ πάν-
ατες οἱ ἐκεῖ εὐρεθέντες. (1)

ΤΕΚΜΗΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΩΣ ΤΟ ΙΕΡΟΝ ΤΟΥ ἉΓΙΟΥ ΛΕΙΨΑΝΟΝ ΣΕΒΑΣΜΟΥ ΕΠΙΣΗΜΩΝ ΕΝΕΤΩΝ.

Ὁ εἰς τὸ πάνσεπτον λείψανον τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος σεβασμός
τῶν κατὰ καιροῦς ἐν Κερκύρᾳ Ἑνετῶν κυβερνητῶν καὶ λοιπῶν
στρατιωτικῶν καὶ πολιτικῶν ἀρχηγῶν, ἦν μέγας. Πλείστα τεκμή-
ρια τοῦ σεβασμοῦ τούτου ὑπάρχουσι μέχρι τοῦδε καὶ ἐντὸς αὐτοῦ τοῦ
ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου τιμωμένου ναοῦ.

Ὁ Πάπας Κλήμης ΙΗ'. δι' ἐπιταγῆς του τοῦ ἔτους 1717 ὑ-
παρχούσης εἰς τὸν Ζ'. τόμον τῆς Συλλογῆς τῶν διαταγμάτων τοῦ
Ῥωμαιοῦ Ποντίφηκος (Bollario Romano) ὥρισεν ἵνα εἰς ἀπάσας
τὰς κτήσεις τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας τελεῖται πανηγυρικῶς ἡ
ἐόρτιος τοῦ Ἁγίου μνήμη μετ' ἀρμοδίου ἐκκλησιαστικοῦ λειτουργικοῦ.
Ὁ Γενικὸς προβλεπτὴς Κερκύρας Α. Βαλιέρος, διὰ θεσπίσματος
του τῆς 9 Ἀπριλίου 1675, ἐχορήγησε τῷ Ἀγίῳ τὸ ὑπὲρ τῆς ἐ-
τησίου ἀπαλλαγῆς ἐκ τῶν δεσμῶν δύο καταδίκων προνόμιον, ἐφ'
ὧρῳ τῆς ἐκ μέρους τούτων προσφορᾶς εἰς τὸν "Ἅγιον 100 λιτρῶν
κηρίου. Ὁ Γενικὸς προβλεπτὴς Φρ. Γριμάνης, ἠνάγκασε δι' εἰδικοῦ
διατάγματος 16 Μαΐου 1707 τοὺς ἐν τέλει, νὰ φέρωσιν εἰς τὰς
Λιτανείας τοῦ Ἁγίου τὴν Οὐρανίαν, ἐπὶ ποινῇ προστίμου 5 Ἀρ-
γυρῶν δουκάτων δι' ἐκάστην φοράν. Ἡ Ἑνετικὴ Γερουσίᾳ τῷ

(1) Ἴδε σελ. 157-159 τῶν παρ' ἡμῶν τῷ 1879 τὸ πρῶτον ἐκ-
δοθέντων Γεωργίου Προσαλένδου ἀνεκδότων χειρογράφων ἀγο-
ρώντων τὴν κατὰ τὸ δόγμα τῆς Ὁρθοδόξου ἐκκλησίας βάπτισιν
τοῦ "Αγγλου φιλέλληκος Κόμητος Γυίλφορδ». Κερκύρα Τύπ. Κο-
ραῖ 1879.

1727 ἀφιέρωσεν εἰς τὸν Ἅγιον, ὡς εὐχαριστήριον ἀνάθημα, διὰ τὴν ἀντιλήψει αὐτοῦ διάσωσιν τῆς Κερκύρας ἐκ τῆς ἐν ἔτει 1716 ἀπειλουμένης Τουρκικῆς ἀλώσεως, ἐπτάφωτον ἀργυρᾶν κανδύλαν. Ὁ Γενικὸς Προδλεπτής Κουερίνης τῷ 1772 ἐδώρησεν ἐπίσης ἀργυρᾶν κανδύλαν. Ἡ ἐν Κερκύρᾳ Ἑνετικὴ Διοίκησις ἀφιέρωσε τῷ Ἁγίῳ, διὰ τὴν ἀντιλήψει αὐτοῦ ἀπώκρουσιν τῶν κατὰ τὸ 1716 ἐπὶ 22 ἡμέρας πολιορκούντων τὴν νῆτον Τούρκων, μεγάλην ἀργυρᾶν κανδύλαν. Ὁ ἀρχηγὸς τῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν ταύτην στρατιωτικῶν καὶ ναυτικῶν δυνάμεων τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας Α. Πιζάνης, ἐκ σεβασμοῦ πρὸς τὸν Ἅγιον κινούμενος, ἐδώρησεν ἐκ μέρους τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου, μεγίστην ἀργυρᾶν κανδύλαν. Ὡρισε δὲ εἰς τὸ Δημόσιον, τὴν ἐτησίαν χορηγίαν τοῦ σχετικοῦ ἐλαίου ὅπως διατηρεῖται αὕτη ἀκοίμητος.

Πλὴν τῶν εἰρημένων ἀφιερωμάτων καὶ ἑτερα Ἑνετικὰ θεσπίσματα ἀφορῶντα τὸ θυμικτουργὸν τοῦ Ἁγίου Λεῖψιον, καὶ δεικνύοντα τὸν πρὸς τοῦτο σεβασμὸν τῶν Ἑνετῶν, ἀναφέρει ἡ κατὰ τὸ 1880 ἐν Ἑνετικῇ ἀνατυπωθεῖσᾳ αἰ. Ἀληθῆς "Εκθεσις κτλ.", ἐξ ἧς ἀρκούσας τῶν ἤδη ἐκτεθεισῶν εἰδήσεων ἡρῴσθημεν. Ταῦτα παραλείποντες, κρίνομεν ἀναγκαιότερον νὰ προσθῶμεν ἄλλας τινὰς ἀγνώστους μέχρι τοῦδε εἰδήσεις, ἀφορώσας εἰς τὸν ἐξωτερικευθέντα πρὸς τὸν ἅγιον σεβασμὸν ἄλλων περιφανῶν προσώπων.

Ὁ Ἑνετὸς Χρονογράφος Ἀλέξανδρος Λοκατέλλης, ὁ διηγηθεὶς τὰς ἐναντίον τῶν Τούρκων νίκας τοῦ γενικοῦ στρατάρχου Φραγκίσκου Μοροζίνη εἰς τοὺς ἐν τῇ Ἀνατολῇ πολέμους, (Racconto storico della Veneta guerra in Levante. Τόμ. Α'. σελ. 104 105—6, 180—192 καὶ 317) ἀναφέρει, ὅτι κατὰ τὴν ἐν Νοεμβρίῳ τοῦ 1685 τρίτην ἔλευσιν τοῦ εἰρημένου Στρατάρχου εἰς Κέρκυραν, πρώτη τούτου φροντίς ἅμ' ἀποβιβασθέντος τοῦ πλοίου ὑπῆρξε νὰ ἐπισκεφθῇ τὸν ναὸν τοῦ πολιούχου Κερκύρας Ἁγίου, ἐνεκεν

ιδιαιτέρας πρὸς τὸ ἱερὸν λείψανον εὐλαθείας. Ἠκολούθησε δὲ οὗτος καὶ τὴν τῆς πρώτης Κυριακῆς τοῦ Νοεμβρίου τοῦ ἔτους τούτου λιτανείαν, ἣς εἶποντο καὶ πάντες οἱ λοιποὶ Ἑνετοὶ πολιτικοὶ καὶ στρατιωτικοὶ ἀρχηγοὶ τῆς νήσου, καὶ ἐπισήμως παρέστη μετὰ τούτων, εἰς τὴν ἐν Δεκεμβρίῳ τοῦ αὐτοῦ ἔτους τελεσθεῖσαν ἐν τῷ ναῷ τοῦ Ἀγίου ἀκολουθίαν τῆς μνήμης αὐτοῦ.

Ἐπίσημον τεκμήριον τοῦ πρὸς τὸν ἡμέτερον Ἅγιον σεβασμοῦ τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως, δύναται νὰ χαρακτηρισθῇ καὶ αὕτη ἡ μεταξὺ τῶν πλοίων τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου διαρκῆς ὕπαρξις, πλοίου τινος φέροντος τὸ ὄνομα τοῦ «Ἀγίου Σπυρίδωνος.»

Διηγεῖται, πρὸς τοῦτοις, ὁ ῥηθεὶς Χρονογράφος, ὅτι κατὰ τὴν διάρκειαν τῶν ἐκάστοτε τελουμένων λιτανειῶν τοῦ Ἀγίου, τὰ μὲν πλοῖα τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου, μετακινούμενα ἐκ τοῦ λιμένος Γουβίου, ἔνθα ἡγκυροβολημένα διεχειμάζον, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐν καιρῷ εἰρήνης, προέβαινον μέχρι τοῦ παλαιοῦ φρουρίου, ὡς συνοδία, οὕτως εἰπεῖν, τῆς Λιτανείας καὶ πολὺ πλησίον τῶν τειχῶν τῆς πόλεως διερχόμενα, ἐπυροβόλουν συγχρόνως μετὰ πάντων τῶν φρουρίων. Ὁ δὲ στρατὸς τῆς ξηρᾶς παρατασσόμενος ἐν τῇ πλατείᾳ, ἀπέδιδεν ἐπίσης διὰ πυροβολισμῶν τὰς προσηκούσας εἰς τὸν Ἅγιον τιμὰς.

Καὶ τῶν ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ὁ πρὸς τὸ λείψανον τοῦ Ἀγίου σεβασμὸς μεμαρτύρηται σαφῶς ἔκ τε τοῦ ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ ὑπάρχοντος εἰς τὴν ἐν Ἑνετίᾳ Δεσποίνης τοῦ Ἑλέους (Della Pietà) ἐκκλησίαν θυσιαστηρίου (Altare) οὗτινος τὴν εἰκόνα τοῦ Ἀγίου ἱστόρησεν ὁ περιώνυμος τῆς ἐποχῆς του ζωγράφος Δομένικος Μαγιόττος, ἐκ τῆς διατηρήσεως ἐνὸς τῶν δακτύλων τῆς χειρὸς τοῦ σεπτοῦ λειψάνου ἐν τῷ ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἀγίου Σαμουὴλ ναῷ καὶ ἐτέρου δακτύλου σωζομένου ἐν τῇ αὐτόθι τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίνου ἐκκλησίᾳ ὡς λέγεται ὑπὸ τινων Δυτικῶν βιογράφων τοῦ Ἀγίου. Ἐτι δὲ καὶ ἰ-

διαίτερα θυσιαστήρια ἐπ' ὀνόματι τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος ἔδρυνται εἰς ἀμφοτέρους τοὺς τελευταίους δύο νχοὺς, ἕτερον πρὸς τοῦτοις ὑπάρχει καὶ εἰς τὸν νχὸν τοῦ Ἁγίου Βλατίου. Τὸ δὲ παράδειγμα τοῦτο τῆς Ἑνετίας ἠκολούθησαν ἡ Ἰλλυρία, ἡ Δαλματία καὶ ἅπαντα ἡ Ἰταλία ἐνθα ἕκτοτε ἐπέξετάθη ὁ πρὸς τὸν Ἁγίον Σπυρίδωνα ἄπειρος σεβασμός.

Εἰς τὰ ἤδη ἐκτεθέντα προσθετέον καὶ τὸ ἐφεξῆς περιέργον ἐγγραφον, δι' οὗ μαρτυρεῖται καὶ ἡ τοῦ ἐν Κερκύρα Λατινεπισκόπου Κουερίνη ἐξωτερικευθεῖσα πρὸς τὸ Ἁγίον Λεῖψανον εὐλάβεια. Τὸ πρωτόγραφον τοῦ περὶ οὗ ὁ λόγος ἐγγράφου, ὑπάρχει εἰς φύλλ. 36—38 τῆς «Δέσμης Πρωτοπαπαδικῶν θεσπισμάτων καὶ ἄλλων» τοῦ ἐν τῷ ἡμετέρῳ Ἀρχιεποφυλακείου σωζομένου Τόμου, ὑπὸ τὴν ἐξωτερικὴν ἐπιγραφὴν, N.o 8 Spiridion Primo Bulgari Grande Protopapa di Corfù, Filza Diversorum dal 1715 ai 1725.

Δόξα τῷ ἁγίῳ Θεῷ.

«αψκδ' Δεκεμβρίου ιβ'. ε. π. Τυχόντος ἐμοῦ τοῦ ὑπογεγραμμένου ἱερογραφέως τῆς πρωτοπαπαδικῆς ἀξίας, κεκλημένου παρὰ τοῦ ἐορτάζοντος τὴν μνήμην τοῦ Θαυματουργοῦ Σπυρίδωνος, ὡς ψάλτου εἰς τὴν αὐτὴν ἐορτὴν, ἔτυχε (καὶ διὰ τὴν ὑπηρεσίαν ὡς γραφεὺς καὶ ὡς ψάλτης ἔχω), νὰ γένω καὶ ἀκροατὴς καὶ θεατὴς τῆς παρατάξεως ὁποῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἐορτὴν ἐγένεν· ὅθεν εἰς αἰεὶδιον τοῦ πράγματος μνήμην, ἠθέλησα φιλαλήθως νὰ τὴν περιγράψω, διατὶ τὸ ἔκρινα ὡς χρέος μου μερικόν.

Ἀρχιερατεύοντος τῶν ἐν Κερκύρα Λατίνων τοῦ πανιερωτάτου Μητροπολίτου κ.ο.κ.ο. Ἀγγέλου Μαρία Κουερίνου, Σοφωτάτου οὐ μόνον ἐν ἀμφοτέραις ταῖς διαλέκτοις. Ἑλληνικῆς δηλονότι καὶ Λατινικῆς, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν Γαλλῶν καὶ Ἑβραϊκὴν ἀκριβῶς ἐπισταμένου διάλεκτον, ἠθέλησε, καὶ ὡς εὐλαβοῦμενος τὸ Θαυμα-

τουργικώτατον ἅγιον Λεῖψανον, καὶ ὡς τῷ ὄντι φιλλέλην, νὰ ἔλθῃ εἰς τὴν ἑορτὴν τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος, ταυτην τὴν εὐλαβη-
τικὴν του ἐπιθυμίαν φανεράν ποιήσας, οὐ μόνον εἰς πολλοὺς καὶ
ἱερωμένους καὶ τῶν εὐγενῶν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν παναιδεσιμώτατον
ἡμέτερον αὐθέντην καὶ Μέγα Πρωτοπαπᾶ κ.ον κ.ον Σπυρίδωνα τὸν
Βούλγαρι, δὲν ἐφάνη δυσάρεστος· ἐπειδὴ καὶ ὡς ποιμαίνων τοὺς
λατίνους μόνους, δὲν ἐδίδε καμίαν οὔτε ἐλάττωσιν, οὔτε ἐνόχλησιν
τοῦ ἡμετέρου ποιμένος, οὔτε εἰς τὰ τῆς ἁξίας, οὔτε εἰς τὰ τῆς δι-
οικήσεως, μάλιστα διάγωσιν ἀδελφικὴν ἀγάπην, ὡς καθὼς εἰς
πολλοὺς τὸ εἶπεν ὁ αὐτὸς φιλλέλην ἀρχιερεὺς Λατίνος, καὶ τὸ ἡ-
κουσα καὶ ἐγὼ, τὸ ἐδειξε μὲ τὸ ἔργον, διατὶ δὲν ἠθέλησε νὰ ἔλθῃ
ἐπιτατικῶς νὰ ἀνέβῃ εἰς τὴν πρωτοπαπαδικὴν Καθέδραν, ὡς κα-
θὼς (ἐκ παραδόσεως ἔχω) ὁ τε πανιερώτατος Λατίνος, ὅστις ἤρχετο
μὲ ἔνδυμα ἀπλοῦ Κανονικοῦ καὶ ἀνέβαινεν εἰς τὸ προεδρικὸν στα-
σίδιον ἥτε θρόνον· ἀλλ' αὐτὸς ἐστησεν ὑποκάτωθεν τοῦ ἁμβωνος,
ἄντικρυ τοῦ ὑψηλοτάτου Γγενεράλ Κορράρου, ἓνα ὅμοιον Balda-
chin μὲ ἐκεῖνο τοῦ Γγενεράλ, ἀπὸ Δαμάσκο ἄσπερον, διὰ νὰ μὴν
δῶσῃ (λογιάζω) ἐνόχλησιν οὔτε καὶ τῶν ψαλλόντων εἰς τὸν δεύ-
τερον χορόν· ἐτζί μὲ ἀγάπην ἐστάθηκαν τὰ πρὸ τοῦ ἐρχομοῦ του
εἰς τὴν ἑορτὴν καὶ μὲ εἰρηνικὴν κατὰστασιν.

Ἡ ἐβδομάς τῆς ἐφημερίδας τῆς ἑορτῆς τοῦ ἁγίου ἔτυχε τοῦ ῥη-
θέντος παναιδεσιμωτάτου Βούλγαρι, ὁ ὁποῖος θέλωντας νὰ λει-
τουργήσῃ, ὡς καθὼς καὶ ἄλλην φορὰν ὁποῦ ἦτον ἡ ἐβδομάδα του,
μὲ τὴν παράταξιν τῆς ἁξίας του, ἔδωκεν ἀφορμὴν νὰ ὑποπτεύσουν
οἱ συνεφημέριοι καὶ ἰουσπατρονάτοι, πῶς τοῦτο θέλει γένῃ νόμος,
ἥτι οἱ κατὰ καιρὸν πρωτοπαπάδες νὰ λειτουργῶσι τὴν ἡμέραν
τοῦ ἁγίου. Τοῦτο ἐκαμε καὶ τὸν ἴδιον πρωτοπαπᾶ νὰ στέκῃ ἀμφί-
βολος νὰ λειτουργήσῃ· ὕστερα ὁμως σκεψάμενοι ἐσυμφώνησαν, ὅτι
νὰ λειτουργήσῃ ὁ παναιδεσιμώτατος πρωτοπαπᾶς, καθὼς ἐβδομα-

δάριος Βούλγαρις, με τὴν παράταξιν τῆς ἀξίας του, καὶ τοῦτο ἐ-
 πειδὴ νὰ εἴναι ἡ ἐβδομάδα του ἦτον ὅμως συλλειτουργοὶ οἱ λο-
 γιώτατοι ἐφημέριοι καὶ ἱουτπατρονάτοι κ.ος Ἰωάννης Βούλγαρις ὁ
 τοῦ αἰδεσιμωτάτου Σκελλαρίου, καὶ κ.ος Χριστόδουλος Βούλγα-
 ρις, ὅστις εἶχε καὶ τὰ δεξιὰ ἀπὸ τὸν κ.ον Ἰωάννην, ὡς ἐνεργεῖα ἐ-
 φημέριος, ἐπειδὴ καὶ ὁ προρρηθεὶς κ.ος Ἰωάννης ἀγκαλὰ καὶ προ-
 χειροτονημένος ἱερεὺς καὶ ἐκ τοῦ ἱεροῦ τάγματος, μ' ὅλον τοῦτο κα-
 τὰ τὴν τάξιν ὅπου ἔχουν εἰς τὸν ἅγιον, ὅτι ζῶντος ἐφημερίου τοῦ
 πατρὸς, ὁ υἱὸς νὰ μὴν ἔχη ἐβδομάδα, ἀγκαλὰ καὶ ἱερεὺς, εἰς τὴν
 ἐορτὴν τοῦ ἁγίου ἐφυλαχθῇ με ἀκρίβειαν τὸ αὐτὸ ἰοὺς χωρὶς καμ-
 μίαν ἐναντιότητά. Ἦτον καὶ δύο ἱεροδιάκονοι ὁ ἓνας ὁ τοῦ παναι-
 δεσιμωτάτου Πρωτοπαπᾶ κυρ Ἰάκωβος Χοῦμνος, καὶ ὁ ἄλλος κῆ-
 ποιος Στέφανος Παριζῶτος, καὶ τοιοῦτοτρόπως ἐσυμφωνήθη τὸ συλ-
 λείτουργον. Τὸ ἐσπερινὸν ἐψάλλη κατὰ τὴν τάξιν ὡς πάντοτε ἦ-
 τον ὁ ὑψηλότατος Γγενεράλ καὶ οἱ αὐθένται καὶ ἡ σύγκλητος, μὰ
 ὁ Μητροπολίτης δὲν ἦλθεν· ἔγιναν ὕστερα αἱ συνήθεις φῆμαι παρὰ
 τοῦ Ἀρχιεπισκόπου κ.ου Γρηγορίου Φλώρου, τῆς Γαληνοτάτης Ἀ-
 ριτοκρατείας καὶ τοῦ Γαληνοτάτου Δουκὸς, τοῦ Πανιερωτάτου
 Μητροπολίτου καὶ τοῦ ὑψηλοτάτου προβλεπτοῦ Γγενεράλ, καὶ ἀ-
 κολουθῶς τῶν ἐξοχωτάτων αὐθεντῶν γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ ταῦτα
 ἔγιναν τὸ βραδὺ εἰς τὸν ἐσπερινόν.

Τὸ ταχὺ ὅταν ἐσίμωσεν ὁ καιρὸς τῆς λειτουργίας, λαβόντες και-
 ρὸν οἱ ῥηθέντες ἐφημέριοι καὶ διάκονοι ἀπὸ τὸν πρωτοπαπᾶ, ἐμβῆ-
 καν καὶ ἔκαμαν τὴν συνήθη προσκομιδὴν, καὶ μετὰ ταῦτα ἔφθασεν
 ὁ ὑψηλότατος Γγενεράλ Κορράρος σμίγωντας μετὰ τοῦ πανιερωτά-
 του Κουερίνου, καὶ τοὺς συνώδευον οἱ γῆς καὶ θαλάσσης ἄρχοντες
 καὶ ἡ σύγκλητος, τοὺς ὁποίους ἐδέχθη ὁ παναιδεσιμώτατος Μέγ.
 πρωτοπαπᾶς εἰς τὸν διατεταγμένον παλαιόθεν τόπον, ἔπειτα ἐπῆ-
 γεν εἰς τὸν διορισμένον του θρόνον· ὁ Μητροπολίτης Λατίνας, ὁ ἀ-

θείς, ἦλθεν ἐνδεδυμένος μὲ Rochetin καὶ μὲ Cappa Magna, καὶ εἰς τὴν κεφαλὴν, ἐξω ἀπὸ τὸ Calotin ἐβάστα καὶ τὴν Quadrata. Τοῦ ἐβάστα καὶ ἓνας κληρικός λατίνος τὸν σταυρὸν ὁποῦ προπορεύεται ὅταν περιπατῇ, καὶ ἐρχόμενος εἰς τὸ ῥηθὲν Baldachin δὲν ἔστησε τὸν σταυρὸν ὡς κάνει εἰς τὴν ἐκκλησίαν του, ἀλλὰ τὸν ἔθεσεν ἐκεῖ εἰς ἓνα μὲ ος τοῦ Baldachin ἀποθωμένον, ἦτον πλήθος πολὺ ἀνακρίθητον Ῥωμαίων καὶ Λατίνων· καὶ εὐθὺς γονατίζοντες ὁ Ἀρχιερεὺς Λατίνος καὶ ὁ αὐθέντης ὁ Γενεράλ, ἐπροσηύχοντο, ἦτον σιμὰ τοῦ Ἀρχιερέως ὁ λογιώτατος ἱεροδιδάσκαλος Κλαπατζαράς, ὅστις τοῦ ἀπεκρίνατο εἰς ὅσα εἰς διαφόρους καιροὺς τῆς ἱερᾶς Λειτουργίας τὸν ἡρώτα ὁ Ἀρχιερεὺς, ὁ ὁποῖος εἶχεν εἰς χεῖράς του τὴν Λειτουργίαν τοῦ Χρυσοστόμου ἐλληνικὴν, καὶ ἐβλεπεν εὐλαβῶς τὰς τάξεις μας, ὁμοίως καὶ ὁ ὑψηλότατος Γενεράλ τὴν εἶχε γραικολατίναν.

Καὶ εὐθὺς ἐξῆλθον οἱ ἱεροδιάκονοι ἐνδεδυμένοι τὰς ἱεροδιακονικὰς ἱεράς στολὰς, κρατοῦντες ὁ μὲν δικήριον, ὁ δὲ τρικήριον καὶ ἀμφοτέρωθι θυμιατὰ, καὶ μετ' αὐτοὺς οἱ ἱερεῖς φορεμένοι, οἱ συλλειτουργοί, καὶ ἐνδυσαν μὲ ἀρχιερατικὴν τάξιν τὸν παναιδεσιμώτατον Πρωτοπαπᾶν ἀρχὴ τὸ στοιχάριον, ἐπιτραχήλιον, ζώνην, ἐπιμάνικα, φαιλώνιον, ἐπιγονάτιον, τὴν ἐν κεφαλῇ χρυσοκεντημένην περικεφαλαίαν ἐρυθράν, ἥτε περιστερὰν ὁποῦ ἡ μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ ἐχάρισε τῆς ἀξίας, ἔπειτα τοῦ ἐδόθη ἡ ποιμαντικὴ ῥάβδος τὴν ὁποῖαν δίδωντας τὴν ἐνὸς τῶν συλλειτουργῶν, ἔλαβεν εἰς χεῖράς του τὸ δικήριον καὶ τρικήριον καὶ εὐλογῶν ἔκαμε μικρὸν σχῆμα προσκυνήματος εἰς τὸν πανιερώτατον λατίνον Μητροπολίτην, καὶ αὐτὸς εὐθὺς, εὐγάνωντας τὴν Quadrata ὁποῦ ἐβάστα εἰς τὴν κεφαλὴν, τὸν ἀντεπροσκύνει μικρὸν, καὶ οὕτως εὐλόγη πάντοτε εἰς τοὺς διωρισμένους καιροὺς ὁ παναιδεσιμώτατος πρωτοπαπᾶς, ψάλλοντες ἡμεῖς «Εἰς πολλὰ ἔτη Δέσποτα».

Ἄρχισεν ἡ ἱερὰ Λειτουργία προσφωνήσαντος κατὰ τὴν τάξιν τοῦ ἱεροδιακόνου Ἰακώβου καὶ ἐκφωνήσαντος τὸ «Εὐλογημένη κλ.» τοῦ λογιωτάτου Χριστοδούλου, τὰ δὲ δικήρια καὶ τρικήρια τὰ ἐκρατοῦσαν οἱ ἱεροδιάκονοι καὶ ὁ πρωτοπαπᾶς στέκοντας εἰς τὸν θρόνον του, ἀνεγίνωσκεν εὐλαβῶς καὶ μυστικῶς, τὰς τῶν ἀντιφώνων εὐχάς, παρισταμένου τοῦ λογιωτάτου Ἰωάννου μετὰ τῆς ἱερᾶς λειτουργίας. Εἰς τὴν μικρὰν εἴσοδον ἦλθον ὅλοι οἱ συλλειτουργοὶ, καὶ κλίναντες τὰς κεφαλὰς, εἶπεν ὁ παναιδεσιμώτατος τὴν εὐχὴν τῆς εἰσόδου καὶ ἀσπασάμενος τὸ ἱερὸν εὐαγγέλιον ἐξεφωνήθη τὸ «Σοφία ὀρθή», καὶ ψάλλον ὁ πρωτοπαπᾶς τὸ «Δεῦτε προσκυνήσωμεν καὶ τὰ ἐξῆς», εἰσῆλθεν εἰς τὸ Ἅγιον βῆμα, καὶ ἐψάλλη ἡ φῆμη τοῦ παναγιωτάτου αὐθέντου καὶ δεσπότη τοῦ ἡμῶν Οἰκουμενικοῦ πατριάρχου καὶ τοῦ παναιδεσιμωτάτου αὐθέντου ἡμῶν πρωτοπαπᾶ, ὡς ἡ τάξις καὶ εἰς τὸ «Ὅτι ἅγιος καὶ τὰ ἐξῆς» εὐλόγησεν ὁ πρωτοπαπᾶς μετὰ δικηρίου καὶ τρικηρίου, ὡς ἐπροέγραφα, καὶ εἰς τὸ «Δύναμις», σταθεὶς εἰς τὴν θύραν ὁ πρωτοπαπᾶς μετὰ δικηρίου καὶ τρικηρίου εἶπε τὸ «Κύριε ἐπίβλεψον ἐξ οὐρανοῦ καὶ τὰ ἐξῆς», καὶ εἰς τὸ ὕστερον τῆς εὐλογίας, τοῦ ἐψάλαμεν «Εἰς πολλὰ ἔτη καὶ τὰ ἐξῆς». εἰς τὸν ἀπόστολον εἶπε τὸ «Εἰρήνη πᾶσιν» ὁ πρωτοπαπᾶς. ἀφοῦ ἀνεγνώσθη τὸ εὐαγγέλιον ἀπὸ τὸν ἱεροδιάκονον ἐψάλλη τὸ «εἰς πολλὰ ἔτη καὶ τὰ ἐξῆς», εὐλογοῦντος τοῦ παναιδεσιμωτάτου, ὡς ἐγράφη· τὸ ἡσπᾶσθη πρῶτος ὁ Ἀρχιερεὺς, δεύτερος ὁ αὐθέντης Γγενεράλ καὶ τρίτος ὁ παναιδεσιμώτατος τοῦ ὁποίου ἡσπᾶσατο τὴν χεῖρα ὁ διάκονος. Εἰς τὴν μεγάλην Εἴσοδον ἐδέχθη τὰ ἅγια ὁ πρωτοπαπᾶς εἰς τὸ Ἅγιον βῆμα, καὶ ἐξεφώνησαν οἱ συλλειτουργοὶ τὸ «Πάντων ἡμῶν καὶ τὰ ἐξῆς», καὶ τὸ «τῆς ἱερᾶς Προεδρίας σου» μόνον, καὶ ὁ πρωτοπαπᾶς δεξάμενος τὸ ἱερὸν στοκάριον καὶ ὑψώνοντάς το ἐξεφώνησε «Τῆς ἱερωσύνης ὑμῶν καὶ τὰ ἐξῆς»· ἔπειτα, τὸ Ποτήριον λαβὼν, ἐξεφώνησε τὸ «Μνησθεῖη Κύριος ὁ Θεὸς πάντων ἡμῶν κτλ.»

Εἰς τὴν τελείωσιν τῶν φρικτῶν Μυστηρίων ἔμεινεν ἄσκεπής ὁ παναιδεσιμώτατος ἕως τέλους, καθὼς λέγει ἡ πατριαρχική του ἐκδοσις. «Ἐν πρώτοις» εἶπεν ὁ πρωτοπαπᾶς «τοῦ Οἰκουμενικοῦ» καὶ οἱ συνεφημέριοι «Ἐν πρώτοις τοῦ Ἀρχιεπισβυτέρου ἡμῶν καὶ τὰ ἐξῆς», καὶ εὐθύς ὁ διάκονος, τὰ δίπτυχα τοῦ οἰκουμενικοῦ, τῶν ἐτέρων τριῶν πατριαρχῶν καὶ τοῦ πρωτοπαπᾶ. Καὶ εἰς τὸ «Μετὰ φόβου καὶ τὰ ἐξῆς» ὁ πρωτοπαπᾶς εἶπε, «Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου καὶ τὰ ἐξῆς,» καὶ εὐλόγησε χωρὶς δικήρια, καὶ ἀφοῦ ἀποθώθησαν τὰ ἅγια εἰς τὴν πρόθεσιν, ἔβαλε πάλιν εἰς τὴν κεφαλὴν τὴν περυστράν καὶ ὅταν ἔλεγεν ὁ ἐφημέριος τὴν ὀπισθαμβωνον, εὐλόγησε πάλιν ὁ πρωτοπαπᾶς μετὰ τὴν τάξιν ὅπου ἐπροέγραψα, μετὰ δικηροτρικηρίου, ὅταν πάλιν ἔλεγε τὴν ἀπόλυσιν εὐλόγησε πάλιν ὁ πρωτοπαπᾶς λέγοντες ἡμεῖς τὸ, «τὸν παναιδεσιμώτατον καὶ τὰ ἐξῆς»· τὸ Ἀντιδωρον ἐστάλη μετὰ ἕνα ἐφημέριον καὶ τὸν ιεροδιάκονον κρατῶντας ὁ Ἀναγνώστης τὸ Ἀντιδωρον, καὶ ἐπῆρεν ὁ Ἀρχιερεὺς, ὁ Γενεράλ, οἱ αὐθένται καὶ μετὰ αὐτοὺς ἡ συγκλητος ἀπὸ τὸ χεῖρ τοῦ ιερέως, εἰς τὸ μεταξὺ ἀναβαίνωντας ὁ παναιδεσιμώτατος εἰς τὸ στασίδιόν του φορεμένος, ἀντεπροσκύνει μικρὸν τὸν Μητροπολίτην καὶ τοὺς αὐθέντας ὅπου ἤρχοντο καὶ ἐπροσκύνουν τὸ ἅγιον Λείψανον, καὶ ἀπελθόντων τούτων, ἤλθον οἱ ἐφημέριοι καὶ ἐγδυσαν εἰς τὸ στασίδιόν του πάλιν τὸν πρεσβύτα. — Καὶ πάλιν.

Τὸ ἀπόγευμα, ἐλθὼν ὁ πανιερώτατος Ἀρχιερεὺς κεκλημένος ἀπὸ τὸν λογιώτατον ιεροδιδάσκαλον Κλαπατζαρά, ὅστις ὕστερον τοῦ ἔκαμεν ἕνα ἐλληνικὸν ἐγκώμιον, ἐψάλη ὁ ἐσπερινὸς μετὰ τὴν τάξιν ὅπου ψάλλομεν ὅταν εἶναι παρὼν ὁ πρωτοπαπᾶς· τὸ θυμίαμα ἐδόθη πρῶτον τοῦ Ἀρχιερέως, (καὶ ἐπειδὴ δὲν ἦτον οἱ αὐθένται) δεύτερον τοῦ πρωτοπαπᾶ καὶ ὕστερον τῆς συγκλήτου. Ὑστερα ἀπὸ τὸν ἐσπερινὸν ἐγένεν ὁ ῥηθεὶς λόγος, καὶ μετὰ τοῦτον συνοδεύσας ὁ πα-

νχιδεσιμώτατος πρωτοπαπᾶς τὸν Ἀρχιερέα ἕως μέσα εἰς τὴν πόρ-
τα τῆς Ἐκκλησίας, ἐχωρίσθησαν ἐν εἰρήνῃ.

Ταύτης τῆς παρτάξεως ὡς αὐτόπτης καὶ αὐτήκοος γεγονῶς, ἡ-
θέλησα νὰ τῆς γένω καὶ συγγραφεὺς, διὰ νὰ εὕρισκεται εἰς τὸ ἐξῆς
καὶ οἱ ἀναγινώσκοντες μνημονεύεται τοῦ ταπεινοῦ ὑμῶν ἀδελφοῦ
καὶ πρεσβυτέρου Νικολάου τοῦ Λαρδέως, Ἱερογραφείως τῆς πρωτο-
παπαδικῆς ἁξίας.

αψκδ'. Δεκεμβ.ου ιδ'.

«Η ΕΝ ΕΤΕΙ 1716 ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ».

ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΕΠΙΤΟΜΗ.

Ἡ κατὰ τὴν 7 Φεβρουαρίου 1700, μετὰ τὴν εἰς Κάρλοβιτζ σύ-
νοδον, ὑπογραφεῖσα εἰς Ἑνετίαν εἰρήνην τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας
καὶ τῆς Τουρκίας, ἦτο πεπωμένον νὰ διαρρηχθῇ τῷ 1715. Ἡ
Τουρκία, μὴ δυναμένη παντάπασιν νὰ ὑποφέρῃ τὴν ἀπώλειαν τῆς
Πελοποννήσου καὶ τῶν Ἀνατολικῶν νήσων, ἅτινα κατὰ τὸν τε-
λευταῖον πόλεμον οἱ Ἑνετοὶ εἶχον κυριεύσει, κακοπίστως δὲ ἔχουσα
πρὸς τὴν Δημοκρατίαν μ' ὅλον ὅτι οὐδεμία ὑπῆρχε τότε αἰτία πο-
λέμου, τὴν 7 Δεκεμβρίου τοῦ 1715, διὰ τοῦ τότε ἐν Κωνσταντι-
νουπόλει πρεσβευτοῦ τῆς Δημοκρατίας ἐκήρυξεν εἰς αὐτὴν ἐπισήμως
τὸν πόλεμον (1). Διὸ μετ' ὀλίγον (Μαῖον 1715) αὐτὸς ὁ Μέγας Βε-

(1) Καὶ μ' ὅλα ταῦτα εἰς τὴν κατὰ τὴν Ἀνατολικὴν περιή-
γησιν τοῦ Αὐστριακοῦ Διαδόχου Ῥοδόλφου, «Die Orientreise
des Kronprinzen Rudolph» λέγεται, ὅτι εἰς τὴν κατὰ τὸ 1716
πολιορκίαν τῆς Κερκύρας προέβη ὁ Καπετὰν Πασσᾶς Κότζας,

ζύρης Ἀλλῆς, ἐπὶ κεφαλῇς 100,000 ἀνδρείων μαχητῶν καὶ ὁ Καπετὰν Πασσᾶς, ἤτοι Στόλαρχος, Τζανούμ Μεχμέτ Κότζας μὲ 62 μεγάλα πλοῖα (Σουλτάνες) καὶ πλῆθος μικροτέρων καὶ ἄλλων φορτηγίδων, ἅφου εἰσῆλθεν ὁ μὲν εἰς μὲ χερσαῖον στρατὸν διὰ τοῦ Κορινθιακοῦ ἰσθμοῦ εἰς τὸν Μωρέαν, ὁ δὲ ἕτερος ἐπολιόρχησε διὰ θαλάσσης Ναύπλιον, Μονεμβασίαν, Κορώνην, Μεθώνην, Πάτρας καὶ Κύθηρα, κατέκτησαν ὁλόκληρον τὴν Πελοπόννησον καὶ μέγα μέρος τῆς Κρήτης. Μάτην ἡ Ἑνετικὴ Δημοκρατία ἔνεκα τοῦ ὀλιγίστου καὶ ἀσυντάκτου στρατοῦ της καὶ τῆς ἐν γένει καταπτώσεως καὶ ἀδυναμίας αὐτῆς, προσεπάθει ν' ἀντισταθῇ ἐναντίον τοῦ πολυαρίθμου καὶ ἐμπειροπολέμου Τουρκικοῦ στρατοῦ καὶ στόλου, ἀπειλούντων νὰ κυριεύσωσι τὰς εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος Ἑνετικὰς κτήσεις καὶ ἰδίως τὴν Κέρκυραν. Ὅκτὼ χιλιάδες στρατοῦ ὑπῆρχον τότε ἐν τῇ χερσονήσῳ τοῦ Μωρέα καὶ ἐκ τούτων μέγα μέρος ἡσθενισμένον. Τὴν δὲ Κέρκυραν ἐφρούρουν 2442 στρατιῶται συμπεριλαμβανομένων ἀξιωματικῶν, ὑπαξιωματικῶν, αὐλητῶν καὶ τυμπανιστῶν. Εἶχε πλεον ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν παρακμᾶσι τότε ἡ Ἑνετικὴ Δημοκρατία. Ὁ εἰκοσιπενταετὴς πόλεμος τῆς Κρήτης, ὅστις ἐστοίχισεν εἰς τὴν πολιτείαν 120 ἑκατομμύρια χρυσῶν δουκάτων, τούτέστι 390 ἑκατομμύρια καὶ 600 χιλιάδας φράγκων, καὶ εἰς ὃν ἐχάθησαν πλείονες τῶν 200 χιλιάδων ψυχῶν καὶ αἱ ἄλλαι πολεμικαὶ περιπέτειαι τῶν νήσων τοῦ Αἰγαίου, σφόδρα συνετέλεσαν εἰς τὴν οἰκονομικὴν κατὰπτωσιν αὐτῆς μὴ δυναμένης ἔκτοτε, ἢ μετὰ πλείστων καὶ ἐπαι-

πρὸς ἐμπαθεῖ ἐρωτικῇν ἐκδίχησιν Κερκυραίου τινος «Πάριδος». Τὸ γορίμου φαντασίας περίεργον τοῦτο προῖδον, ὅπερ πρῶτος Γερμανιστὶ ἐδημοσίευσεν ὁ πρῶν ἐνταῦθα Αὐστριακὸς πρόξενος Κ. Βάροβερν, εἰς τὰ «Ὀδυσσειακὰ» αὐτοῦ «τοπία», ἐξε.λ.Ιη.νισθὲν κατεχωρίσθη εἰς τὴν «Ἑστία» (Ἀρ. 508-509 76ρίου 1885).

σθητῶν θυσιῶν, μόλις νὰ συντηρῇ τὰς εἰς τὰς κτήσεις της ἤδη παντελῶς ἡμελημένα καὶ ἐλλειπῇ τῶν ἀναγκαίων στρατοῦ καὶ πολεμοφοδίων φρούρια.

Ἄμα ἐγνώσθη εἰς Ἑνετίαν, ὅτι ὁ Σερασκιέρης Καρᾶ Μουσταφᾶ Πασσᾶς ἐπὶ κεφαλῇς 30,000 πεζοῦ στρατοῦ καὶ 3,000 ἰππέων, μὲ πλῆθος πυροβόλων, πολεμικῶν μηχανῶν καὶ ἀπείρων προμηθειῶν πολέμου καὶ τροφῶν, καὶ ὁ Καπετᾶν Πασσᾶς Τζανούμ Μεχμέτ Κότζας μὲ 62 μεγάλα πλοῖα, ἐκτὸς ἄλλων μεσαιῶν καὶ τινων μεταγωγικῶν, ἐσκόπουν νὰ ἐπιπέσωσι κατὰ τῆς Κερκύρας, ἡ Ἑνετικὴ δημοκρατία στρατολογήτατα Ἰταλοῦς τινας καὶ Γερμανοὺς στρατιώτας καὶ προσκαλέσασα ὡς ἀρχηγὸν τῶν ἐν τῇ ἀνατολῇ στρατιωτικῶν δυνάμεων της, τὸν ἀνδρεῖον καὶ ἱκανὸν Σαξὼνα στρατηγὸν Ἰωάννην Ματθίαν Κόμητα Σχούλεμβουργ, (55 ἐτῶν τότε ὄντα) μὲ ἐτήσιον μισθὸν 10,000 χρυσίνων, (Τζεκίνια) τοὺς μὲν στρατιώτας κατεγίνετο νὰ ἐκγυμνασῇ, τὸν δὲ Σχούλεμβουργ ἔπεμψεν εἰς Κέρκυραν. Φθασας ἐνταῦθα ὁ Στρατάρχης κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1716, δηλαδὴ 4 σχεδὸν μῆνας πρὸ τῆς πολιορκίας, ἐταράχθη σφόδρα, διότι ἐπιθεωρήσας τὰ φρούρια εὗρε ταῦτα ἡμελημένα καὶ ἐλλειπῇ ὄλων τῶν πρὸς ἄμυναν ἀναγκαίων μέσων, καὶ μὲ μόνην φρουρὰν 2442 στρατιωτῶν. Ὁ τότε ἀντισυνταγματάρχης εἰς τὸν Ἑνετικὸν στρατὸν καὶ ὑπασπιστὴς τοῦ Στρατάρχου Σχούλεμβουργ, Ἀντώνιος Στρατηγὸς ἐκ Κερκύρας, (1) εἰς ἐκτεταμένην ἐπιστολι-

(1) Οὗτος ἦν ἡ δεξιὰ χεὶρ τοῦ Στρατάρχου κατὰ τὴν πολιορκίαν. Εἶλκε τὸ γένος ἐκ Κρητικῆς οἰκογενείας ἀποκαταστάσης εἰς Κέρκυραν πρὸ τοῦ πολέμου τῆς Κρήτης. Οἱ πρόγονοι αὐτοῦ κατοικήσαντες εἰς Μαρδούκιον, προσεπωνυμοῦντο «Τζεντιλόμμοι» πρὸς διάκρισιν ἄλλων τινῶν τῆς αὐτῆς οἰκογενείας διακλαδώσεων, μία τῶν ὁποίων ἐπιλεγομένη αὐτοῦ Λάζου,» (ἦτοι τοῦ

μαίαν ἐκθεσίν του, σταλείσαν πρὸς τὸν δῆθεν Ἑνετὸν Ἱστοριογράφον καὶ τότε Γερουσιαστὴν Πέτρον Γαργάνην (1), (οὐχὶ Γαρτζώνην,

Λαζάρου), εἶχε κτητορικὸν δικαίωμα ἐπὶ τοῦ ἐν Μαρδουκίῳ ναοῦ τοῦ Ἀγίου Ἰωάννου, ὅστις ναὸς καὶ σήμερον ἐπονομάζεται αὐτοῦ Λάζου». Προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου ἢ τούτου οἰκογένεια μετόκη-
σαν ἐκ Μαρδουκίου εἰς τὴν πόλιν καὶ εἶτα εἰς τὸ παλ. φρούριον.

(1) Τὴν ἐκθεσιν ταύτην, συνταχθεῖσαν 12 ἔτη μετὰ τὴν πολιορκίαν καὶ τυπωθεῖσαν τῷ 1846 ἐνταῦθα, ὁ Στρατηγὸς λέγει ὅτι ἔγραψε βοηθούμενος ἐκ τῶν χρονολογικῶν σημειώσεων ἃς ἐ-
τήρει ὁ Στρατάρχης. Τὸ ἐπίθετον «Γαργάνης» εἶναι φαντασίας ἐπιρρόησις. Ὁ οὐκ ἀμερολήπτως περιγράφας τὴν πολιορκίαν συμ-
πολίτης μας οὗτος, ὅχι μόνον ἐκ τρισχιλίων καὶ ἐπέκειντα Κερ-
κυραίων (οὓς μέχρι τοῦδε ἀνιχνεύσαμεν, ἐνῶ ἦσαν πλείονες) συνδραμόντων μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὰ χρήματά των τότε τοὺς Ἑρε-
τοὺς, οὐδ' εἶνα ἀναφέρει ὀνομαστὶ, ἀλλὰ περὶ τούτων, οὓς μὲ μαῦ-
ρα χρώματα ζωγραφίσας δὲν ἠθέλησεν οὔτε νὰ παραβάλῃ πρὸς
τοὺς Ἰσραηλίτας, λέγει «ὅτι αἱ ἐπαρειαλημμέναι φωναὶ, παρα-
κλήσεις καὶ ἰκεσίαι τῶν Ἑρετῶν ἀρχηγῶν πρὸς τοὺς ἐγχωρίους,
ὅπως συνδράμωσιν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀγῶνα, μόλις εὗρον ἤχῳ εἰς τὰ
ὦτα μόνων τῶν Ἑβραίων, οἵτινες, ἐπὶ τέλους, ἐνδῶσαντες προ-
σῆλθον». Εὐτυχῶς ὁμως ταῦτα πάντα διαφεβύδορται ἐπισημότα-
τα ἐκ πολυαριθμῶν γραπτῶν πιστοποιήσεων, (ἐκτὸς ἄλλων ἐγ-
γραφῶν) ἀπάντων τῶν τότε ἀρχηγῶν καὶ ἀνωτέρων ἀξιωματι-
κῶν τοῦ στρατοῦ τῆς Δημοκρατίας, συμπεριλαμβανομένου καὶ
τοῦ Στρατάρχου. Αἱ πιστοποιήσεις αὗται ἐδίδοντο εἰς τοὺς λα-
βόντας μέρος καὶ διακριθέντας εἰς τὴν πολιορκίαν. Ἐκ τῶν πο-
λυαριθμῶν τούτων πιστοποιήσεων, συνελέξαμεν μετὰ κόπου καὶ
δαπάνης, ἐπέκειντα τῶν 200 ἐπασχοληθέντες εἰς τὴν συλλογὴν αὐ-

διότι οὗτος δὲν ἔζη τότε), εἰς τὴν ὁποίαν διηγεῖται τὰ περὶ πολιορκιῶν ἀπὸ τοῦ 1870. (Ἰδὲ Α'. Τόμ. ἡμετέρων Βιογραφικῶν Σχεδάριων εἰς σελ. 101 στίχ. 12, σελ. 104 στίχ. 15 καὶ 16 καὶ σελ. 127). Καὶ πολλὰ μὲν ἀντίγραφα καὶ πρωτότυπα εὑρομεν ἐξετάσαντες τὰ ἀρχεῖα τῶν οἰκογενειῶν Περικλ. Τριβώλη, Ἱερ. Κ. Βουλγάρεως, Μαρτζάρου, Βλατῆ, Μαρίου Πιέρη, Αἰσση, Κόμ. Γεωργ. Τζαγκαρόλ, (παρὰ τῷ Ἀναγνώστῃ Μπραχίκα ποτὲ σωζομένων), Γορέμη, Γ. Καποδιστρίου Σούφη, Νικολάου Βασιλᾶ (Πέλεκα), Δόκτ. Ποιάγου, κληρονομίας Μπαρμπάτη, κληρ. Δημ. Ρίκκη, οἰχογ. Γιαλλινᾶ, Ῥοδοστάμου Νικ. κληρ. Γιουστινιάνη, Βενεδ. Λάνδου, Μιχ. Ρίκκη, Βασιλ. Μυλωνοπούλου, Σπυρίδ. Ρίκκη, Δρ. Ι. Πιέρη Χαλικοπούλου, Ἀλεξ. καὶ Μάρκου Θεοτόκη, Στεφ Θεοτόκη Ἀνδρουτσέλη, Μάρκου Δραζίνου, Ἀντ. Μαρ. Καποδιστρίου, Ἀλεξ. Τριβώλη, Δημ. Σπανοπούλου, Σπυρ. Κ. Μπρυνάκου. Ἄλλα δὲ οὐκ ὀλίγα εὑρομεν εἰς τοὺς ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ «Τόμους τῶν διαφορῶν πράξεων τῆς πόλεως» καὶ ἰδίως εἰς τὸ αὐτόθι σωζόμενον καὶ οὕτω πως Ἰταλιστὶ ἐπιγεγραμμένον Βιβλίον «Βιβλίον προωρισμένον διὰ τὰ καταγραφῶσι τὰ πιστοποιητικὰ τῶν Κερκυραίων, τὰ ἀπαφεθέντα εἰς μαρτυρίαν αἰτῆς ἑαυτῶν πίστεως ἐνδειχθείσης κατὰ τὴν ἐποχὴν τῆς πολιορκηθείσης πόλεως ὑπὸ τοῦ βαρβάρου ὀθωμανοῦ, ὁ ὁποῖος ἐνεφανίσθη εἰς τὸ κατὰλιον τὴν 24 Ἰουρίου 1716 καὶ μὲ ἰσχυρὸν ἀστράτευμα τῆς ξηρᾶς ἐπολέμησεν ἕως τῆς 11 Αὐγούστου τοῦ εἰρημένου ἔτους, ἡμέραν τῆς κατὰ θαῦμα ἀπολυτρώσεως, καὶ συλαλεγγέντα παρ' ἐμοῦ Βενεδίκτου Τριβώλη Γραμματέως τῆς πόλεως, διὰ τὰ φυλάσσονται εἰς παρτοτινὴν μνήμην». Αἱ περὶ ὧν ὁ λόγος πιστοποιήσεις, ἐξελέγχονσαι ψευδέστατα τὰ ἐν τῇ ἐπιστολιμαίᾳ ἐκθέσει τοῦ Συνταγματάρχου Δ. Στρατηγοῦ ἱστορούμενα ὡς πρὸς τὸν παρικὸν φόβον καὶ τὴν μὴ συμμετοχὴν τῶν

κίας Κερκύρας, ῥητῶς ὁμολογεῖ τὴν τότε κατάστασιν τῶν Κερκυραϊκῶν φρουρῶν διὰ τῶν ἐξῆς λέξεων· Ἄ'Εσπάνιζον ταῦτα τῶν ἀναγκαιῶν πρὸς ἄμυναν πολεμοφοδίων, τροφίμων, πολεμικῶν μηχανῶν, ἀνδρῶν καὶ γενναιότητος. Ἄνοικται ἦσαν αἱ θύραι τοῦ ἐξωτερικοῦ «περιτειχίσματος (Ἄβαντζάδας). Τὰ πυροβόλα ἔκειντο ἐπὶ τοῦ ἐκδάφους ἄνευ κραβοάτων καὶ χρειδῶν ἐπίπλων. Τὰ ἐξωτερικὰ ἀκαὶ ἐσωτερικὰ ἔργα, ἦσαν τοσοῦτον ἀτελῆ καὶ προσβατὰ, ὥστε «ἐφιππος ἡδύνατό τις νὰ διέλθῃ ἐκ τῶν ἄκρων τῆς Πούντας Περπέ-

Κερκυραίων ἐν τῇ πολιορκίᾳ, ῥητῶς ἀποδεικνύουσιν ὅλας τὰς διαρκούσης τῆς πολιορκίας ἐκείνης, προσωπικὰς καὶ χρηματικὰς αὐτῶν τούτων θυσίας. Ὑπὲρ τῶν Κερκυραίων συνηγορεῖ ἀρκούντως καὶ ἡ ἐν ἰταλικῷ χειρογράφῳ ἔτι ἀνεκδότῳ σωζομένη «Εὐρεῖα περιγραφή τῆς πολιορκίας τῆς Κερκύρας, ἐν εἶδει ἐπιστολῆς πρὸς ἀνώνυμον φίλον σταλεῖσα, παρ' ἀνωνύμου ἀλλοδαποῦ περιηγητοῦ τυχόντος τότε ἐν Κερκύρᾳ», ἥτις, πλὴν μικρῶν ἐνιαχοῦ ὑπερβολῶν καὶ τινῶν χρονολογικῶν ἀνακριβειῶν, εἶναι κατὰ τὰ λοιπὰ ἀξία πίστεως. Αὕτη δὲ, κατὰ τὴν γνώμην ἡμῶν, γραφεῖσα τῷ 1716 παρὰ τινος Κερκυραίου καλυφθέντος μὲ τὸν τίτλον τοῦ ἀλλοδαποῦ περιηγητοῦ, χρησιμεύει ὡς ἀντίρρησης εἰς μερικὰ ἐκ τῶν ἐν τῇ ἐπιστολιμαίᾳ ἐκθέσει τοῦ Δημ. Στρατηγοῦ γραφομένων, ἧς ἐκθέσεως, ἀνεκδότου τότε οὐσης, ἔγμεν ἡ πόλις ἀντιγράφων ἐν χειρογράφοις. Τῆς εἰρημένης τοῦ ξένου περιηγητοῦ «ἐπιστολῆς», διάφορα ὑπάρχουσιν ἀντίγραφα. Καὶ ἐν μὲν σώζεται παρὰ τῷ Γυντασιάρχη κ. Ῥωμανῷ, ἄλλο δὲ διασώζει ὁ Κ. Ι Πιερῆς Χαλικιόπουλος Δικηγόρος, ἕτερον κατέχεται παρὰ τοῦ Δικηγ. Βασιλ. Μυλοροπούλου καὶ ἕτερον εὕρεσκεται παρ' ἡμῖν.

ατουας, τοῦ Σκάρπωνος (Κρηνοῦ) (1) καὶ τῆς Πόρτας 'Ραϊμόνδου καὶ οὕτω καθ' ὅλον τὸ μῆκος τοῦ 'Αντικρήνου καὶ τῆς διπλῆς ατάφρου». Συστήσας δὲ ὁ Στρατάρχης εἰς τὸν τότε Γενικὸν Καπετάνιον τῆς νήσου Δολφῖνον τὰ δέοντα, πρὸς τὴν ὅσῃ δυνατόν ταχυτέραν προπαρασκευὴν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων, ἐπορεύθη εἰς Πάργαν καὶ Ζάκυνθον ἵνα ἐπιθεωρήσῃ καὶ τὰ ἐκεῖ φρούρια. Πλὴν ἡ ἐκτέλεσις ἀπάντων τῶν ἔργων τούτων ἀρξάμενη διεκόπη αἰφνης, ὅτε κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκείνας, διαταγῇ τῆς Ἑνετικῆς Γερουσίας, τὸν ἐν Κερκύρᾳ Γενικὸν Καπετάνιον Δολφῖνον ἀντικατέστησεν ὁ Ἄνδρέας Πιζάνης, ὅστις ἐξ ἀνασκοπῆς πρὸς ἐκεῖνον μὴ ἀναχωρήσαντα εὐθὺς ἐκ Κερκύρας, προέβηκεν εἰς τὴν Γερουσίαν τὴν παραιτήσιν του.

Ἀπὸ τῆς 24-25 Ἰουνίου ἔ. π. παρρητῆρουν οἱ ἐν Κερκύρᾳ, κίνησιν τοῦ Τουρκικοῦ στρατοῦ πρὸς πολεμικὴν κατὰ τῆς νήσου προπαρασκευὴν εἰς τὰ τῆς ἀπέναντι Ἡπείρου μέρη τοῦ Βουθρωτοῦ καὶ τῆς Σαγιάδος. Τῇ δὲ 30 Ἰουνίου ὁ Στρατάρχης ἐπανῆλθεν ἐκ Ζακύνθου εἰς Κέρκυραν. Ἀμα τῇ ἐνταῦθα ἀφίξει του ἐνασχολήσας οὐκ ὀλίγους ἐντοπίους παρυσκεύασεν, ἐφ' ὅσον ἐπέτρεπον ἡ βία καὶ αἱ τότε οἰκονομικαὶ δυσχέρειαι, τὰ ἀμυντικὰ καὶ ἐπιθετικὰ τῆς πόλεως μέσσα. Ἔως οὗ δὲ φθίσωσιν αἱ ἀναμενόμεναι ἐπικουρίαι, διαίρεσας εἰς σώματα τὴν τότε ὑπάρχουσαν ἀνεπαρκῆ στρατιωτικὴν δύναμιν τῶν Ἑνετῶν, ἀποτελουμένην ἐκ 1030 Γερμανῶν, 393 Ἰταλῶν, 726 Δαλματῶν (Nazionali) καὶ 293 καλῶς συντεταγμένων Ἑλλήνων, ἐτοποθέτησεν αὐτὴν ὡς ἐνόμιζε καταλληλότερον, ἀσφαλίσας τὸν περίβολον τοῦ τείχους μὲ πυροβόλα, δοκούς καὶ λίθους. Κατεβύθισα δὲ πλοῖα καὶ πασσάλους πλησίον τῶν παραλίων τῆς Σπηλαίας, ὅπως ἀντὶ προχωμάτων χρησιμεύσωσι πρὸς κώλυσιν ἐνδεχομένης

(1) Ὁ ἀκριβὴς ἀπέναντι τοῦ Πτωχοκομείου μέγας προμαχὼν τῶν ἐξωτερικῶν ἔργων τοῦ νέου φρουρίου.

Τουρκικῆς ἀποβάσεως, καὶ οὐδὲν τῶν ὑπὸ τοῦ κινδύνου καὶ τῶν περιστάσεων ἀπαιτούμενων πραγμάτων παρημέλησε. Ταῦτα δὲ πάντα ἔπραττεν εἰς τὴν ἀβεβαιότητα τῶν ἐχθρικῶν προθέσεων, μὴ γνωστοῦ εἰσέτι ὄντος ἐκ τῶν κινήματων αὐτῶν, ἂν ἢ κατὰ τῆς νήσου προσβολὴ ἐμελλε νὰ γίνῃ διὰ ξηρᾶς ἢ διὰ θαλάσσης, τοῦθ' ὅπερ ἠνάγκαζε τὸν Στρατάρχην νὰ διαθέτῃ τὰ πράγματα κατὰ γενικὴν, οὕτως εἰπεῖν, μέθοδον ἀμύνης. Ἐνῶ δὲ ὁ Στρατάρχης δραστηρίως ἡσχολεῖτο εἰς ταῦτα, περὶ τὰς 4 μ. μ. ὥρας τῆς 5 'Ιουλίου ἔτους π. ὁ Τουρκικὸς στόλος εἰσελθὼν τὸν Δυτικὸν πορθμὸν τῆς νήσου, παρετάχθη ἐν εὐθείᾳ γραμμῇ ἐκ Βουθρωτοῦ κατὰ πλάτος τοῦ πορθμοῦ ἕως τοῦ αἰγίχλου τῆς Ἡπείρου, πρὸς ἐπιδίωξιν τῆς διὰ τὴν ἐκπόρθησιν τῆς νήσου ὁρισθείσης στρατιωτικῆς δυνάμεως, ἥτις συνέκειτο, ὡς ἐρρήθη, ἐκ 33 χιλιάδων ἐμπειροπολέμων ἀνδρῶν. Εἰς τὴν ἐμφάνισιν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου ὁ τῶν κατόικων καὶ τῆς φρουρᾶς τῆς πόλεως φόβος ἦν ἀπερίγραπτος. Ἡ ναυτικὴ δύναμις τῶν Ἐνετῶν, κατὰ πολὺ τῆς Τουρκικῆς ἀσθενεστέρα, διηρεῖτο εἰς ἐλαφρὸν στόλον (λιανὴν ἀρμάδα) συγκείμενον ἐκ 15 νηῶν, 2 τριήρων καὶ τινων μικροτέρων πλοίων καὶ ἀρχηγούμενον ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Καπετάνου Ἀνδρέου Πιζάνη, καὶ εἰς βαρὺν στόλον (χονδρὴν ἀρμάδα) ἐκ 35 μικρῶν καὶ μεγάλων πλοίων τῆς γραμμῆς ἀποτελούμενον, καὶ διοικούμενον ὑπὸ τοῦ ἐκτάκτου Γενικοῦ Καπετάνου Ἀνδρέου Κορνάρου ὅστις ἀνυπομόνως περιμένετο ὅπως ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἐχθρικὸν στόλον. Ὁ ὑπὸ τὸν Πιζάνην στόλος, ἀποφάσει τοῦ Στρατηγικοῦ Συμβουλίου, ἐγκαταλιπὼν τὸν λιμένα καθ' ἣν ἡμέραν ἐφάνη εἰς τὸν πορθμὸν ὁ ἐχθρικὸς στόλος, κατηυθύνθη εἰς τὰς νήσους Μερλέρας, ὅπως συναντῶν τὸν ὑπὸ τὸν Κορνάρου στόλον ἐπανερχόμενον ἐκ Ζακύνθου καὶ ἔξω τῆς νήσου πλέοντα πρὸς ἐξασφάλισιν τοῦ μετὰ προμηθειῶν ἐξ 80,000 φλωρίων, 1,000 στρατιωτῶν καὶ 1,000,000 παξιμαθίων ἀναμενομένου πλοίου «Λεαίνης», ἀναγγεῖλῃ αὐτῷ τὴν

ἐντὸς τοῦ Κερκυραϊκοῦ πορθμοῦ ἐμφάνισιν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου καὶ τὸν ὥς ἐκ τούτου κίνδυνον ὃν διέτρεχε τὸ πλοῖον τοῦτο, ἐὰν πλησίον ἐβραίνεν ἐντὸς τοῦ λιμένος. Ἡ ἀναχώρησις τοῦ ἐλαφροῦ στόλου καταλιπούσα ἐξημον τὸν λιμένα, ἐπὶ τοσοῦτον ἠῤῥησε τὸν φόβον, ὥστε πολλοὶ ἐκ τῆς Πόλεως, τοῦ Ποταμοῦ, τοῦ Μανδρουκίου, τῆς Γαρίτζης καὶ τοῦ Ἁγίου Ῥόκου, ἐντρομοὶ κατέφυγον πρὸς φύλαξιν εἰς τὸ παλαιὸν φρουρίον. Καὶ δικαίως ἀπηλπίσθησαν βλέποντες τὴν ἐλλειπὴν τῶν φρουρίων κατὰστασιν, ἐλλειπῶν ὄντων ζωστροφιῶν, πολεμεφοδίων καὶ τῶν ἀναγκαίων μέσων ἀμύνης, τὸν πενιχρὸν ἀριθμὸν τῶν στρατιωτῶν ἐν παραβολῇ πρὸς τὸν πολυαριθμότερον, ἐμπειροπόλεμον καὶ ἀείποτε νικηφόρον ἀλλαχοῦ ἀναδεικνυόμενον ἐχθρικὸν στρατὸν, τὴν ἀβεβαιότητα τῆς παρὰ τῶν συμμαχῶν ὑποσχεθείσης βοηθείας, καὶ ἀναλογιζόμενοι τὰς ἐν Ναυπλίῳ σφαγὰς διαρκούντος τοῦ ἐν Πελοποννήσῳ πολέμου καὶ τὴν ἔνεκεν ἀβελτηρίας τῶν Ἐνετῶν ἀρχηγῶν αἰχμαλωσίαν 20-25,000 Κερκυραίων κατὰ τὴν ὑπὸ Μπικρμπρόσα (1537) πολιορκίαν τῆς νήσου, καὶ ἐν τέλει τὰς πρὸς ἀπελπιστικὴν σωτηρίαν προτροπὰς ἐνὸς τῶν τότε Ἐνετῶν Διοικητικῶν συμβούλων, δημοσίᾳ κραυγάζοντος «πᾶς ὁ δυνάμενος, ἅς σωθῇ», καὶ τὸν Σχούλεμβουργ, ὅστις ἐν ἀκρατήτῃ ἀπογνώσει ρίπτων βιαίως ἐπὶ τῶν ὤμων τοῦ λευκοῦ μανδύλιον, ἐκραύγαζεν «Ἐδολοφονήθην, ἐδολοφονήθην, πλὴν γνῶσω νὰ διαφυλάξω τὴν τιμὴν καὶ τὴν ζωὴν μου» (1). Τὴν πρωΐαν τῆς 8 Ἰουλίου, οἱ Τοῦρκοι, τῇ βοτ-

(1) Ταῦτα ἔλεγεν ὁ Στρατάρχης μετὰ τὴν ἐκ Ζακύνθου ἐπιστροφὴν του, ἐν ἀγανακτήσει, διότι συστήσας τὴν ἐκτέλεσιν τῶν πρὸς ἄμυναν προπαρασκευαστικῶν ἔργων εἰς τὸν Δολφῖνον πρὸ τῆς ἀναχωρήσεώς του, οὐδὲν εὔρε τετελεσμένον κατὰ τὴν εἰς Κέρκυραν ἐπαράδωκόν του, ὅχι μόνον, ἀλλὰ καὶ μὴ πραγματωθεῖσας τὰς ἐκ μέρους τῆς Ἐνετικῆς Δημοκρατίας, περὶ ἀποστολῆς τοῦ διὰ τὴν ἄμυναν ἀναγκαίου στρατοῦ, πρὸς αὐτὸν ὑπο-

θεία τοῦ στόλου, ἤρχισαν ν' ἀποβιάζωσι τὸ πεζικὸν καὶ ἱππικὸν αὐτῶν μετὰ τηλεβόλων, ὄλμων, ζωοτροφιῶν εἰς τοὺς ὄρμους τοῦ Γουβίου καὶ Ὑψου βορειοδυτικῶς τῆς πόλεως κειμένων καὶ δύο ἡμισυ περίπου λεύγας ἀπ' αὐτῆς ἀπεχόντων. Ἐσπευταν δ' ἐκεῖ τότε αὐθορμήτως πολλοὶ Κερκυραῖοι, ὅπως δυνηθῶσιν ἂν οὐχὶ νὰ ἐμποδίσωσι, τοῦλάχιστον νὰ παρενοχλῶσι τοὺς ἀποβιβαζομένους. Μεταξὺ δὲ τούτων ἀναφέρονται εἰς πιστοποιητικὰ, οἱ Νικόλαος Βούλγαρις υἱὸς τοῦ πρωτοπαπᾶ Σπυρίδωνος, Σπυρίδων Κοτζιλιάνος πτ. Καπ. Νικολάου λεγόμε. Βοηλᾶς καὶ οἱ προὔχοντες Ποταμοῦ Ἰερώνυμος Ἀρμένης, Ἀντώνιος Μουρμουράκης πτ. Παλλῇ καὶ Ἀναστάσιος Μουχλιανίτης, ἕκαστος τούτων ἀκολουθοῦμενος παρ' ἱκανοῦ ἀριθμοῦ ἐνόπλων ἀνδρῶν ἐκ τε τῆς πόλεως τοῦ Ποταμοῦ καὶ πάντων τῶν πέριξ μερῶν, οἵτινες ἄνευ οὐδεμιᾶς δημοσίας δαπάνης ὀπλισθέντες καὶ μέχρι τέλους τῆς πολιορκίας συντηρηθέντες μετὰ καρτερίας ἡγωνίσθησαν (1). Διαρκούσης δὲ τῆς ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἀποβιάσεως της, ὅτε οὗτος ἀνεδέχθη τὴν πρὸς ὑπεράσπισιν τῆς Κερκύρας εὐθύνην. Διὸ γνωρίσας τὴν κατάστασιν τῆς νήσου οὐδεμίαν μόνον του ἠθέλησε ν' ἀναδεχθῇ ἀρχηγίαν, ἀπεκδυθεὶς πάσης διὰ τὴν ἐκβασιν εὐθύνης. (Ἐκ τῆς τοῦ ξένου περιηγητοῦ ἀρεκδότου ἐπιστολῆς).

(1) Ἐκ τοῦ ἐν τῷ Ἀρχιεποφυλακείῳ Βιβλίου «*Libro destinato per registrare li attestati de' Corfiotti rilasciati in testimonio della loro fedeltà, nel tempo dell' attaccata piazza dal barbaro Ottomano, raccolti da me I. enetto Trivoli Cancellier della città. O Κοτζιλιάνος, κατὰ τινα ἀπὸ 31 Αὐγούστου 1716, πιστοποιήσιν τοῦ ἐπὶ τῶν ὀπλῶν Προβλεπτοῦ Ἰωάνν. Γαλεάτζου, διέσωσεν ἐκ τῶν ἐχθρικῶν χειρῶν δύο φορητὰ ζῶα μὲ σάκκους πλήρεις σφαιρῶν καὶ πυρίτιδος, καταληφθέντα ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων κατὰ τινα ἐν Ὑψῷ ὑποχώρησιν*

σεως τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, ὁ Καπετὰν Πασσᾶς Τζανούμ Μεχμέτ Κότζας ἐπεμπε δι' ἀκατίου κήρυκα κομίζοντα πρὸς τὸν Ἐνετὸν Προβλεπτὴν καὶ Καπετάνον Δαμόστον ἐπιστολὴν, δι' ἧς οὗτος τὸν προσεκάλει νὰ παραδώσῃ εἰς αὐτὸν φιλικῶς καὶ ἄνευ αἰματοχυσίας τὴν τε πόλιν καὶ τὰ φρούρια. Ἀλλ' ὁ Δαμόστος δι' ἀλαζονικῆς καὶ ἀπειλητικῆς ἐπιστολῆς του ἀπῆντα τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ, ὅτι ταῦτά εἰσιν ἔτοιμοι νὰ ὑπερασπισθῶσι γενναϊότατα διὰ πυρὸς καὶ αἵματος οἱ ὑπῆκοι τοῦ ἰσχυροῦ λέοντος, ὅστις θὰ καταπνίξῃ αὐτοὺς ἐπιμένοντας.

Ἐν προχωρημένῃ δὲ ὥρᾳ τοῦ ἀπογεύματος τῆς αὐτῆς ἡμέρας (8 Ἰουλίου) εἰσέπλευσεν ἐντὸς τοῦ πορθμοῦ ὁ ὑπὸ τὸν Κορνάρον στόλος, ὅστις διερχόμενος τὸν εἰς Κασσιώπην ναὸν τῆς Υ. Θ. ἔρριψεν, ὡς ἦτο ἔθιμον, τοὺς πρὸς τιμὴν τῆς εἰκόνης κανονοβολισμούς. Ὁ τουρκικὸς στόλος ὅστις ἐπεβοήθη εἰς τὴν ἀπόβασιν, ἐνόησας τὴν ἄφθιν τῶν Ἐνετικῶν ἐκ τῶν κανονοβολισμῶν, ἀνέστειλε τὴν ἀπόβασιν. Προχωρήσας δὲ εἰς τὸ μέρος τὸ ὁποῖον διήρχετο ὁ Ἐνετικὸς στόλος ἀπώθησε τοῦτον. Καὶ τὰ μὲν ἐλαφρὰ τουρκικὰ πλοῖα κατῃθύνθησαν πρὸς τὸν κόλπον τοῦ Βουθρωτοῦ, ὅπως παραπλεύρως ἐπιτεθῶσι τῶν Ἐνετικῶν, αἱ δὲ Σουλτάναι παρετάχθησαν πρὸς τὸ ὑψηλότερον μέρος τοῦ λιμένος, ὅπως κατὰ μέτωπον ἀντιτασσόμεναι, ἀποκλείσωσι τὴν ἐκ τοῦ πορθμοῦ διάβασιν. Μὴ ἐκτελεσθεισὼν ὅμως τῶν δοθεισῶν διαταγῶν καὶ ἀνέμου βοηθητικοῦ εἰς τὰ Ἐνετικά πλοῖα πνεύσαντος, ταῦτα προφθάντα διῆλθον τὸν πορθμὸν ἔνθα, ἔνεκα τοῦ πλησιασμοῦ ἀμφοτέρων τῶν στόλων, συνήθη ναυμαχία ἧς τὸ σύνθημα ἔδωκεν ἡ πρώτη συμπλακείσα καὶ ὑπὸ τὸν Ἐνετὸν Φλχγγίνην διοικουμένη ναῦς, ἧτις περιεκυκλώθη ὑπὸ πέντε τῶν. Κατ' ἀλλήν δὲ τοῦ Δαμόστου πιστοποιήσιν τῆς 31 Δεκεμβρίου 1716, ὁ αὐτὸς ἀλλοτρίου μαχόμενος ἐπληρώθη ὑπὸ ἐχθρικῆς βολῆς εἰς τὸν βραχίονα.

ἐχθρικῶν πλοίων. Τρεμερῶς, τὰ ὑπὸ τῶν Ἑνετῶν Διέδου καὶ Κων-
στάντη κυβερνώμενα πλοῖα, ἐκεραυνοβόλουν τὰ τουρκικὰ, ἕτινα
ἐπίσης ζωηρῶς ἀντεπυροβόλουν. Ἐπὶ δύο ὥρας διήρκεσεν ἡ ναυμα-
χία καθ' ἣν ἀλλεπαλλήλως προσήρχοντο νέα πλοῖα. Αἱ σφαῖραι
τῶν Ἑνετικῶν πλοίων, τῶν ἐπάλξεων καὶ ὀχυρωμάτων διαστυ-
ρούμεναι μετὰ τῶν ἐχθρικῶν καθίστανον πεισματωδεστέραν τὴν
μάχην κλίνουσαν ὑπὲρ τῶν Τούρκων. Ἀλλ' ὅτε οἱ τῶν μεγαλητέρων
πλοίων κυβερνῆται Δολφῖνος καὶ Κορνάρος προχωρήσαντες ἐτέθησαν
μεταξὺ τοῦ πλοίου τοῦ Φλαγγίνη καὶ τῶν περικυκλωσάντων αὐτὸ
5 τουρκικῶν καὶ ἤρχισαν διὰ ζωηροτάτου πυρὸς νὰ προσβάλωσι
τὰ ἐχθρικά, ἡ νίκη ἐστράφη μᾶλλον ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν, ἐξ ὧν
ἐφονεύθησαν μὲν 60, ἐπληγώθησαν δὲ 130, ἐπαισθητὰς ὑποστάν-
των ζημίας καὶ τῶν Τούρκων. Οἱ Βενετοὶ ἀφαιρέσαντες ἐκ τῶν Ὀ-
θωμανῶν τὴν κυριότητα τοῦ καναλίου καὶ διευκολύναντες οὕτω τὴν
εἰς αὐτὸ διάβασιν τῶν πλοίων αὐτῶν, ἔκτοτε ἠδύναντο ν' ἀποβι-
βάσωσι στρατὸν καὶ πᾶν ὅ,τι ἦν αὐτοῖς ἀναγκαῖον. Ἡ ἐπιτυχία αὐ-
τῇ ἐνεψύχωσεν ἀρκετὰ μὲν τὴν ἀποδειλιάσασαν φρουράν, ὑπὲρ τὸ
δέον δὲ τοὺς κατ' ἀρχάς, οὐχὶ παραδόξως ἔως, τρομάξαντας Κερ-
κυραίους, ἐκ τῶν ὁποίων 2,000 ὡς ἐγγιστα γνωστοί, (καὶ τοσοῦτοι
οἱ μέχρι τοῦδε ἐξευρεθέντες, πλὴν τῶν ἐμμίσθως ὑπηρετούντων εἰς
τὸν στρατὸν καὶ τὸν στόλον ἀγνώστων) ἔκτοτε λαβόντες εἰς χεῖρας
τὰ ὄπλα καὶ μολονότι ἐλλειπεῖς ἄρτου, ὕδατος καὶ τῶν ἄλλων ἀ-
ναγκαίων, μετὰ παραδειγματικῆς γενναιότητος καθ' ὅλον τὸ διά-
στημα τῆς πολιορκίας πολεμήσαντες, ἄνευ οὐδεμιᾶς δαπάνης τῆς
Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως, διεκρίθησαν, ὡς ὁμολογοῦσι τὰ πιστοποιη-
τικὰ ἅτινα πάντες οἱ Ἑνετοὶ ἀρχηγοὶ καὶ ἀνώτεροι ἀξιωματικοί,
μὴ ἐξαίρουμένου καὶ τοῦ Στρατάρχου, ἀπάφινον εἰς τοὺς διακριθέν-
τας. Οἱ Τούρκοι ἀπὸ τῆς 9 Ἰουλίου, ἡμέραν καθ' ἣν ἐπανελάβον ἐν
πρωῖα τὴν εἰς Ὑψον διακοπεῖσαν ἀπόβασίν των, καὶ μέχρι τῆς 18

καθ' ἣν ἐξηκολούθουν ἀποβιβαζόμενοι, οὐδὲν ἐπεχείρησαν πολεμικὸν ἔργον κατὰ τῆς νήσου, ἀλλ' ὑψώσαντες ἐκεῖ προχώματα, καὶ στήσαντες πυροβόλα προσέβαλον πλοῖον Ἑνετικὸν ὅπερ ἐκεῖ ἡγκυροβλημένον ἐζημίου αὐτούς, διευκολύνοντες οὕτω τὴν μετακώμισιν τοῦ ὑλικοῦ των. Ὁρελούμενος δὲ ὁ Στρατάρχης ἐκ τῆς χρονοτριβῆς τῶν Τούρκων, ἀσχολουμένων περὶ τὴν ἀποβίβασιν τοῦ στρατοῦ, κατεσκεύαζε προχώματα καὶ ὀρμητήρια καὶ εἰς ἄλλα κατεγίνετο ἀναγκαστικὰ ἔργα, κατακλείων τὰς ἀνοικτάς ἄκρας τῆς Περπέτουας διὰ βρελίων χώματος καὶ ἐπιμελούμενος τὸ νέον φρούριον. Μολονότι δὲ ὁ συναγματοάρχης Στρατηγὸς λέγει ἐν τῇ ἐκθέσει του, ὅτι ἐκ τῶν ἐγχωρίων, μόνον οἱ Ἑβραῖοι συνέδραμον εἰς τὴν μετακώμισιν τοῦ ὑλικοῦ κτλ. τῶν λοιπῶν Κερκυραίων ἀρνηθέντων τὴν συνδρομὴν των εἰς τὰς ἀγγραφαίς ταύτας, ὅτε Στρατάρχης ὅμως καὶ οἱ λοιποὶ ἀνώτεροι Ἑνετοὶ ἀξιωματικοὶ, ὁμολογοῦσι διὰ τῶν πιστοποιήσεών των τὰ ἀντίθετα.

Ἐν τούτοις ἡ φρουρὰ Κερκύρας ἐνισχύθη διὰ 1,000 στρατιωτῶν ἀπὸ 3 μηνῶν συλλεγέντων καὶ τῇ 18 τοῦ αὐτοῦ μηνὸς ἀφίχθέντων διὰ τοῦ ὑπὸ τὸν Βαλμπαράναν διοικουμένου πλοίου, ὅπερ παρηκολούθουν δύο ἑτέρα πλοῖα μετὰ διπύρου (μπισκότου) καὶ χρημάτων. Ἀπὸ δὲ τῆς ἡμέρας ταύτης, καθ' ἣν εἶχον ἀποβιβασθῇ 2,000 περίπου Τούρκοι, ἐξακολουθούσης τῆς ἀποβιβάσεως, ἕως τῆς 30 Ἰουλίου, ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐν Ἰψῷ καὶ Γουβίοις Τούρκων εἶχε φθάσει τοὺς 30,000, ἐξ ὧν 3,000 ἱππεῖς. Ὀλίγον κατ' ὀλίγον τὸ Γουβίον καὶ ὁ Ἰψὸς καθίσταντο τουρκικὸν στρατόπεδον καὶ κέντρον ἐνεργείας ὅπερ ἐκείθεν μετεφέρθη εἰς Ποταμόν. Τὴν 19 Ἰουλίου αἱ τοῦ τουρκικοῦ στρατοπέδου προφυλακαὶ ἐφθασαν ὑπὸ τὰ ὑψώματα τοῦ Ἀθραμίου καὶ τοῦ Σωτήρος, ἀφοῦ προχωροῦσαι καὶ μεφρουροὺς διὰ ξηρᾶς καὶ διὰ θαλάσσης φυλάττουσαι τὰς μετὰ τοῦ Γουβίου καὶ τοῦ Ἰψοῦ συγκατοικίας των, ἔφερον εἰς Ἰψον, Γου-

βίον, Ποταμόν καὶ εἰς τινὰ μέρη τοῦ Γύρου καταστροφὴν, ἕνεκα τῆς ὁποίας οἱ κάτοικοι τῶν μερῶν τούτων, ἔλλειπεις τῶν μέσων τῆς ἀμύνης, κατέφυγον εἰς τὴν πόλιν καὶ εἰς τὸ πρᾶ τῇ Παλαιοκαστριτίσῃ φρούριον τοῦ Ἀγίου Ἀγγέλου. Πλὴν τινὲς τῶν ἐγγχωρίων, οἱ θαρραλεώτεροι, μετὰ τῶν ὁποίων καὶ Ἑβραῖοι (1), ἀντιμετωπίσαντες τοὺς ἐχθροὺς, μετὰ συνεχεῖς συμπλοκάς, τινὰς μὲν ἐφόνευσαν ἄλλους δ' ἐπλήγησαν. Ὁ Στρατάρχης ἀπέστειλε τότε 400 Ἑλληνας μετὰ λόχου Σκλαβούνων οἵτινες καίπερ γενναίως ἀντισταθέντες, ἐν τέλει ἀπεκρούσθησαν παρὰ 200 ἱππέων.

Τὴν 20 Ἰουλίου οἱ Τοῦρκοι ἔδρυσαν πυροβολοστάσια ἐπὶ τοῦ λόφου τῶν Ἑλαιῶνων (Ὀλιθέτου), ἄνωθεν τοῦ Μανδουκίου. Τὴν 21 κατελήφθη ὑπὸ τῶν ἐχθρικῶν προφυλακῶν, ἐκτὸς τοῦ εἰς Μανδουκίον ἀνωτέρω λόφου, καὶ ἡ Γαρίτζα, μετ' ἐπανειλημμένους πυροβολισμοὺς ἀνταλλασσομένους πρὸς τοὺς τῶν ἡμετέρων. Πλοῖα δέ τινα τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου παρανῶχλουν αὐτάς (2). Ἐν τέλει ὁ Σερα-

(1) *Θὰ φανῇ ἴσως παράδοξον ὅτι κατ'ὅσον τότε εἰς Ποταμόν ὀλίγοι Ἑβραῖοι. Μάλιστα δὲ ὑπῆρχεν ἐκεῖ ἐκπαλαί, συνοικία ὀνομαζομένη «Στὰ Ἑβραϊκά», ἣν βλέπομεν ἀναφερομένην εἰς τινὰ συμβόλαια τῆς 15^{ης} αἰ. κατοικητηρίδος.*

(2) *Κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐφθασεν ὁ συμμαχικὸς στόλος τῆς Μελιτίας ἀποτελούμενος ἀπὸ 4 ρῆας (ναυί)· μετὰ δὲ παρέλθουσιν δύο ἡμερῶν ἀγίχθησαν τέσσαρες ρῆες καὶ τέσσαρες γαλέαι Παπικαί, 2 πλοῖα τῆς Γένοβας, τρία τῆς Τοσκάνης καὶ μοῖρα ἐκ πέντε κατέργων τοῦ Ἰσπανικοῦ στόλου, ὅστις ἐν συνόλῳ συνέκειτο ἐξ ἑνδεκα μεγάλων κατέργων, τῶν λοιπῶν ἐξ αὐτῶν φθασάντων ὁμοῦ μὲ τὰ Πορτογαλλικὰ πλοῖα κατὰ τὸ τέλος τῆς πολιορκίας. Συνέλαβον δὲ κατὰ τὰς ἡμέρας ἐκεῖνας οἱ Τοῦρκοι καὶ Ἑνετικὸν πλοῖον ὅπερ ἐκδιμίζειν ὅπλα, πολεμφοδία, 200 στρατιώτας καὶ ἄλλα χρειώδη τοῦ πολέμου.*

ψώματα, ἐξασφλίσει τούς πρόποδας αὐτῶν, κατώρθωσε νά σχηματίσῃ παράλληλον ἀπὸ τοῦ ἐνὸς μέρους τῆς θαλασσης ἕως τοῦ ἁλλου, ἀπέναντι τῶν ἐξωτερικῶν ἔργων τῆς πόλεως. Καὶ ταῦτα μέχρι τῆς 1 καὶ 2 Αὐγούστου ἔ. π. ὅτε οἱ Τοῦρκοι φανέντες περιχαράκωμένοι κατὰ τὸ Κεφαλομάνδουκον καὶ τοὺς πλησίον καὶ περίξ λόφους, καὶ προφυλακτικῶς κατελθόντες εἰς τὰ πεδινὰ μέρη, προσεπάθουν ἐν καιρῷ νυκτὸς νά ἐπεκτείνωσι τὴν παράλληλον καὶ τὰς ἄλλας αὐτῶν ὀριοειδεῖς γραμμὰς, ὅπως πλησιάζοντες τοὺς δύο βουνοὺς ἐφορμήσωσι κατ' αὐτῶν. Τέλος ἐκτείναντες τὴν παράλληλόν των ἀπὸ τοῦ ἄκρου τοῦ Μανδουκίου ἕως τοῦ πρὸς τὰς ἀλυκὰς ἄκρου τῆς Γαρίτζης, τρεῖς ἐφώρμησαν κατὰ τῶν βουνῶν, τοῦ Ἀβραμίου ἀμυνομένου ὑπὸ 300 Ἰταλῶν, Γερμανῶν καὶ Σκλαβούνων, τοῦ Σωτῆρος ὑποστηριζομένου ἐκ 200, καὶ τοῦ εἰς Σαρρόκον ὑψώματος ἀμυνομένου ὑπὸ 100, πλὴ ἐπικουρικῆς τινας σώματος ἐκ 250 Γρανατιέρων, ὅπισθεν τοῦ Ἀβραμίου ὑπὸ τοῦ Στρατάρχου τοποθετηθέντος, ἀπάντων δὲ σπανιζόντων τροφῶν. Ἐν τούτοις οἱ Τοῦρκοι θέσαντες κανονεστοιχίαν εἰς τὸ πλησίον τοῦ βουνοῦ Ἀβραμίου ὕψωμα, σφοδρότερον παρέβλαπτον τὰ ὑπὸ τοῦ ἐετικοῦ στρατοῦ κατεχόμενα μέρη καὶ ιδίως τὴν σφῆνα τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου, εἰς τρόπον ὥστε ἐπικρατήσαντες τῶν Ἑνετῶν, ἠνάγκασαν τούτους ν' ἀποσυρθῶσιν εἰσχωρήσαντες εἰς τὰ πλεῖα μέρη τοῦ Μανδουκίου. Μολονότι δὲ ὁ Στρατάρχης ἐστήσεν ἐπὶ τοῦ ὄρους Σωτῆρος 2 τηλεβόλα, καὶ ἐκ τῶν ἐνόντων προσπαθῶν ν' ἀναπληρώσῃ τὴν ἐλλειψιν τῶν στρατιωτῶν διὰ τε τῶν ἐγχωρίων καὶ τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου ἀπεβίβασεν εἰς τὴν ξηρὰν καὶ 300, οὓς πολλαχού ἐτοποθέτησε, πέριξ καὶ εἰς τὸν Σαρρόκον ἐπικουρίαν ἐκ 200 ἀνδρῶν, δὲν ἠδυνήθη νά ἐκδιώξῃ τοὺς ἐχθροὺς ὧν τὰς συνεχεῖς ἐπιθέσεις γενναιότατα ἀντέκρουε, καὶ οὔτινες τὴν 3 Αὐγούστου κατέλαβον τὴν Γαρίτζαν, τὸν Σαρρόκον καὶ τὸ Μανδουκίον.

Κατ' αὐτὴν ταύτην τὴν ἡμέραν 12,000 Γιανίτζαροι καὶ Σπαχίδες μετὰ κραυγῶν καὶ μεγάλης ὀρμῆς ἐπιπεσόντες κατὰ τῆς ἀδυνατου ἐνετικῆς στρατιᾶς, μετὰ σφοδρὰν καὶ μηχανώδη πάλην, ἣτις δειήκεσεν ἐρ' ἡμίτειαν ὥραν, ἐξεδίωξαν αὐτὴν ἐκ τοῦ ὄρους Ἀβράμη καὶ τοῦ ὄρους τοῦ Σωτήρος ὅπερ οἱ φρουροῦντες Γερμανοὶ δειλῶς ἐγκυτέλειψαν φυγόντες. Εἰς τὴν πάλην ταύτην ἐφονεύθησαν μὲν 60 ἐκ τοῦ ἡρωϊκώτατα ἀντισταθέντος στρατοῦ τῆς Ἑνετίας, μεταξὺ τῶν ὁποίων καὶ ὁ ἀνδρεῖος Ἑνετὸς Συνταγματάρχης Μχίνας, ὅστις μετὰ τοῦ Κομπάτη καὶ 300 εὐόπλων ἀνδρῶν, εἶχεν ἀποβιβασθῇ ἐκ τῶν πλοίων, ἐπληγώθησαν δὲ πλεῖστοι. Σπουδαιοτάτας ζημίας ὑπέστησαν οἱ Τοῦρκοι ἐκ τοῦ συνεχοῦς καὶ ζωηροῦ πυρὸς τῶν ἀντιθέτων καὶ ἰδίως ἐκ τῆς ἀναφλέξεως μερικῶν ὑπονόμων τὰς ὁποίας οὗτοι φεύγοντες ἤναψαν. Πλεῖστοι δὲ ἐγγχώριοι λαβόντες μέρος εἰς τὴν ἀντίκρουσιν τῶν τριῶν ἀρχικῶν τῶν ἐχθρῶν ἐφορμήσεων καὶ τῆς τελευταίας ταύτης, διεκρίθησαν (1). Μεταξὺ αὐτῶν διάφορα πιστοποιητικὰ τῶν ἀρχηγῶν τοῦ ἐνετικοῦ στρατοῦ καὶ στόλου, Λορεδάνου, Δα-Ρίβα, Δαμῶστου, Πιζάνη, Ἀλδερμαν, Κομπάτη. Σόρα καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ Στρατάρχου, ἀναφέρουσι τοὺς ἀδελφοὺς Γεώργιον καὶ Ἰωάννην Σκορδύλας μὲ ἀρκετὴν ἀκολουθίαν ἀνδρῶν ἰδίοις ἀναλώμασιν ὀπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων, Κόμ. Βίκτορα Καποδίστριαν (ἐκ τοῦ κλάδου τῆς οἰκογ. τοῦ Κυβερνήτου) μὲ ἀκολουθίαν 50 ἀνδρῶν, Φραγκῖσκον Καποδίστριαν, Χριστόδουλον Λουκάνην μὲ ἀκολουθίαν ἱκανὴν (ὅστις ἐπληγώθη κατὰ τὸ μέτωπον), Συμεῶνα Μπούαν καὶ Σπυρίδωνα υἱὸν του, Ἀλοῖσιον Μπενεβίτην (μὲ ἀκολουθίαν 200 ἀνδρῶν), ὅστις εἶχε διχσώσει ἐν ἔτει 1657 τὴν Πάργαν ἧς ἦτο πολιτικὸς καὶ στρατιωτικὸς Διοικητὴς καὶ Πέτρον

(1) Ἰδὲ τὸν ἐν τέλει Κατάλογον.

Μιχαήλ (μετὰ τοῦ υἱοῦ του, τοῦ ἀνεψιοῦ του πληγωθέντος καὶ τοῦ ἐξαδέλφου του φονευθέντος).

Οἱ Τοῦρκοι, διαρκούντος τοῦ πυρὸς τῶν ἀντιθέτων, τὰς μὲν κυριευθείσας θέσεις ὀχυρώσαντες, τὴν δὲ παράλληλον αὐτῶν διπλὴν ἀπὸ τοῦ ἐνὸς ἕως τοῦ ἄλλου βουνοῦ σχηματίσαντες, προητοιμάζοντο εἰς τὴν κυρίαν κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν προτειχισμάτων τοῦ Νέου φρουρίου ἐπιθεσιν. Διὸ ὁ Στρατάρχης ἐξησφύλισεν ὅλας τὰς περὶ τὴν τάφρον γωνίας καὶ τὰς ἄκρας τῆς πόρτας 'Ραϊμόνδου, δι' ὀπλων, λίθων, καὶ στρατοῦ, διασκάψας ὑπονόμους καὶ λακώματα συγκοινωνούντα μὲ τοὺς ἐξω διαδρόμους. Ἐνίσχυσε μὲ 200 ἐκλεκτοὺς Κερκυραίους τὸν Σκάρπωνα, ἀφοῦ ὤπλισε καὶ διώρισε νὰ ὑψωθῶσι περικόμματα (tagliate) ὅπως προφυλάττηται ἡ ἔφοδος καὶ διέταξε τὸν ὑποταγματάρχην τοῦ πυροβολικοῦ Σόραν, ἕπως παρασκευάσῃ καὶ ἔχῃ ἑτοιμα τὰ χρειώδη, πυροτεχνήματα, πεφυρακτωμένας σφαίρας, γρανάτας κλπ. Δὲν προσέβαινον ἤδη οἱ Τοῦρκοι εἰς γενικὴν ἔφοδον, ἀλλὰ προσέβαλλον διὰ πυροβολισμῶν ἀπαύστων τὰ τείχη καὶ ἰδίως τὸν Σκάρπωνα, παρηνώχλουν τὴν Τάφρον καὶ πρὸς ταῦτα ἐπλησιάζον τὴν νέαν αὐτῶν διπλὴν παράλληλον, τὴν ὁποίαν ἐπ' ἐξέτεινον ἀπὸ τοῦ ἐνὸς τῆς θαλάσσης μέρους ἕως τοῦ ἄλλου, προσπαθοῦντες νὰ παραβιάπτωσι, διὰ τῶν τηλεβόλων τῶν βουνῶν, τὰ εἰς Μανδούκιον φρουρῶντα καὶ ἀπαύστως παρενοχλοῦντα τοὺς βουνοῦς δύο ἐνετικὰ κάτεργα. Ἐν τούτοις ὁ Στρατάρχης τοποθετήσας στρατιωτικοὺς τινὰς σταθμοὺς καὶ σκοποὺς, ἐπέτρεψεν εἰς τοὺς ὑποταγματάρχας Γέγγερ καὶ Σαλὰν τὴν ἐπ' αὐτῶν ἐπαγρύπνησιν, αὐτὸς συνεχῶς ἐποφθαλμιῶν τὰ γενόμενα ὑπὸ τὸ διαρκές ἐχθρικὸν πῦρ, καὶ πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον σταθμὸν ποιήσας τότε τὴν Βασιλικὴν Πύλην.

Τῇ 4 Αὐγούστου ἔ. π. ὁ Ἐνετικὸς στόλος ἀπεπειράθη νὰ προσβάλῃ τὸν Τουρκικὸν ἀλλ' ἡμποδίσθη ὑπὸ τοῦ σφοδρῶς πνέοντος ἐ-

ναντίου ανέμου. Αἱ κατ' αὐτάς τὰς ἡμέρας (4-5 Αὐγούστου) ἀφι-
χθεῖσαι εἰς τὸ ἐνετικὸν στρατόπεδον νέαι ἐκ 1,500 στρατιωτῶν (ἐξ
ὧν οἱ 300 ἄσθενεῖς), καὶ 50 Παργίων ἐπικουρίαι, ἐνεθάρρουν ἐπὶ
τοσοῦτον τὸν Στρατάρχην Σχούλεμβουργ, ὥστε ἀπεφάτισε γενικὴν
νὰ ἐπιχειρήσῃ ἐφοδὸν κατὰ τῶν πολεμίων. Ἐν τῷ μεταξύ τοῦτω
(τῇ 5 Αὐγούστου) ὁ Σερασκιέρης ἀπέστειλε διὰ τίνος τῶν ἐαυτοῦ
διερμηνέων ἐπιστολὴν πρὸς τὸν ἐνετὸν Γενικὸν προδλεπτὴν Ἀντώ-
νιον Λορεδανον, δι' ἧς παρεκίνει αὐτὸν νὰ τῷ παραδώσῃ τὰ φρού-
ρια. Ληφθείσης τῆς ἐπιστολῆς, κατάλληλον ἐκρίθη, ὅπως δοθῇ τῷ
ἐπιστείλαντι ἡ ἀρμόζουσα ἀπαντησις προφορικῶς, ὡς καὶ ἐγένετο,
ἐπιταγέντος ἐνὸς τῶν ὑπασπιστῶν τοῦ Γενικοῦ Προδλεπτοῦ, ἀκο-
λουθουμένου ὑπὸ τίνος διερμηνέως, νὰ γνωστοποιήσῃ εἰς τὸν Σερ-
σκιέρην Καρᾶ Μουσταφᾶν, ὅτι Φρούρια ὡς τὰ Κερκυραϊκὰ δὲν
«παραδίδονται μὲ ἀπειλᾶς, καὶ ὅτι ὀφείλουσιν οἱ Χριστιανοὶ νὰ
«κυλισθῶσιν εἰς τὸ αἶμα πρὶν ἢ τὰ παραδώσωσιν». Ἐκ δὲ τῶν ὁ-
μολογιῶν τοῦ διερμηνέως πρὸς τοὺς Ἐνετοὺς ἀρχηγούς, ἔμαθον οὗ-
τοι, ὅτι τὸ εἰς τὴν κοιλάδα τῶν βουνῶν τοῦ Ἀθράμη καὶ τοῦ Σω-
τῆρος Τουρκικὸν στρατόπεδον, ἀπετελεῖτο ἐκ 1000 ἵππεων καὶ
20,000 πεζῶν. Ἦδη οἱ Τοῦρκοι καταθάντες ἐκ τῶν βουνῶν τοῦ
Ἀθράμη καὶ τοῦ Σωτῆρος καὶ ὀπίσω αὐτῶν ἀφήσαντες τὸ τῆς Ἀ-
γίας Ἰουστίνης Νοσοκομεῖον, καὶ νέαν σχηματίσαντες παράλληλον
περιχαρὰκώματος γραμμὴν, κατέλαβον ἅπαντα τὰ πρὸς τὴν Βασι-
λικὴν Πύλιν καὶ τὴν Πύλιν Ῥαῖμόνδου οἰκήματα, ἅτινα διταγῇ
τοῦ Στρατάρχου οἱ ἡμέτεροι ἔκαιον, κλείσαντες καὶ τὰ ἄκρα τοῦ
Φρουρίου. Ἐπιτιθέμενοι δὲ καὶ ρίπτοντες γρανάτας—αἵτινες ἦνα-
ψαν δύο ἐνετικὰς ὑπονόμους ἐκτιναξάσας κατ' αὐτῶν βροχὴν λίθων
—ἐφθασαν ἐκ τοῦ ἐνὸς μὲν μέρους ἕως τῆς Κορακοφωλεᾶς, ἐκ τοῦ ἑ-
τέρου δὲ ἕως κάτωθεν τοῦ Σκάρπωνος καὶ τοῦ κατὰ τὸν Ἅγιον
Ἀντώνιον κέρατος. Συγκρούσεως δ' ἐπελθούσης τότε μεταξύ Τοῦρ-

κων καὶ Χριστιανῶν, ἐφονεύθησαν ἐκ τῶν τελευταίων τούτων 42. Ταύτης δ' ἐν καιρῷ νυκτὸς ἐπικυληθείσης μετὰ μείζονος ἐπιτάσεως, ἀπωλέσθησαν ἐκ τῶν Χριστιανῶν 500 καὶ 30 ἀνδρεῖοι ἄξιωματικοί. Καὶ τοιαῦτα τὰ ἀπὸ τῆς 5 ἕως τῆς 7.ης Αὐγούστου συμβάντα. Ὅθεν ὁ Στρατάρχης λαβὼν πάντα τὰ πρὸς τὴν μελετωμένην κατὰ τῶν ἐχθρῶν ἐξοδόν του ἀρμόζοντα μέτρα, ἀνέμενε τὴν κατάλληλον εὐκαιρίαν.

Μίαν ὥραν μετὰ τὸ μεσονύκτιον τῆς 7.ης πρὸς τὴν 8.ην Αὐγούστου ἔ. π. ἐξελθόντες ἐκ μὲν τῆς θύρας τοῦ Σκάρπωνος 200 Γερμανοὶ καὶ 200 Σκλαβῶνοι, ἐκ δὲ τῆς Βασιλικῆς Πύλης καὶ τῆς Πύλης Ῥαϊμόνδου ἕτεροι 400, (τὴν ἐνίσχυσιν ἔχοντες καὶ ἄλλων ἔτι 200) ἐν ὧν 800 (πλὴν τῆς ἐνίσχύσεως) καὶ μετ' ἀπεριγράπτου γενναιότητος ἐφορμήσαντες κατὰ τῶν ἐχθρῶν, ἀπώθησαν αὐτοὺς ἐκ τῶν οἰκείων περιχαρακωμάτων, ἕως εἰς τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Ἀβράμη, καὶ κατέλαβον τὰ πρὸς αὐτῶν κατεχόμενα μέρη. Ἐφορμούντων δὲ τούτων, ἀδιάκοπον καὶ ζωηρότατον πῦρ ἔβαλλον ἀπασαι αἱ κανονιστοίχαι τοῦ Νέου Φρουρίου καὶ τοῦ Βίδου, τὰ πυροβόλα τῶν ἐπὶ τῶν ἐπάλξεων ἐκουσίως προσδραμόντων καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς δημοσίας δαπάνης πολεμούντων ἐγχωρίων, καὶ δύο σειρῶν κατέργων, τῆς μὲν ἡγκυροβολημένης εἰς Μανδούκιον, τῆς δὲ πρὸς τὴν Γαλιτζαν. Τὴν γενικὴν χαρὰν, διὰ τὴν νίκην ἣτις ἐπεφυλάσσετο εἰς τὰ Χριστιανικὰ ὄπλα, μετέβαλεν αἴφνης εἰς ὑπερβολικὴν θλίψιν, ἀπαίσιον συμβάν ὅπερ ἠκολούθησε τότε. Οἱ Γερμανοί, ὅτινες κατόπιν τῶν Σκλαβούνων ἤρχοντο ὡς ἐπικουρικὸν σῶμα, ἕνεκα τοῦ σκότους τῆς νυκτὸς, τοῦ θάμβους τοῦ καπνοῦ καὶ τοῦ γενικοῦ ἀλαλαγμοῦ, ἀπατηθέντες ἐξέλαβον τοὺς τελευταίους τούτους ἀντιτῶν ἐχθρῶν καὶ ἐξ αὐτῶν, οὓς προσέβαλον ἐκ τῶν πλευρῶν, ἐθανάτωσαν 200 ἐκτὸς ἄλλων 60 στρατιωτῶν φονευθέντων κατὰ τὴν ἐφώρμησιν. Ἡ ἐξοδος αὕτη ὀλιγώτερον τῶν Ἑνετῶν ζημιώσασα τοὺς

Τούρκους, παρεκίνητε τούτους νὰ ἐπιχειρήσωσι νέας πεισματωδেষ-
 στέρας ἐχθροπραξίας. Διὸ ἐτοιμαζόμενοι εἰς γενικήν τινα καὶ ἀπο-
 φασιστικωτέραν, οὕτως εἰπεῖν, ἐφοδόν, καὶ ἕτερον ἀπεβίβασαν στρα-
 τὸν, βέλαιοι ὄντες, ὅτι καίριον ἤθελον ἐπενέγκει κατὰ τῆς Χριστια-
 νωσύνης τραῦμα. Περὶ τὸ λοκαυγὲς λοιπὸν τῆς 8 Αὐγούστου ἔ. π.
 (19 ἰδίου ἔ. ν.) οἱ Τούρκοι λυσσώδως ἀλαλάζοντες, μετὰ τσαύ-
 της ὁρμῆς ἐπέπετον κατὰ τῶν ἐξωτερικῶν ἐργῶν τῶν Φρουρίων, ὥ-
 στε μ' ὅλον τὸ ἀδιάκοπον καὶ ζωηρὸν πῦρ τῶν Χριστιανῶν ἐξ ὅλων
 τῶν μερῶν, τρέψντες εἰς φυγὴν τοὺς φυγομαχούς καὶ ἀδεξίους Γερ-
 μανούς ἐκ τῶν πρώτων ἀμυντικῶν θέσεών των, καὶ ἀπωθήσαντες ἐκ
 τῆς Περπέτουας, τῆς Κορακοφωλεᾶς καὶ τοῦ Σκάρπωνος τοὺς Ἐνε-
 τοὺς καὶ τοὺς Σκλαβόυνους ἀποσυρθέντας τῶν ὀχυρωμάτων τῆς πό-
 λεως καὶ τοῦ νέου Φρουρίου μέχρι Σπηλαίας, κατέστρεψαν τὰ δρύ-
 φακτα καὶ μὲ τὰς σημητάρας, τὰ γιγατᾶνια καὶ τοὺς πελέκεις,
 διαβάντες τὴν τάφρον, ἐκυρίευσαν τὸ ἔμπροσθεν ἀμυντήριον τοῦ
 κυρτοῦ ὀχυρώματος τοῦ Ἀγίου Ἀντωνίου. Ὑποχωρητικῶς μὲν, ἀλ-
 λὰ γενναίως οἱ Ἐνετοὶ, μετὰ τῶν τὰ ὑποστηρίγματα ἀμυνομένων
 ἐγγυφίων, ἀντέλκρυσαν τοὺς ἐχθροὺς ὑπερβαίνοντας αὐτοὺς κατὰ
 χιλιάδας. Οἱ Τούρκοι ἀναβάντες εἰς τὸν Σκάρπωνα, ἔστησαν ἐπ'
 αὐτοῦ ἐπέκεινα τῶν 50 σημαίων καὶ ἔσπευδον ὁρμητικώτατα ν' ἀ-
 ναβῶσιν ἐκεῖθεν μὲ κλιμακκας, σχοινία καὶ μηχανὰς διὰ τῶν χα-
 μηλῶν γωνιῶν εἰς τὸ Νέον Φρούριον, ὅπερ, ἔνεκα τῆς στρατιωτικῆς
 λειψανδρίας μεῖναν τότε μὲ μόνους 60 φρουροὺς, ἐδέησε νὰ ἐνισχυ-
 θῇ διὰ τῆς ἀποστολῆς τῶν πληρωμάτων τοῦ στόλου καὶ πλείστων
 Κερκυραίων. Γενναίως δὲ ὑπερήτισαν τοῦτο οἱ ἐκεῖ ἀποσταλέντες
 μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς πληρωμάτων τῶν σχετικῶν πλοίων, Λούκιος
 Δα-Ψίβας Ἐνετὸς καὶ Κόμης Γεώργιος Θεοτόκης, ἀρχηγὸς ἀκολου-
 θίας ἐξ ἐπέκεινα τῶν 200 ἀνδρῶν, ἐκ τῶν ὁποίων οἱ ἡμίσεις ἦσαν
 ἐκ τοῦ ἰδιωτικοῦ κατέρχου του καὶ παρ' αὐτοῦ συνετηροῦντο, οἱ δὲ

λοιποὶ ἐκ τοῦ κατέρρου τῆς Κερκυραϊκῆς Κοινότητος τὸ ὅποιον αὐ-
τὸς οὕτως ἐκυβέρνην. Ἐδραμον δ' ἐκεῖ τότε καὶ πολεμήσαντες διε-
κρίθησαν ἐπίσης, οἱ Ἀντώνιος Ἰωάννης Γονέμης ἀντισυνταγματάρ-
χης τῶν ὑπερθαλασσίων, Βίκτωρ καὶ Δημήτριος αὐτάδελφοι Χα-
λικιόπουλοι, Μκτθαῖος Ἀρχαλιᾶς ἐκατόνταρχος Γαστουρίου, καὶ
ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι. Οὐδέποτε εὐρέθησαν τὰ Χριστιανικὰ ὅπλα εἰς με-
γαλῆτερον κίνδυνον ἀπέναντι τῶν Ὀθωμανῶν. Οἱ ἀλλαχγοὶ τῶν
ἐφορηεσάντων Μωαμεθανῶν, ὧν ὁ ἀριθμὸς ὑπερέβαινε βεβαίως τοὺς
12000 ἄνδρας ἐξ ὧν καὶ πολλοὶ ἱππεῖς, οἱ τυμπανιστοὶ καὶ τὰ
σκαλίσμακτα, οἱ θόρυβοι τῶν ἱππῶν, οἱ κρότοι τῶν ἐκπυροκροτούν-
των ὅπλων, τηλεβόλων καὶ βομβίδων, οἱ κύποι τῶν πελέκεων οἵ-
τινες κατεσύντριβον δρύφμακτα καὶ θύρας, καθίστανον φρικτὸν καὶ
ἀλγεινὸν τὸ θέαμα καὶ ἐπέφερον ἀπελπισίαν καὶ τρόμον. Ἱερεῖς καὶ
λαϊκοί, Εὐγενεῖς καὶ ἄστοι, ἄνδρες καὶ γυναῖκες, πάντες σπεύδου-
σιν ἵνα συνδράμωσι τὴν κινδυνεύουσαν πατρίδα. Καὶ αὐτοὶ οἱ Ἰσραη-
λῖται ἐρρίπτον κατὰ τῶν ἐφορμούντων ἐχθρῶν ζέον ἔλαιον. Ἐξ ἀ-
πάντων δὲ τούτων ἄλλοι μὲν συνέδραμον διὰ τῶν ὅπλων, ἄλλοι δὲ
μεταφέροντες καὶ περιποιούμενοι τοὺς πληγωμένους, καὶ ἄλλοι με-
τακομίζοντες ὅπλα, πολεμεφόδια, ἐμπρηστικὰς ὕλας καὶ τροφὰς εἰς
τοὺς μαχομένους. Εἰς τοσοῦτον κίνδυνον, θαρραλέως ῥίπτονται ὅτε
Στρατάρχης καὶ οἱ λοιποὶ Ἐνετοὶ στρατηγοὶ καὶ ἀνώτεροι ἀξιωμα-
τικοί, ἐμψυχώνοντες τὰ ἀκολουθοῦντα αὐτοὺς πλήθη. Ἐπιταγῇ τοῦ
Στρατάρχου, νέα στρατιωτικὰ σώματα ἐξ ἄλλων τοῦ φρουρίου με-
ρῶν ἅτινα ἕως τότε διέμενον ἀπρόσβλητα, ἐνισχύσαντα τοὺς ἀμυνο-
μένους, μάτην ἐπιπίπτουσι κατὰ τῶν ἐχθρῶν, στίφη τῶν ὑποίων ἀ-
τρομήτως καὶ πάλιν ῥιφθέντα ἐπὶ 600 χριστιανῶν μαχομένων ἐπὶ
τῆς Σκεπαστῆς ὁδοῦ, ἔτρεψαν τούτους εἰς φυγὴν. Οὗτοι δὲ φεύγον-
τες ἤγαψαν τὰς ὑπονόμους, αἵτινες πολυτρόπως ἔδλαψαν τοὺς ἐπι-
τιθεμένους Τούρκους, καὶ ἐσώθησαν εἰς τὴν κυρίαν Τάφρον.

Ἐν τούτοις, οἱ Τοῦρκοι προχωροῦντες κυριεύουσιν ὅλην τὴν ὄφρυν τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου καὶ ἀναβαίνουνσι τὸν ἐξωτερικὸν περίβολον, ὅπως εἰσέλθωσιν εἰς τὰς ἐνδοτέρας συγκοινωνίας. Ἐμάχοντο δὲ γενναϊότατα ἐκ τοῦ ἀντιχαρᾶκώματος οἱ χριστιανοὶ κατὰ τῶν ἐχθρῶν, οἵτινες εἶχον φθάσει εἰς τὰ ὑποπόδια αὐτοῦ. Ὁ Στρατάρχης Σχούλεμβουργ, ὅπως ἀνακτηθῇ ὁ Σκάρπων, διατάσσει τὴν ἄμεσον καὶ ταχεῖαν ἐνίσχυσιν τῆς διεφραγμένης τάφρου κατὰ τὸν ἐξ ἐγχωρίων φρουρούμενον προμαχῶνα Σαραντάρη. Ἐνταῦθα, τρεῖς ἐφορμήσαντες οἱ Τοῦρκοι, ἀπεκρούσθησαν καρτερικώτατα μεγάλας ὑποστάντες ζημίας. Κατὰ δὲ τὰς ἐφορμήσεις ταύτας, ἐκ τῶν πολεμούντων εἰς τὰ τεῖχη τοῦ Ἀγίου Ἀθανασίου, εἰς τὸν προμαχῶνα Σαραντάρη καὶ τὰς ἐπάλξεις εἰς Τρία Πηγᾶδια ἐγχωρίων, διεκρίθησαν, οἱ Ἀλοῖσιος Μπενεβίτης, Ἀναστάσιος Μάστρακας, Πέτρος Μιχαήλ, Ἰερεὺς Σταματέλος Τζουκιᾶς, ἐκ Λευκίμμης, μετὰ τῶν ἀδελφῶν του καὶ πλήθους ἀνδρῶν καὶ ἄλλοι πολλοί, τὰς ὑπηρεσίας ἐκάστου τῶν ὁποίων ἀναφέρομεν εἰς τὸν ἐν τέλει τῆς διηγήσεώς μας ἐπισυνημμένον κατάλογον.

Βλέπων ὁ Στρατάρχης, ὅτι ἡ πάλῃ αὕτη πλέον τῶν ἐξ ὠρῶν παρατεινομένη, ἠδύνατο νὰ ἐπιφέρῃ πλήρη καταστροφὴν εἰς τοὺς ὑπ' αὐτὸν ὀλίγους καὶ ἐκ τῶν κόπων καὶ τῆς νηστείας ἤδη ἐξηνητλημένους στρατιώτας, (διότι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἐσπάνιζον καὶ αἰτροφαί), προπαρεσκευάζετο εἰς τὴν ἐκ τοῦ Σκάρπωνος ἀποδίωξιν τῶν ἐχθρῶν. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον συνήθροισε τὰς διασκορπισθείσας εἰς τὴν κυρίαν Τάφρον καὶ τὰς εἰς φυγὴν ἀλλαχοῦ τραπέσσας λοιπὰς φρουράς. Διέταξε τὸν μὲν συνταγματάρχην Πάκμορ, ὃν μετὰ τοῦ Δκ-Ριβς, Θεοτόκη καὶ ἄλλων εἶχε πέμψει πρὸς ἐνίσχυσιν τοῦ Νέου Φρουρίου, νὰ ὑποδοθῇ αὐτὸν ἐκεῖθεν εἰς τὴν προτιθεμένην κατὰ τοῦ Σκάρπωνος ἐπίθεσίν του, ῥέπτων σφαίρας, βομβίδας καὶ ἄλλας ἐμπρηστικὰς ὕλας ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν, τοὺς δὲ μὴ

χανι:κούς του, ἵνα διαπεράσῃ τὴν τάφρον μὲ σειρὰν βυτίων, δοκῶν κτλ. ἀπὸ τοῦ προμαχῶνος Σαραντάρη ἕως τοῦ κρυσφυγέτου Γριμάνη, πρὸς πρόληψιν ἐνδεχομένου κινδύνου καθ' ὃν, ἀπ' αὐτοῦ τοῦ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν, οὗτοι ἤθελον καταβῆ ἵνα προφυλαχθῶσιν εἰς τὴν τάφρον. Ἐκέλευσε τὴν ἐξ ἐγγυρίων φρουρὰν τοῦ προμαχῶνος Σαραντάρη—ἥτις διὰ τοῦ εὐσταθοῦς καὶ ζωηροτάτου πυρὸς αὐτῆς, εἶχεν ἐμποδίσῃ τοὺς ἤδη ἀναβάντας εἰς τὸν Σκάρπωνα Τούρκους, νὰ καταβῶσιν εἰς τὴν τάφρον—ἵνα ὑποστηρίζωσιν αὐτὸν διαρκούσης τῆς πάλης. Ἀφ' οὗ δὲ ταῦτα πάντα ἐντειλάμενος ὁ Στρατάρχης, ἐπρομηθεύθη ἐκ τῆς πόλεως ἄρκετὰς κλίμακας, προέβη ἕως τοῦ βράχου ἐφ' οὗ κεῖται ὁ Σκάρπων ἀκολουθούμενος ὑπὸ πολυαριθμοῦ σώματος στρατιωτῶν καὶ πολιτῶν, ὧν προηγεῖτο Ἱερεὺς βυστάζων σταυρὸν καὶ ἐνθουσιῶν τὰ πλήθη. Ἦδη ἀποπειρώμενος τὴν ἀναβάσιν καὶ ἐπανελημμένως ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἀποκρουόμενος ἐπανελάμβανε ταύτην, ἕως οὗ ὑποδοθηθεὶς ὑπὸ τοῦ διαρκοῦς καὶ πεισματώδους πυρὸς τῶν Ἑνετικῶν ὀχυρωμάτων καὶ προμαχόνων καὶ ἰδίως τῶν σφαιρῶν τῶν τηλεβόλων, καὶ βομβίδων καὶ τῶν ἐμπρηστικῶν ὑλῶν τοῦ νέου Φρουρίου καὶ ὠφελθεὶς ἐκ τῆς πυκνότητος τοῦ καπνοῦ, ἀνέβη τὸν Σκάρπωνα καὶ κατετρόπωσε τοὺς ἐχθροὺς ἐξ ὧν ἄλλοι μὲν κατεκερματίσθησαν ὑπὸ τοῦ πυρὸς καὶ τῶν μαχαίρῶν τῶν Χριστιανῶν, ἄλλοι δὲ κάτω τοῦ Σκάρπωνος ῥιφθέντες ἔμεινον ἢ νεκροὶ ἢ ἡμιθανεῖς, ἢ ἡκρωτηριασμένοι. Κατέστησαν δὲ οἱ Χριστιανοὶ κύριοι πλήθους σημαιῶν, ὀπλῶν, πολεμικῶν σκευῶν καὶ ἄλλων ἐφοδίων. Ἡ ἥττα αὕτη τῶν Τούρκων ἐνθαρρύνασα τοὺς Ἑνετοὺς φρουροὺς τῶν λοιπῶν ὀχυρωμάτων καὶ προμαχόνων, ἐνίσχυσε τὴν ἄμυναν αὐτῶν τούτων τῶν μερῶν καὶ ἰδίως τῶν δεξιῶν τειχῶν τοῦ Νέου φρουρίου ἐπὶ τοσοῦτον, ὥστε ἐντὸς ὀλίγων ὥρων, διεσώθησαν τὸ ἀμυντήριον τεῖχος τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου (Revellino), ὁ Ἀντίκρημος καὶ αἱ Σκεπασταὶ κρύπτραι (Caponere), αἰσχυρῶς

καὶ μετὰ μεγάλης ζημίας ἀποδιωχθέντων τῶν Τούρκων καὶ ἐξ αὐτοῦ ἐτι τοῦ ὀρμητηρίου (Piazza d' armi) Σαρρόκου καὶ τοῦ ὀρμητηρίου τῶν δύο ἀμυντηρίων Κορνάρου καὶ Γριμάνη. Ἐκ τῶν λαβόντων μέρος εἰς τὰς αἱματηρὰς συμπλοκάς ταύτας Τούρκων, 4,850 ἐφονεύθησαν καὶ πλείονες τῶν 5,000 ἐπληγώθησαν. Χριστιανοὶ ἐφονεύθησαν μὲν 500, ἐπληγώθησαν δὲ οὐκ ὀλίγοι.

Μετὰ ταῦτα οἱ Τούρκοι περιχαρὰ κωθέντες, ἤρχισαν πάλιν ἐκ τῶν περιχαρὰ κωμάτων νὰ κτυπῶσι καὶ παρενοχλῶσι διὰ σφοδρότητος πυρὸς τὰ φρούρια καὶ ἰδίως τὸν προμαχώνα Ἀγίου Ἀθανασίου μετὰ τοῦ ἀμυντηρίου του καὶ τὴν Πύλην Ῥαϊμόνδου, οὕτως ὥστε ἐφάνετο, ὅτι προετίθεντο νὰ ἐπιχειρήσωσι νέαν κανονικωτέραν ἐφοδον. Διὸ εἴς τε τὰ ἀμυντικὰ καὶ τὰ ἐπιθετικὰ μέσα προπαρασκευασθεῖς ὁ Στρατάρχης, περιέμενεν ἔκτοτε τὴν ἐχθρικήν ἐπίθεσιν.

Τὴν νύκτα τῆς 8.ης πρὸς τὴν 9.ην Αὐγούστου οἱ ἐχθροὶ παρετηρήθησαν κινούμενοι πλέον τοῦ συνήθους, εἰς τὸ μέρος τῆς Γαρίτζης· δὲν ἐφάνοντο ὁμως, ὡς πρότερον, εἰς τὰ περιχαρὰ κώματα καὶ τὰς τάφρους των. Ἀλλὰ τῇ 9 (ἐν ἡμέρᾳ) ἐφάνησαν πάλιν προχωροῦντες περιχαρὰ κωμένοι καὶ ἐπιμελούμενοι τῶν κανονοστοιχιῶν των. Ἐνῷ οἱ Τούρκοι ἐπραττον ταῦτα, τὴν ἡμέραν ταύτην (9 Αὐγ.) καθ' ἣν γαλήνιος διηύγαζεν ὁ οὐρανὸς τῆς Κερκύρας, αἶφνης περὶ τὴν μεσημβρίαν, σκοτεινὰ νέφη ἐγείρονται εἰς τὸν ὀρίζοντα μὲ ὀρμητικὸν καὶ φρικαλέον ἄνεμον, ῥαγδαϊοτάτῃ βροχὴ μετὰ βροντῶν, ἀστραπῶν καὶ κεραυνῶν καταπλημμυρεῖ τὰ πάντα καὶ τρομερὰ λαίλαψ κατασυντρίβει τὰς σκηνὰς καὶ τὰς ἀποθήκας των. Ἐκ τῶν Τούρκων οἱ μὲν εἰς τὸ ὑπαιθρον εὐρεθέντες καὶ μὴ δυνηθέντες νὰ προφυλαχθῶσιν ἀλλαχοῦ, κατέφυγον εἰς τε τοὺς χάνδακας καὶ τὰ χαρὰ κώματά των πληρωθέντα ὕδατων, οἱ δὲ πλησίον τῆς θαλάσσης εὐρεθέντες καὶ βιαίως σπεύσαντες ἵνα σωθῶσιν εἰς τὰ πλοῖά των, κατεπνίγησαν.

Μετὰ τὸ τέλος τῆς κακοκαιρίας, ἐνῷ ὁ Στρατάρχης ἐπρόντιζε νὰ

ἐξασφαλίστη τὴν φρουρὰν διὰ τῶν ἀναγκαίων, οἱ πολιορκοῦντες ἤρχισαν τοὺς πυροβολισμοὺς· οὔτινες διασταυρούμενοι μετ' ἐκείνων τῶν πολιορκουμένων, ἐξηκολούθησαν μέχρι νυκτός.

Τὴν 10 Αὐγούστου ὁ Στρατάρχης καὶ ὅλοι οἱ Ἑνετοὶ ἀνώτεροὶ ἀξιωματικοὶ μένοντες εἰς τὴν κυρίαν τάφρον καὶ οἱ στρατιῶται καὶ πολῖται ἐτοιμοὶ εἰς τὰς θέσεις των, περιέμενον ἀνυπομόνως τὴν στιγμήν τῆς ἐχθρικῆς ἐπιθέσεως. Πλὴν, παρὰ τὴν κοινὴν προσδοκίαν, οἱ ἐχθροὶ ἐπέχειρσαν νέους πυροβολισμοὺς· οὔτινες παύσαντες ἐπὶ τινα χρόνον καὶ πάλιν ἐπαναληφθέντες, διήρκησαν ἐφ' ὁλόκληρον σχεδὸν τὴν ἡμέραν τῆς 11 μετὸ πῦρ τῶν ἐναντίων ἀνταποκρινόμενοι. Ὁ Στρατάρχης μὴ δυνάμενος νὰ ἐννοήσῃ τί συμβαίνει εἰς τὸ Τουργικὸν στρατόπεδον, εἰς πλήρη δὲ ἀνησυχίαν διατελῶν τούτου ἕνεκα, στέλλει δύο οὐλαμοὺς μετ' ἀξιωματικῶν πρὸς καριασκόπευσιν. Καὶ ἓνα μὲν ἐξ αὐτῶν ἐπεμψεν εἰς τὰ ἐχθρικὰ περιχαρακώματα καὶ τὰς τάφρους, τὸν δὲ ἄλλον ἐπὶ τῶν ὑψωμάτων. Ὁ τελευταῖος οὗτος οὐλαμὸς προφυλακτικῶς παρατηρήσας πανταχοῦ, δὲν εὔρεν εἰμὴ τινὰς Τούρκους κοιμωμένους, οὔτινες ἐδοκίμασαν νὰ ὑπερασπισθῶσιν ἐγκαταλειφθέντες παρὰ τῶν λοιπῶν συντρόφων των τραπέντων αἰφνηδῶς εἰς φυγὴν καὶ οὔτινες δὲν ἐγίνωσκον οὐδ' αὐτοὶ τὴν αἰτίαν τῆς αἰφνηδῆς ταύτης φυγῆς τῶν τὸ ὅλον στρατόπεδον ἀποτελούντων συστρατιωτῶν των. Ἐξ αἰχμαλώτων Τούρκων, τοὺς ὁποίους ἔφερε τὸ ἀπόσπασμα τοῦτο καὶ ἐκ χωρικῶν μετ' ὀλίγον ἐλθόντων εἰς τὴν πόλιν, ἐγνώσθη, ὅτι τοσαῦται ἦσαν ἡ μεγάλη ταραχὴ καὶ ἡ σύγχυσις μετὰ τὰς ὁποίας οἱ Τούρκοι ἐπεβίβάζοντο εἰς τὰ πλοῖά των, ὥστε μεταξὺ των ἐφρονέοντο ὅπως προφθάσωσι ταχέως τὴν ἐκ Κασώπης, Γουβίου καὶ Ὑψου ἐπιβίβασιν ἣτις κατέπνιξεν οὐκ ὀλίγους ἐξ αὐτῶν. Ἐλέγετο δὲ τότε παρ' ἀπάντων, ὡς αἰτία τῆς φυγῆς τῶν Τούρκων καὶ παρ' αὐτῶν τούτων φευγόντων ὁμολογουμένη, ΚΑΛΟΓΗΡΟΣ ἦστίς τὴν νύκτα πρὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν εἶχον ἀποφασίσει οὗτοι γε-

νικῶν ἔφροδον, ἐφάνη ἐν νεφέλαις κρατῶν κηρίον καίόμενον διὰ τῆς μιᾶς χειρὸς καὶ σταυρὸν διὰ τῆς ἄλλης καὶ ἐπὶ κεφαλῆς ἀναριθμητῶν ἀγγελικῶν λεγεώνων, κατεδίωκεν αὐτοὺς ὀργίλως. Τχύτην δ' ἀναγράφει καὶ ὁ ἐν Κερκύρα διαρκούσης τῆς πολιορκίας εὐρεθεὶς ἀκῶνυμος περιηγητής, εἰς τὴν πρὸς τὸν ἀνώνυμον φίλον του ἐπιστολιμαίαν ἐκθεσίν του περὶ τῆς ὁποίας ἐγένετο ἡδὴ λόγος ἐν τοῖς πρόσθεν (1).

Ὁ Στρατάρχης ἀνήγγειλεν εἰς τὸν Γενικὸν Προβλεπτὴν καὶ τοὺς λοιποὺς Ἐνετοὺς Ἀρχηγοὺς, τὸ αἶσιον τῆς φυγῆς τῶν Τούρκων συμβάν· οὗτοι δὲ ἀμέσως πορευθέντες μετὰ πλήθους λαοῦ πάσης τάξεως εἰς τὸν ναὸν τοῦ Θαυματουργοῦ Λειψάνου τοῦ Ἁγίου Σπυρίδωνος—οὗτινος ἀντιλήψει ἐσώθη ἡ νῆσος ἐκ τοῦ ἀπειλοῦντος αὐτὴν κινδύνου—ἠύχαοίστησαν τὸν Ἁγίον δοξάζοντες τὸν Θεόν. Οἱ Τούρκοι φυγόντες ἐγκατέλειψαν εἰς τὴν νῆσον μέγα μέρος τῆς ἀποσκευῆς των, ἅπειρα πολεμεφόδια, ἵππους καὶ φορτηγὰ ζῶα, πρὸς δὲ τοῖς 72 πεδινὰ καὶ ὀρεινὰ πυροβόλα χάλκινα συμπεριλαμβανομένων ἔξ ὀλμων μετὰ τῶν σκευῶν των (2).

(1) Ἐνῶ δὲ ἔφευγεν ὁ Τουρκικὸς στόλος ἔφθασεν ἡδὴ τὸ λοιπὸν μέρος τοῦ Ἰσπανικοῦ συμμαχικοῦ στόλου, δηλ. 6 μεγάλα κάτεργα, καὶ πολὺ ἀργότερα ὁ Πορτογαλλικὸς, ὡς διηγεῖται ὁ ἀνώνυμος περιηγητής. Ὁ δὲ Στρατηγὸς λέγει ὅτι ἔφθασεν οὗτος μετὰ τὴν φυγὴν τῶν Τούρκων ἐκ τοῦ λιμένος.

(2) Πολλὴν ἔφερεν ἀφ' ἐτέρου εἰς τὸν Σερασκιέρην καὶ τοὺς Τούρκους ταραχὴν, ματαιώσασαν πᾶν περαιτέρω διαβήμα αὐτῶν κατὰ τῆς Κερκύρας, ἢ εἰς ἐκείνους ἀφικθεῖσα ἀπελπιστικὴ εἰδησις τῆς μεγάλης καταστροφῆς ἣν ὑπέστη ὁ Ἀλῆ Κουμβουργῆς κατὰ τὴν μάχην τῆς 25 Ἰουλίου 1716 ἔ. π. 5 Αὐγούστου ἔ. ν. εἰς Πετερ-δαραδίν, πόλιν τῆς Οὐγγαρίας ἐπὶ τοῦ Δουνάβεως. Εἰς τὴν μά-

Ὁ καὶ τὴν ἀρχηγίαν τῶν κατὰ ξηρὰν ἐνετικῶν δυνάμεων ἔχων τότε Στόλαρχος Ἀνδρέας Πιζάνης, προσήνεγκεν εἰς τὸν ναὸν τοῦ Ἀγίου μεγάλην ἀργυρᾶν λαμπάδα ἀνάθημα τοῦ στόλου. Ἑτεραί δὲ δύο τοιαῦται κινδῆλαι προσηνέχθησαν εἰς τὸν Ἅγιον, μία μὲν ἀνάθημα τῆς Ἑνετικῆς Γερουσίας διὰ τὴν συναρωγῇ αὐτοῦ ἀπαλλαγὴν τῆς νήσου ἐκ τῆς τουρκικῆς ἐπιδρομῆς, ἡ δὲ ἄλλη τῆς Κεκυραϊκῆς Συγκλήτου.

Τεσσαράκοντα ὀκτὼ ἡμέρας ἔμεινον οἱ Τοῦρκοι εἰς τὴν νῆτον· ἐπὶ δὲ 22 ἡμέρας κατεπολέμησαν τὴν πόλιν καὶ τὰ φρούρια, καὶ ἀπωλέσθησαν ἐκ τε τῶν ἐν τῷ στρατοπέδῳ αὐτῶν ἐνσκηψαῶν ἐπιδημικῶν νόσων καὶ τοῦ πολέμου 15,000. Λέγεται ὅτι μεταξὺ τούτων

χην ταύτην, ἣτο ἐπὶ κεφαλῇς τοῦ Αὐστριακοῦ στρατοῦ, ὁ Πρίγκιψ τῆς Σαβόριας Γαρινιάου Εὐγένιος, ὅστις πολεμήσας τότε ἐν ἄρτιον 150 χιλιάδων Τούρκων, (κατ' ἄλλους δὲ 190 χιλιάδ.) κατερίκησεν αὐτοὺς φορεύσας 20 ἕως 30 χιλιάδας, τὸν Μέγαρ Βεζύρην Ἀλῆ Κουμβουργῇ καὶ τὸν Ἀγᾶ τῶν Γιανριτζάρων καὶ κυριεύσας 180 χιλιάδας πυροβόλα, 50 χιλιάδας σκηνῶν, 2 χιλιάδας καμήλους, τὸ στρατιωτικὸν ταμεῖον καὶ τὴν Γραμματείαν (Cantù Stor. Universale Τόμ. 17. Ἐκδόσις Ταυρίνου σελ. 519 καὶ Nuovo Dizionar. Storico, ovvero, Storia in Compendio. Napoli 1792. Τόμ. 10, εἰς λέξιν «Εὐγένιος Σαβαυδίας»).

Τὴν εἰδησιν τῆς καταστροφῆς ταύτης, ἔμαθον οἱ ἐν Κερκύρᾳ Τοῦρκοι μικρὸν πρὸ τῆς γενικῆς αὐτῶν ἐφόδου τῆς 19 Αὐγούστου 1716 ἔ. ν. (δηλ. 8 Αὐγούστου ἔ. π.) ἢ ὀλίγον ἔπειτα. Εἰς δὲ τοὺς Ἑνετοὺς ἀνήγγειλε ταύτην, κατὰ τὸ χειρόγραφον τοῦ ἀνωρύμου περιηγητοῦ, ἐφοκίς (φελούκα) κομίζουσα ἐπίσημα ἔγγραφα τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως ἐξ Ὑδροῦντος (Ὀτραντο) προερχομένη καὶ ἐνταῦθα ἀφιχθεῖσα τῇ πρώτῃ τῆς 11 Αὐγούστου ἔ. π.

ἦτο καὶ ὁ πᾶππος τοῦ Ἀλῆ Τεμπελέν Πασσᾶ τῶν Ἰωαννίνων, Μουκατάρ, ὃν τινὲς ὀνομάζοντες Μουτζο Χούσαν, θεωροῦσι θεῖον τοῦ αὐτοῦ Πασσᾶ. Χριστιανοὶ δὲ ἀπωλέσθησαν ἐν συνόλῳ 3,000, μεταξὺ ξένων στρατιωτῶν, ἐγχωρίων καὶ ἄλλων νησιωτῶν. Οἱ ὑπὸ τὰς σημαίας τῆς Ἑνετικῆς δημοκρατίας τότε πολεμήσαντες στρατιῶται καὶ ναῦται, δὲν ὑπερέβησαν τὰς 10,000. Διὸ ἡ τότε ἀπολύτρωσις τῆς νήσου, ἦτο ὄντως ἔργον Θείας προνοίας ὁμολογηθὲν παρ' αὐτῶν ἐκείνων τῶν Ἑνετῶν στρατηγῶν καὶ ἀνωτέρων ἀξιωματικῶν οὐ μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῆς φρουρᾶς καὶ τῶν Κερκυραίων ἀπάντων, δραμόντων εἰς τὰ ὄπλα.

Μετὰ τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας, ἡ Ἑνετικὴ Γερουσία ἵνα τιμῇσιν τὸν Σχούλεμβουργ, ἐνετείλατο εἰς τὸν τότε δόκιμον γλύπτην Ἀντώνιον Κορραδίνην ἐξ Ἑσθης—μαθητὴν τοῦ Τέρσια, ἀποθεῖναι τὸ 1752 εἰς τὸν ἐν Νεαπόλει οἶκον τοῦ πρίγκηπος Σανσεβερίνου ἐνθα εἰργάζετο—τὴν κατασκευὴν ἀνδριάντος τοῦ περιβοήτου Στρατάρχου ἐκ μαρμάρου Καρράρας. Κατασκευασθεὶς δ' ἐπὶ ἐνεπιγράφου στηλοβάτου ὁκολοσσαῖος οὗτος ἀνδριᾶς καὶ στηθεὶς τότε ἐντὸς τοῦ παλ. φρουρίου, μετηνέχθη, ἐπὶ τῆς Ἀρμοστείας Νούγεντ, εἰς τὴν δεινρόφυτον πλατεῖαν, παρὰ τῇ ἐξωτερικῇ θύρᾳ τοῦ αὐτοῦ φρουρίου ἐνθα νῦν εὐρίσκεται. Ὁ ἐν λόγῳ ἀνδριᾶς, εἶνε, κατὰ τὰς ὁμολογίας τῶν ἀρμοδίων, ἔργον παραβλητέον πρὸς τοὺς καλλιτέρους τύπους τῆς τέχνης. Παριστάνει δὲ τὸν Στρατάρχην ἐν ἐπιτακτικῇ στάσει, ὄρθιον, ἐστεμμένον τὴν κεφαλὴν διὰ στεφάνου δάφνης, περιβεβλημένον τὴν ποδῆρην Ῥωμαϊκὴν χλαμύδα καὶ θώρακα καὶ διὰ μὲν τῆς δεξιᾶς βασιτάζοντα τὴν στραταρχικὴν ῥάβδον τῆς ἐξουσίας, διὰ δὲ τῆς ἐτέρας στηρίζοντα τὴν χλαμύδα του. Ἐπὶ τῆς μιᾶς τοῦ στηλοβάτου πλευρᾶς ὑπάρχουσι γεγλυμμένα λατινιστὶ, τὰ ἐξῆς: ΙΩΑΝΝΗ ΜΑΤΘΙΑ ΚΟΜΗΤΙ ΣΧΟΥΛΕΜΒΟΥΡΓ ΣΤΡΑΤΑΡΧΗ ΤΗΣ ΕΝ ΤΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΚΕΡΚΥΡΑΣ ΚΑΤΑ ΓΗΝ ΣΤΡΑΤΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΝΝΑΙΩ ΥΠΕΡΑΣΠΙΣΤΗ ΤΗΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗΣ ΠΟΛ.

ΤΕΙΑΣ, ΖΩΝΤΙ, Η ΕΝΕΤΙΚΗ ΓΕΡΟΥΣΙΑ — ΤΗ ΙΒ'. ΣΕΠΤΕΜ-
ΒΡΙΟΥ 1716. Πλὴν τούτου, ἡ Γερουσία ἅμα τῇ ἀποδιώσει τοῦ
Στρατάρχου (1747) ἐνετείλατο εἰς τὸν περιώνυμον γλύπτην Ἰωάν-
νην Μαρίαν Μορλάϊτερ καὶ τὴν ἐκ μαρμαῶρου κατασκευὴν τῆς προ-
τομῆς αὐτοῦ, ἣτις εὑρίσκεται ἐτι τοποθετημένη ἐν τοῖς προφυλακίοις
τοῦ ἐν Ἑνετίᾳ περιφήμου Ναυπηγείου (Arsenale). Ὁ στηλοβάτης
τῆς προτομῆς ταύτης φέρει γεγλυμμένα τὰ ἑξῆς: IOHANNI MA-
THIÆ S. R. I. C. DE SCHULEMBURG SUMMO TERRES-
TRIUM COPIARUM PRÆFECTO SENATUS PRIDIE IDUS
MARTII (14 Μαρτίου) MDCCXLVII (1747). Ἀντημείβθη δὲ ὁ
Στρατάρχης ὑπὸ τῆς Γερουσίας εὐθὺς μετὰ τὴν λύσιν τῆς πολιορ-
κίας, μὲ ἰσόβιον ἐτησίαν σύνταξιν ἐκ 5,000 δουκάτων, λαβὼν παρ'
αὐτῆς δῶρον καὶ ἀδαμαντοκόλλητον σπαθην. Ἀντήμειψε δὲ ἡ Γε-
ρουσία δεόντως καὶ πάντας τοὺς εἰς τὴν διάσωσιν τῆς Κερκύρας
αἰ λυντελίσαντας Ἑνετοὺς στρατιωτικοὺς κοιποὺς αὐτῆς ὑπηκόους

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΟΣ ΠΙΝΑΞ
ΤΩΝ ΕΝ ΤΗ ΠΟΛΙΟΡΚΙΑ ΤΗΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ
ΔΙΑΚΡΙΘΕΝΤΩΝ ΚΕΡΚΥΡΑΙΩΝ,

Συρταχθεῖς

τῇ βάσει τῶν εἰς αὐτοὺς τούτους ἀπαφθέντων πιστοποιητικῶν
καὶ ἄλλων ἐγγράφων, ἐπὶ τοῦ Στρατάρχου Σχοῦλεμβουργ καὶ
τῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν Ἀρχηγῶν καὶ ἄλλων ἀξιωματικῶν τοῦ
Ἑρετικοῦ στρατοῦ καὶ στόλου, Πιζάρη, Λορεδάρου, Κορνέρ, Δα-
Μόστου Δα-Ρίβα, Ἐρίτζου, Ἀδερμαν, Κομπάτη, Σάλα, Σόρα κ.λ.

Συλλεγέτωρ

ἔκτε τοῦ Ἀημ. Ἀρχείου καὶ τῶν ἰδιωτικῶν ἀρχείων
διαφόρων Κερκυραϊκῶν οἰκογενειῶν.

1 (α) Ἀργαλιᾶς Μιτθαῖος Ἑκατόνταρχος Γαστουρίου. Οὗτος,
κατὰ τὰς πιστοποιήσεις τῶν Στολάρχου Πιζάνη ἀπὸ 21 Δεκεμ.
1716, Δα-Μόστου 11 Μαΐου 1717 καὶ Δαρίβου 11 Μαΐου 1717,
σωζομένης εἰς τὸ Δ. Ἀρχεῖον (ἐν τῇ Συλλογῇ Βενεδ. Τριβώλη)
διαρκούσης τῆς πολιορκίας ἐκουσίως προσδραμὼν εἰς τὰ ὀχυρώματα
τοῦ Νέου φρουρίου, ἔδωκε δείγματα μεγάλης καρτερίας, μάλιστα
δὲ κατὰ τὴν γενικὴν ἐπιθεσιν.

Ἀνόπουλος Παραγιώτης ὃν διόρθου εἰς Μανόπουλον καὶ ἰδὲ εἰς
τὸ ὄνομα Γαῖτάνης.

2 Ἀρκούδιος Βικέντιος π. Ἰωάννου. Τελευταῖος ἐπίβιος τῆς
ἐγγενοῦς οἰκογενείας Ἀρκούδη, οὗτος συμμετέσχε τῆς ἐν τῷ πορθμῷ

(α) Προσθετέοι εἰς γενικὸν ἄθροισμα, κατ' αὐξουσαν τάξιν,
πάντες οἱ περιγραφόμενοι μετὰ τῶν ἀνδρῶν τῆς ἀκολουθίας ἐνὸς
ἐκάστου, ἂν τυχὸν ἔχῃ τοιαύτην ὁ περιγραφόμενος.

Κερκύρας ναυμαχίας τῆς 8 'Ιουλίου 1716 εὕρισκόμενος εἰς τὸν στό-
λον, ἐνθα ὑπηρετῶν ὡς 'Ιατροχειρουργὸς μικρὸν μετὰ τὴν πολιορκίαν
ἀπεθάνεν. (Ἐκ σημ. ληφθείσης ἐκ τοῦ Vol. 56 Arg. Diversi ἀπὸ
1757-58 Filz. 20).

3 'Αρμένης Φραγκῖσκος π. Στάμου προνομιούχος Ποταμοῦ, διε-
κρίθη πολεμῶν νυχθημερὸν ἐν τῷ Ν. Φρουρίῳ (Πιστοποιήσις Δχ-
'Ρίβα 29 Αὐγούστου 1716).

4 'Αρμένης 'Ιερώνυμος πρεστώς Ποταμοῦ, προσέδραμε μὲ ἀ-
κολουθίαν ἐξ ἀρκετῶν ἀνδρῶν ἐκ Ποταμοῦ καὶ τῶν πλησίον χωρίων,
εἰς διάφορα μέρη καὶ διεκρίθη ἐπὶ τοῦ προμαχώνος καὶ τοῦ μεσο-
τείχου (Cortina) τῆς Πύλης 'Ραϊμόνδου γενναίως πολεμῶν. (Πι-
στοπ. Λορεδάνου 6 'Οκτωβ. 1716) ('Ιδὲ Μουρμουράκη).

5 'Αρμένης 'Ιάκωβος ἐκ Ποταμοῦ, ἐπὶ κεφαλῆς ἄλλων ἀνδρῶν,
ἤτο διοικητὴς θέσεως ἐπὶ τῶν ἐσωτερικῶν τειχῶν τοῦ Ν. Φρουρίου
καὶ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως «Μουράγια». ('Ιδὲ Καρτάνον Νικόλαο).

B

7 Βούλγαρις Κόμ. Νικόλαος καὶ Κόμ. Βίκτωρ 'Ιερεὺς καὶ ἐφη-
μέριος τοῦ ναοῦ τοῦ 'Αγίου Σπυρίδωνος. Κατὰ 13-15 πιστοποιήσεις
ὅλων τῶν Προβλεπτῶν καὶ ἀξιωματικῶν μὴ ἐξαίρουμένων καὶ τῶν
Σχούλεμβουργ καὶ Πιζάνη, σωζομένας παρὰ τῇ οἰκογεν. 'Ιερ. Κ.
Βουλγάρεως καὶ ἐκδοθείσας εἰς τὸ βιβλίον, Per la famiglia Bul-
gari κτλ. Al Taglio ὁ μὲν πρῶτος μὲ ἀκολουθίαν ἐξ ἀρκετῶν ἐγ-
χωρίων ἡρωικώτατα πολεμῶν, διεκρίθη εἰς Γουβιον καὶ Ὑφον κατὰ
τὴν ἀπόδοσιν τῶν ἐχθρῶν, καὶ πάλιν εἰς τὰ ὀχυρώματα Τριῶν πη-
γαδίων, Σκραντάρη, Σκάρπωνος καὶ Νέου Φρουρίου, ὁ δὲ δεύτερος
εἰς τὰ τεῖχη τῆς πόλεως, ἐμψυχῶν τοὺς πολεμοῦντας. Οὗτος σπου-
δαίως παρέσχε συνδρομὰς εἰς τὴν μετακόμισιν τοῦ ἀναγκαίου διὰ
τὰ ὀχυρωτικά ἔργα ὑλικοῦ καὶ πρὸ τῆς πολιορκίας καὶ διαρκούσης
ταύτης, εἰς προφανεῖς κινδύνους ἐκτιθέμενος.

8 Βούλγαρις Κόμ. Πέτρος Σύνδικος. Ἐκτιθέμενος εἰς τὰ ἐπι-
κινδυνωδέστερα μέρη ἐνεψύχωνε τοὺς πολεμοῦντας ἐγχωρίου. ('Ιδὲ
ἄνω ἐγγράφα).

11 Β.λατῆς Νικόλαος 'Αρτσιουρταγματάρχης, ὁπλίστας ἰδίους ἀ-

ναλώμασι καὶ συντηρήσας καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας δύο ἄνδρας, ὑπηρέτησε μετ' αὐτῶν εἰς τὸ ἐξ Ἑλλήνων λεβεντῶν καὶ Ἰταλῶν τάγμα τοῦ Ζακυνθίου Συνταγμ. Κό. Φραγγίσκου Ῥώμα, ὅπερ ἐπέβη τῆς νηὸς «Θρίαμβος» κυβερνωμένης ὑπὸ τοῦ Μηχανωνίου Διέδου καὶ ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην διακριθείσης εἰς τὴν ναυμαχίαν τῆς 8 Ἰουλίου. (Πιστοπ. Διέδου 20 Αὐγούστου 1716—Πιζάνη 12 Ἰαννουαρ. 1716. Κορνέρ 20 9βρίου 1716, Λορεδάνου 27 Αὐγ. 1717) (παρὰ οἰκογ. Βλατᾶ).

14 Βασιλᾶς Ἰερὲς Ἀνδρουτζος μετὰ τῶν υἱῶν του Ἰερῆος Βεραμόντε καὶ Ἀρσενίου. Οὗτοι ἐκτιθέμενοι διαρκούσης τῆς πολιορκίας εἰς τὰς ἐπικινδυνωδεστέρας θέσεις, διεκρίθησαν πολεμοῦντες καὶ ἄλλας σπουδαίας ἐκδουλεύσεις παρέχοντες. Ἐνεκα τούτων ἡ Ἑνετικὴ Γερουσία παρεχώρησεν εἰς αὐτοὺς δικαιώματα ἐπὶ τινων γαιῶν εἰς Πέλεκα (Δίπλωμα Δουκικὸν καὶ Πιστοποιήσις Σχούλεμβουργ πρωτότιπος 20 Αὐγούστου 1718, σωζόμενα παρὰ Σπ. Βασιλᾶ).

17 Βαρούχα αὐτάδε. Ἰωάννης Ἀρτῶνιος, καὶ Φραγκῖσκος καὶ Γεώργιος ἀνεψίος των (νεώτατος) μετ' ἀκολουθίας ἐξ οὐκ ὀλίγων ἀνδρῶν παρ' αὐτῶν ὀπλισθέντων καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς πολιορκίας συντηρηθέντων, διεκρίθησαν γενναίως πολεμοῦντες ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους αὐτῆς ἐπὶ τῶν ἐξωτερικῶν τειχῶν τῶν φρουρίων. (Πιστοποιήσις Σχούλεμβ. 10 7βρίου 1716 καὶ Λορεδάνου 20 8βρίου 1716 ἐν Τόμ. 57 Arg. Diversi. Δέσμ. 21).

Γ

20 Γερηματᾶς Ἰακωβος, Σπυρίδων καὶ Ἀναστάσιος διεκρίθησαν πολεμοῦντες ἐπὶ τῶν πλοίων. (Ἰδὲ Ἐπιστολὴν Ναυάρχου καὶ Γεν. Καπετ. Πιζάνη 7 Μαΐου 1717 πρὸς τὸν Μοίραρχον (Almirante) Λουδ. Φλαγγίνην καὶ πιστοποιήσιν Πέτρου Βουλγάρεως εἰς Βιβλίον «Per la famiglia Bulgari al Taglio»).

30 Γαϊτάνης Γεωργάκης διεκρίθη ὁμοῦ μὲ τοὺς ἐξῆς (ἕκαστος τῶν ὁποίων ἠκολούθειτο ὑπὸ πολλῶν ἀνδρῶν) Νικόλαον Καρτάνον πτ. Γεωργίου, Ἀνδρέαν Γιαννιώτην, Φραγκῖσκον Τζιγάλαν, Σπυρ. Κονδόν, Βενέδ. Νόκαν, Παναγιώτην Μανόπουλον καὶ Δημήτριον, Στάμον καὶ Ἰωάννην Καίσαρη, οἵτινες πρῶτοι ἐδραμον, πρὶν ἢ εἰσ-

πλεύση ὁ ἐχθρικός στόλος ἐντὸς τοῦ λιμένος, ὅπως προσφέρωσι τὴν συνδρομὴν των εἰς τὴν πόλιν. Οὗτοι μετὰ τῆς ἀκολουθίας των, συντηρηθείσης καὶ ὀπλισθείσης ἄνευ δημοσίας δαπάνης, ἀναδεχθέντες νὰ φυλάξωσι τὴν Πόρταν Ῥαῦμόνδου, ὑπερησπίστησαν αὐτὴν γενναιώτατα, φονευθέντος ἐκ σφαίρας ἐχθρικοῦ τηλεβόλου τοῦ Γιαννιώτου. (Πιστοποιήσεις Λορεδᾶν 20 Ἰουλίου 1716, παρὰ οἶκογ. Μάρκ. Θεοτόκη).

31 *Γιουστινιάνης Κό. Παραγιώτης*. Οὗτος μὲ ἀκολουθίαν ἐκ πολλῶν χωρικῶν ἐτρεξε πρῶτον εἰς Μπενίτζαις διὰ τὴν φρούρησιν τῶν δεξαμενῶν καὶ Ὑδρομύλων, τὰ ὅποια οἱ Τοῦρκοι μάτην προσεπάθουν νὰ καταλάβωσι. Κατόπιν προσδραμὼν εἰς τὰς ἐνετικὰς προφυλακὰς ἠγωνίσθη εἰς ἀπόκρουσιν τῶν τριῶν ἐχθρικῶν ἐφόδων καὶ τέλος εἰς τὰ ἀμυντήρια (Rivellini) καὶ τὴν Περπέτουαν ἐνθα ἐπληγώθη ἐπικινδύνως ὑπὸ βολῆς ἐχθρικοῦ τηλεβόλου. (Πιστοποιήσεις Σχούλεμβουργ 1 Ὀκτωβ. 1716—Λορεδᾶν 1 Μαρτ. 1717 παρὰ οἶκογ. Μαντζᾶρου).

32 *Γονέμης Ἰωάννης Ἀντώνιος Ἀρτισιντ.* ὑπὸ τὸν Συνταγμ. Ῥεγγίνην ἐπεβιβάσθη μετὰ τοῦ ἐξ Ἑλλήνων (ἐν οἷς καὶ Κερκυραῖοι) τάγματός του εἰς τὸ πλοῖον «Λέων Θριαμβεύων» καὶ ἀκολουθήσας ὅλα τὰ κινήματα τοῦ στόλου, μετέσχε τῆς ναυμαχίας τῆς 8.ης Ἰουλίου, διακριθεὶς ἔτι καὶ ὅτε τὸ πλήρωμα τῆς νῆος ἥς ἐπέβαινε, διετάχθη νὰ ἐνισχύσῃ τὸ Ν. Φρούριον. (Πιστοπ. Πιζάνη 13 Αὐγ. 1716 καὶ 22 Μαΐου 1718 ἐν τε τῷ Ἀρχ. καὶ τοῖς ἐγγρ. οἶκογ. Γονέμη).

33 *Γονέμης Δημήτριος* ἀδελφὸς τοῦ ἄνω, ἠγωνίσθη ἐκτιθέμενος εἰς τὰ ἐπικινδυνωδέστερα μέρη τοῦ Ν. Φρουρίου. (Οἰκογενειακὰ ἐγγραφα. Εἰς αἵτησιν Ἱερ. Ἰακώβου Γονέμη τῇ Γερουσίᾳ, ὅπως διευκολυνθῇ εἰς τὴν ἀνέγερσιν τοῦ εἰς Κονδυλονῆσι ναοῦ).

34 *Γουλιέλμος Χριστόδουλος πτ. Νικολάου Ἐπιλοχ.* ἤνωσεν ἀριθμὸν ἐγχαυρίων καὶ μετὰ τούτων ἀναλώμασιν αὐτοῦ συντηρηθέντων, ἐπιβάς τῆς ὑπὸ τὸν Βάλβην διοικουμένης γαλέρας, ἔλαβε μέρος εἰς τὴν ναυμαχίαν κατόπιν διετάχθη μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν, νὰ μεταβῇ πρὸς φυλάξιν τῶν ἐν Βενίτζαις δεξαμενῶν καὶ ὑδρομύλων, καὶ ἐκεῖ πολλάκις συγκρουσθεὶς μετὰ τῶν τὴν κατάληψιν αὐτῶν πειρωμένων ἐχθρῶν, διεκρίθη ἀποκρούων τούτους. (Πιστοποιήσεις Πιζάνη 26 Αὐγούστου 1716 καὶ 21 Ἰουλίου 1717. Ἀρχεῖον Συλλογῇ Τριβώλη).

35 *Δετζόρτζης Λεονάρδος κατὰ* πισοποίησιν Βίκτορος Δα-Μόσου 20 8βρίου 1717 παρὰ τῇ κληρον. τοῦ ἀρτίως ἀποδιώσαντος ὁμωνύμου ἀπογόνου του εὐρίσκομένην, ἐκτεθείς εἰς ἅπαντας τοὺς διαρκούσης τῆς πολιορκίας κινδύνους διεκρίθη. Ὡς ὑπογραμμάτεὺς ἐν τῷ γραφείῳ τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ ἂν καὶ διαρκῶς κατεγείντο εἰς ἐπείγουσας ἕνεκα τῶν περιστάσεων ἐκτάκτους ὑπηρεσίας, ἐξεπλήρου ταύτας ἀμίσθως. Κατεγείντο δὲ εἰς τὴν περιποίησιν τῶν πληγωμένων καὶ τὴν ταχείαν ἀντικατάστασιν νέων ἀνδρῶν εἰς τὰς τάξεις τοῦ στρατοῦ καὶ εἰς τὰ πλοῖα.

36 *Θεοτόκης Ἀρτῳόριος πτ. Ὀκταβιανοῦ* εἰς πάντας τοὺς διαρκούσης τῆς πολιορκίας κινδύνους ὑποβαλὼν ἑαυτὸν προσήνεγκε τὴν ὑπηρεσίαν του. (Ἑγγρ. Φρ. Κορέρ Γεν. Προβλ. 31 8βρίου 1726 δι' οὗ ἐπετράπη τούτῳ ἡ διὰ τὴν θέσιν Φρουράρχου Ἀγγελοκαστροῦ ὑποψηφιότης. Τόμ. 37. Δέσμ. 1 σελ. 53 Arg. Diversi).

39 *Θεοτόκαι (Σκλημπούρη) Ἀλεξάνδρος, Ἀνγυστῆρος καὶ Ἰωάννης αὐτάδελφοι.* Οὗτοι ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους τῆς πολιορκίας ἐν ἡμέρᾳ καὶ νυκτί, πανταχοῦ εἰς τοὺς μεγαλητέρους κινδύνους ἐκτιθέμενοι καὶ εἰς τὰς πρὸ τῆς κυρίως πολιορκίας τῶν φρουρίων ἐφορμήσεις, καὶ κατόπιν εἰς τὰ τείχη Τενέδου διεκρίθησαν. Ἐνταῦθα δ' ἐπληρώθη ἐξ ἐχθρικῆς βολῆς ὁ Ἰωάννης εἰς τὸν δεξιὸν πόδα. (Πιστοποιήσις Λορεδὰν 6 8βρίου 1716 παρὰ Θεοτόκη Μ.).

270 *Θεοτόκης Κό. Γεώργιος.* Οὗτος μὲ τὸ ἐξ 100 καὶ ἐπέκεινα ἀνδρῶν πλήρωμα τοῦ Κερκυραϊκοῦ κατέργου, οὐτινος ἦν Κυβερνήτης, μὲ τὸ ἐξ ἰσαριθμῶν ἀνδρῶν πλήρες πλήρωμα τοῦ ἰδίαις δαπάναις ὅπλισθέντος καὶ συντηρηθέντος κατέργου του, πρὸς δὲ τούτοις μὲ ἀκολουθίαν ἐτέρων 30 ἀνδρῶν ὑπ' αὐτοῦ ὅπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων, ἅφ' οὗ διεκρίθη λαβὼν μέρος εἰς τὴν ναυμαχίαν, διαταχθεὶς ἔδραμεν, ἐπὶ κεφαλῇς ὧν τῶν ἀνδρῶν τούτων, εἰς τὸ Νέον Φρούριον ἔνθα ἐνησχολήθη μετ' αὐτῶν εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν τηλεβόλων. Μαχόμενος δὲ καὶ ἐνθαρρύνων λόγῳ καὶ ἔργῳ τοὺς συμπολεμοῦντας, ἤμοιβε διὰ χρηματικῶν δώρων τὰς ἀποτελεσματικὰς πρὸς

ροβολάς. Σφόδρα διεκρίθη κατὰ τὴν στιγμήν τῆς ἐκ τοῦ Σκάρπωνος ἀποδιώξεως τῶν ἐχθρῶν, ὅτε μαχόμενος καὶ ἐπληρώθη εἰς τὴν κεφαλὴν. Πλὴν τοῦ ἰδιωτικοῦ κατέργου του, συνετήρησεν ἄνευ δημοσίας δαπάνης καὶ ἐμισθοδότησε καὶ τὸ πλήρωμα τῆς Κερκυραϊκῆς τριήρεως, προμηθεύσας ἔτι εἰς τὰ πληώματα ὅλου τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου 500 βχρέλας οἴνου, 15,000 ἐνετικὰς λίτρας ἐλαίων, 15,000 λίτρας τυροῦ, 80 βώδια, 48,000 σκόροδα, 40 δέσμας ἀλιστῶν (Μπακκαλάου). 30 βχρέλια σαρκινῶν ἐν ἄλκι, ζυμαρικά, διαφορὰ ἄλλα κρέατα, ἐλαιον, αὐγὰ ἄπειρα, 1 βυτίον οἶνοπνεύματος (ῥακῆς), 7 βχρέλια χηρίγγων (βέγκαις), ὄξους βυτίον ἐν. (Περὶ τούτων Πιστοπ. 2 Δε-Ρίβη 8 Ἰουλίου καὶ 24 Αὐγ. 1716). Μετὰ τὴν λύσιν τῆς πολιορκίας ἠκολούθησε μετὰ τῶν δύο πλοίων του, ὡς ἐθελοντῆς, τοὺς Πιζάνην καὶ Σχούλεμβουργ πορευθέντας πρὸς ἀνάκτησιν τῆς Λευκάδος. Ἐτιμήθη μόνος οὗτος ὑπὸ τῆς Ἑνετικῆς Γερουσίας μὲ ἀριστεῖον. (Ἐκ 10—12 πιστοποιήσεων ὅλων τῶν ἀρχηγῶν καὶ τοῦ Στρατάρχου καὶ ἐπιστολῶν καὶ ἄλλων διαφόρων ἐγγράφων παρὰ Μάρκῳ Θεοτόκῃ σωζ. ἰδὲ καὶ Δ'. Τόμ. ἡμετέρ. Βιογρ. Σχεδ. σελ. 106 καὶ ἐφεξ.).

271 Θεοτόκης Κόμ. Μάρκος ἀδελφὸς τοῦ Γεωργίου. Οὗτος Κυβερνήτης ὢν τοῦ κατέργου τοῦ ἀδελφοῦ του, διεκρίθη ἐνασχοληθεὶς εἰς τὴν ἐκ Βενιτζης εἰς τὸ Ν. Φρούριον μεταφορὰν τοῦ ἐλλείποντος ὕδατος, ἐκ τοῦ μέσου τῶν πυρῶν τοῦ ἐχθρικοῦ στόλου διερχόμενος. Τοῦτο δὲ πράττων ἐνίοτε καὶ διὰ ξηρᾶς καὶ εἰς τὰ συνεχῆ πυρὰ τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ ἐκτιθέμενος, κατάρθωνε νὰ μεταφέρει 50 βχρέλας ὕδατος ἀνὰ ἐκάστην ἡμέραν. (Πιστοπ. Δε-Ρίβη 26 Αὐγούστου 1716).

272 Θεοτόκης Γεώργιος τοῦ Κωνσταντίνου (Τζαμάρκος) διεκρίθη πολεμῶν εἰς τὰς κινδυνωδεστέρους θέσεις τοῦ Νέου Φουρίου καὶ εἰς τὸν Σκάρπωνα κατὰ τὴν ἐκ τούτου ἀποδιώξιν τῶν ἐχθρῶν. (Πιστοπ. Λορεδάν 4 Ὀβρίου 1716 παρὰ Μ. Θεοτόκῃ).

273 Θεοτόκης Κόμ. Νικόλαος Ἀνδρουτζέλης ὁ γενναῖος μαχητῆς τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ναυπακτου, εἰς ἃ μέρη ἐθελοντῆς προσέδραμε μὲ ἀκολουθίαν ἐκ 200 Κερκυραίων δαπάνῃ αὐτοῦ ὑπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων. Οὗτος ἂν καὶ προβεβηκῶς κατὰ τὴν ἡλικίαν, τῷ 1716 ἡγωνίσθη ἐπιβάς τοῦ πλοίου τοῦ Κόμ. Γ. Θεοτόκῃ.

(Απόσπασμα ἐπιστολῆς Πιζάνη, 13 Δεκεμβρίου 1716, πρὸς τὴν Γερουσίαν. Ἰδὲ Α'. Τόμ. ἡμετέρ. Βιογραφ. Σχεδ. σελ. 135).

Κ

Ἰσραηλιτικὴ Κοινότης. Δύο πιστοποιήσεις, ἡ μὲν τοῦ Στρατάρχου Σχουλεμβούργου 15 Ἰουλίου 1716, ἡ δὲ τοῦ τότε Λατινέ-πισκόπου Αὐγούστου Ζακκου 8 Ἰουλίου 1717, μαρτυροῦσι τὰς ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῶν Χριστιανῶν συνδρομὰς πολλῶν τῆς Κοινότητος ταύτης μελῶν, ἅτινα διεκρίθησαν οὐ μόνον εἰς τὴν μετακόμισιν τοῦ ὕλικου πρὸς ὀχυρώσιν τῶν φρουρίων πρὸ τῆς πολιορκίας καὶ διαρκούσης ταύτης, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων θαρραλέως πολεμοῦντα καθ' ἡμέραν καὶ νύκτα καὶ ὑποβαλλόμενα εἰς πάντα κίνδυνον πρὸς κοινὴν σωτηρίαν. (Ἰσραηλιτικὰ Χρονικὰ Ἰανουαρίου 1862 σελ. 87 καὶ Ἀρχ. τῆς Κοινότητος).

Κ

Κερκυραϊκὴ Κοινότης. Αὕτη, ἅμα τῷ κηρύγματι τοῦ κατὰ τῆς Ἑνετίας πολέμου, προσήνεγκε (Φεβρουάρι. 1716) εἰς τὸ ταμεῖον τῆς Ἑνετικῆς Κυβερνήσεως, ὅπως ἀνακουφιζομένη πως αὕτη ἐκ τῶν πολλῶν δαπανῶν, ἐτοιμασθῇ πρὸς ἄμυναν τῆς νήσου ἐκ τυχοῦσης ἐπιδρομῆς, δουκάτα 15,000 πρὸς Λίτρ. 6 ἕκαστον (*). Ἐτέρας δὲ 15,000 προσέφε. ἐν αὕτῃ κατὰ τὴν πολιορκίαν. Διὰ Δουκικοῦ γράμματος τῆς 7 Μαρτίου 1716 ἡ Γερουσία ἐξέφραζε τὰς πρὸς τὴν Ἐγχώριον Διοίκησιν Κερκύρας εὐχαριστίας αὐτῆς διὰ τὴν ἀ. προ-

(*) Ἀνεξαρτήτως τῶν προσφορῶν τούτων ἡ Κοινότης δι' ἐράων τῶν Κερκυραίων προσήνεγκε καὶ ἐν ἄλλαις περιστάσεσιν ἑτέρα ποσὰ χρηματικὰ εἰς τὸ Κράτος. Ὁ "Ἀρχε.λος" Ἔμος ἐν τῷ Ἱστορικῷ Χρονικῷ αὐτοῦ τῶν ἐν τῇ Ἀνατολῇ πολέμων, ἀναφέρει τρεῖς ἄλλους Κερκυραίους τοὺς Ἀρτῳριον Πετρετιῶν, Ἀρσένιον Παλατιανὸν καὶ Γεώργιον Μιδέην προσεσχεγόντας κατὰ τινα δι' ἐράων προσφορὰν τῆς Κοινότητος 10,000 δουκάτια. (Ἰδὲ Χιώτου Ἱστορίαν. Τόμ. Γ'. σελ. 116).

σφραγίσαν. Δι' ἑτέρου δὲ ὁμοίου τῆς 7 Μαρτίου 1717 γράμματος καὶ πάλιν διὰ τὴν 6', προσφραγίσαν τὰς εὐγνωμοσύνας αὐτῆς ἐκφράζουσα πρὸς τὴν Κέρκυραν, ἐδίδεν ἐντολὴν εἰς τὸν Πιζάνην, ἵνα ἀναγινώσκων οὗτος ἐν ἐπισήμῳ συνεδριάσει τῆς Κερκυραϊκῆς Βουλῆς τὸ Δουκικὸν γράμμα, ἐκφράσῃ ἐτι καὶ διὰ ζώσης φωνῆς τὴν πλήρη εὐαρέσκειαν καὶ εὐγνωμοσύνην τῆς Δημοκρατίας διὰ τὴν πρὸς αὐτὴν πιστοτάτην τῶν κατοίκων τῆς νήσου ἀφυσίωσιν. (Stampa della Fedelissima Citta di Corfu σελ. 233 καὶ 34).

274 *Καστρίκης Σπυρίδων ἐκ Γαστουρίου*. Οὗτος διαταγῇ τοῦ Πιζάνη ἀντικατέστησε τὸν παυθέντα ἀξιωματικὸν τῆς πολιτοφυλακῆς Γαστουρίου Θεόδωρον Κονδὸν, διότι μεθ' ἐτοιμότητος συνέδραμε τὴν πολιορκουμένην πόλιν ἐκτελεῖς εἰς διαφόρους κινδύνους. (Ἐπιτογὴ Γεν. Καπιτ. Πιζάνη 21 8βρίου 1716 ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ).

Κονδὸς Σπυρίδων πτ. Καπ. Μίχου ἐκ τῆς πόλεως. (Ἰδὲ Γαῖ-τάνην).

Καίσαρης Στάμος, Ἰωάννης καὶ Δημήτριος. (Ἰδὲ Γαῖ-τάνην Γεώργιον).

275 *Καλογεράς Λαυρέντιος*. Οὗτος, κατὰ τὰς μαρτυρίας τοῦ ἀπὸ 12 Αὐγούστου 1716 πιστοποιητικοῦ Δα-Ρίβα (σωζ. παρὰ Μάρ. Θεοτόκη), διεκρίθη πολεμῶν ἐν τῷ Ν. Φρουρίῳ καὶ ἐπὶ τοῦ Σκάρπωνος κατὰ τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κυρίευσιν αὐτοῦ.

276 *Καμαράτος Παναγιώτης Ἀρχηγὸς συντεχνίας* μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν, παρέσχε τὰς ἀρεστοτέρας ὑπηρεσίας διορισθεὶς εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν πυροβόλων καὶ ἐπιβλέπων ἀγρύπνως τοὺς εἰς τὰ διάφορα μέρη συντρόφους του. (Πιστοπ. Λορεδάνου 14 9βρίου 1716 παρὰ Μ. Θεοτόκη).

277 *Καρύδης Ἀναστάσιος πτ. Ἀλεξίου* ἐκ Ψωραρῶν (ἐπιλεγόμενος Καπετάνος) ὑποδηματοποιὸς καὶ κάτοικος ἐν τῇ πόλει. Οὗτος μετ' ἀκολουθίας ἐκ 10 ἀτόμων ἰδιοῖς ἀναλώμασιν ὕπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων, ἐπιβὰς τοῦ πλοίου «Ἐνετικὸς Τρόμος» καὶ συμμετασχὼν τῆς ναυμαχίας τῆς 8 Ἰουλίου 1716 διεκρίθη. Διεκρίθη δ' ἐπίσης παρασχὼν καὶ ἄλλας ὠφελίμους ὑπηρεσίας διαρκούσης τῆς πολιορκίας καὶ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς πολεμῆσας. Ἀπεβίωσε τῇ 1 Ἰουλίου 1735 καὶ ἐτάφη ἐντὸς τοῦ Ναοῦ τοῦ Ἀγίου Βασιλείου καὶ Στεφάνου. (Πιστοποιήσεις Φρ. Κορέρ ἀρχηγοῦ μοίρας 8 Δεκεμβρ.

1716 παρὰ Μ. Θεοτόκη καὶ Δέσπην 31. σελ. 1 τοῦ Τόμ. 57 τῶν «Διαφόρων ἀντικειμένων τῆς Κοινότητος» ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ).

338 *Καποδίστριας Κόμ. Βικτωρ πτ. Ἀιτωρίου* (ἐκ τῶν προγόνων τοῦ Κυβερνήτου) μετ' ἀκολουθίαν ἐκ 50 ἀνδρῶν ἀναλώμασιν αὐτοῦ ὀπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων, προσδραμῶν εἰς τὰ ὀχυρώματα πρὸ τῶν ἐχθρικῶν ἐπιθέσεων καὶ διαμείνας ἐκεῖ καθ' ὅλας τὰς ἐχθρικὰς ἐξόδους, παρέσχεν ὠφελιμωτάτας ὑπηρεσίας. (Πιστοποιήσις Σχοῦλεμβουργ 15 Δεκεμβρ. 1722 παρὰ τῷ Ἀρχεῖῳ σωζομένη, ἐν τῇ Συλλογῇ πιστοποιήσεων Τριβώλη).

339 *Καποδίστριας Φραγκῖσκος (Σούφης) δραμῶν κατ' ἀρχὰς* εἰς τὰ κινδυνωδέστερα τοῦ Ν. Φρουρίου μέρη, παρέσχεν ὠφελίμους ὑπηρεσίας. Κατόπιν μετ' ἀκολουθίαν ἐξ ἀρκείων ἀνδρῶν δαπάνη αὐτοῦ ὀπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων πορευθεὶς εἰς Μπενιτζαῖς, ἐφρούρει τὰς δεξιμενὰς καὶ τοὺς μύλους. (Πιστοποιήσις Λορεδάν 4 Φεβρουαρίου 1717. Ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ Συλλ. Τριβώλη).

340 *Κοτζιλιάνος (ἢ Βοηλᾶς Λεγόμε. Κοτζιλιάνος) Νικόλαος πτ. Ἰακώβου Καπιτάνου τῶν ψιλῶν Κατέρρων. Προσέδραμεν ἀπ' ἀρχῆς τῆς ἀποδιόχσεως τῶν Τούρκων εἰς Ὑψον, ἔθθα ὑποχωρούντων τῶν ἐγχωρίων εἰς τὰς διαφόρους ἀψιμαχίας καὶ ἐγκαταλειψάντων 2 φορητὰ ζῶα πλήρη σφαιρῶν καὶ πυριτιδῶν, διασώσας ταῦτα ἐκόμισεν εἰς τὴν πόλιν. Εἶτα ἐδραμεν εἰς τὸ βουνὸν Ἀβράμη, εἰς τὰς Ἀλυκὰς καὶ εἰς ἄλλους προμαχώνας καὶ ἀμυντήρια, ἔθθα πολεμῶν διαρκῶς, ἐπληρώθη εἰς τὸν βραχίονα. Ἐν τέλει δὲ καὶ εἰς τὸν Σκάρπον παρὰ τὰς καὶ πανταχοῦ ὠφελιμωτάτας ἀποβὰς, διεκρίθη. (Πιστοποιήσις Δα-Μόστου 31 Ἰουλίου 1716 καὶ Ἰωάν. Γαλεάτζα Προβλεπτοῦ τῶν ἀρματῶν τῆς πόλεως 31 Αὐγούστου 1716 (Παρὰ τῷ Ἀρχ. ἐν βιβλίῳ Συλλογῆς Τριβώλη).*

342 *Καλικίόπουλος Βικτωρ καὶ Δῆμος υἱὸς του* προσέδραμον εἰς τὰ πλέον ἐκτεθειμένα εἰς τὰς ἐχθρικὰς προσβολὰς μέρη καὶ ἐνασχοληθέντες εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν τηλεβόλων, ἐφάνησαν χρησιμώτατοι καθ' ὅλον τὸ διαστήμα τῆς πολιορκίας, ἰδίως δὲ πολεμήσαντες γενναίως ὑπὸ τὸν Δα-Ρίβαν ἐπὶ τοῦ Σκάρπον, ἔθθα ἐπληρώθη ὁ Δῆμος ὑπὸ σφίρεις ἐχθρικοῦ πυροβόλου. (Πιστοποιήσις Δα-Ρίβαν 20 Ἰουλίου 1716. Ἀρχεῖον. Συλλογὴ Τριβώλη).

746 *Καλικίόπουλος Στυλιανὸς κάτοχος τοῦ Τιμαρίου Γρίτ-*

τας μετὰ τῶν υἱῶν του Ἀνδρέου, Ἀρσενίου καὶ Αὐγουστίνου. Οὗτοι σταλέντες παρὰ τῶν Ἑνετῶν Ἀρχηγῶν εἰς Λευκίμνην ὅπως διὰ τῆς ἐπιρροῆς των καταπείσωσι τοὺς Λευκιμμάτους, ἀρνούμενους ἐνεκα τῆς ἐλλείψεως τῶν μέσων καὶ τῆς γενικῆς ἀπελπισίας νὰ λάβωσι κατ' ἀρχὰς τὰ ὄπλα καὶ νὰ προσέλθωσιν εἰς ἄμυναν τῆς πόλεως, κατῴρθησαν νὰ φέρωσι μεθ' ἑκυτῶν εἰς τὴν πόλιν πλείονας τῶν 400 ἀνδρείων Λευκιμμάτων. Ἐρχόμενοι δὲ οὗτοι εἰς τὴν πόλιν ἐπὶ κεφαλῇς τῶν 4 ἐκείνων, συνεκρούσθησαν ἐν Γαρίτζῃ μὲ Τουρκικὸν σῶμα ἱππικοῦ περικυκλώσαν αὐτοὺς καὶ γενναίως ἀντικρούσαντες τοῦτο, ἐφόνευσαν 8 καὶ ἠχμαλώτευσαν ἓνα μετ' αἰματῆς ἀνσυμπλοκῆν. Κατόπιν ἀνεδέχθησαν τὴν διαρκούσης τῆς πολιορκίας φύλαξιν, ἀνευ δημοσίας δαπάνης, τοῦ προμαχῶνος τῆς Πόρτας Ραϊμόνδου ὅπου μετ' ἄλλων πολιτῶν, προσκτειωτῶν καὶ Στρατιωτῶν πολεμοῦντες, διεκρίθησαν. (Πιστοποιήσις Ἀντ. Λορεδάν 12 Νοεμβρ. 1716. Βιβλ. Τριβώλῃ).

749 Κουρῖνος Δομένικος πτ. Μινότου. Οὗτος μετὰ τῶν συγγενῶν του Ἀντωνίου καὶ Ἰωάννου Κουρίνων, διεκρίθη ἐκτεθεὶς εἰς τοὺς μεγαλητέρους διαρκούσης τῆς πολιορκίας κινδύνους. (Πρωτότυπος Πιστοπ. Σχούλεμβουργ 8 Ἰουλίου 1716 ἡμῖν δωρηθεῖσα παρὰ Ἀναστ. Λέσση).

750 Κυριάκης Στυλιανὸς τοῦ Θεοδώρου. Ἐκ πιστοποιήσεων τοῦ Ἀρσενίου Χαλικιοπούλου διοικητοῦ θέσεων εἰς Πόρταν Ῥαϊμόνδου καὶ Νικολάου Κορινθίου διοικητοῦ τοῦ μεταπυργίου (Cortina) Ἀγίου Ἀθανασίου μαρτυρεῖται, ὅτι ὁ Κυριάκης οὗτος διεκρίθη παρέχων ἑαυτὸν ὠφελιμώτατον εἰς τὰς εἰρημένας θέσεις. (Ἰδὲ πιστοπ. Δα-Μόστου 1 Σεπτεμβρ. 1716. Συλλ. Τριβώλῃ).

754 Καρτάνος Νικόλαος π. Γεωργίου. (Ἰδὲ Γαϊτανὴν Γεωργάκην). Οὗτος, ἐπιταγῇ τῶν ἀρμοδίων, τοποθετηθεὶς μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν καὶ τῶν ὑπὸ τοὺς συντρόφους του τεταγμένων ἀνδρῶν, (ὧν ἄγνωστος ὁ ἀριθμὸς) ὡς διοικητῆς θέσεως εἰς τοὺς προμαχῶνας τοῦ Νέου Φρουρίου καὶ τὰ τείχη τῆς πόλεως (Mura), διεκρίθη διὰ τὰς καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας ἐκδουλεύσεις του. (Ἐξ Ἀποφάσεως τοῦ Διρικτητηρίου Κερκύρας 28 Ἰουλίου 1716, δι' ἧς εἰς τοὺς πολεμοῦντας ἐν ταῖς θέσεσι ταύταις, παραχωρεῖ ἡ Κοινότης Κερκύρας 190 μόδια σίτου, σπυρίζοντος τοῦ ἄρτου· σώζεται αὕτη

παρὰ Μ. Θεοτόκη). Παρευρίσκειτο δὲ οὗτος μετὰ τῶν ἐξῆς, ἐκαστος τῶν ὁποίων διοικητῆς ἦν θέσεως, Ἰωάννου Πιέρη πτ. Στεφάνου, Ἰερωνύμου Λίμα πτ. Νικολάου, Λαυρεντίου Μαντζίνη, Ἰωάννου Λουπινᾶ, Ἀλοϊσίου Μπενεβίτη, Κωνστ. Σαχλίκη, Ἀρσενίου καὶ Αὐγουστίνου Καλικιοπούλων, Δημ. Καίσαρη, Ἀνδρέου Γιανιότη. (Πιστοποιήσεις Λορεδᾶν 20 76ρίου 1716. Προστίθεμεν 4 μόνον ἐκ τούτων, τῶν ἄλλων προστεθέντων ἐν ταῖς οἰκείαις θέσεσι).

756 *Καρτάνοι Γεώργιος καὶ Ἀντώνιος αὐτάδελφοι, τοῦ Λουκά.* Οὗτοι, ὡς ἐξάγεται ἐκ τινος πράξεως ὑπαρχούσης εἰς τὸν 47 Τόμ. τῶν Διαφ. ἀντικειμ. τῆς Κοινότητος (Δέσμ. 9) διεκρίθησαν προσενεγκόντες καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας σπουδαίας ἐκδουλεύσεις.

757 *Κουβαρᾶς Νικόλαος Συμβολαιογράφος τῆς πόλεως,* διεκρίθη πολεμῶν ἀπ' ἀρχῆς ἕως τέλους τῆς πολιορκίας εἰς τὰ ὀχυρώματα τοῦ Ν. Φρουρίου ἐνθα ἔχατε τὸν βραχίονά του προσβλήθηντα ἐκ βολῆς τουρκικοῦ πυροβόλου. (Πιστοποιήσεις Δα-Ρίβκ 31 Αὐγούστου 1716 Ἀρχιεφυλ.) Εἰς τὰ ἐγγρ. Θεοτόκη οὗτος ἀναγράφεται Γουναρᾶς.

Λίμας Ἰερώνυμος πτ. Νικολάου. Τούτου μνημονεύουσι καὶ αἱ εἰς τὸν Νικόλαον Κόμ. Βούλγαριν ἀφορῶσαι πιστοποιήσεις Λορεδᾶν καὶ Σχούλεμβουργ. (Ἰδὲ Καρτάνον Νικόλαον).

758 *Λουκᾶνης Χριστόδουλος* μετ' ἀκολουθίαν ἐξ ἀρκετῶν ἀνδρῶν δι' ἐξόδων του ὀπλισθέντων καὶ συντηρηθέντων, λαθὼν ἐνεργότατον μέρος εἰς τὴν πολιορκίαν, διεκρίθη διὰ τὴν γενναϊότητα μεθ' ἧς ἐφώρμα κατὰ τῶν ἐχθρῶν εἰς τὰς ἐφόδους πρὶν ἢ ἤθελον προχωρεῖ οὗτοι. Καρτερικώτατος ἐπίσης ἐδείχθη πολεμῶν εἰς τὸν προμαχώνα Ἀγίου Ἀθανασίου καὶ εἰς τὸν Σκάρπονά ἐνθα ἐπληρώθη εἰς τὴν κεφαλὴν. (Πιστοποιήσεις Ἀντ. Σόρα ἀνωτέρου Ἀξιωματικοῦ ἀπὸ 11 76ρίου 1716. Ἀλδεμαν ἀπὸ 20 86ρίου 1716, Δα-Μόστου ἀπὸ 2 76ρίου 1716. Φρ. Κοζέρ ἀπὸ 16 96ρίου 1726 καὶ Σχούλεμβουργ ἀπὸ 12 86ρίου 1716 σωζόμεναι εἰς τὸ Ἀρχεῖον ἐν τῇ Σουλ. Τριβώλῃ).

Μαρόπουλος II. (Ἰδὲ Γαϊτάνης).

Μπάκος Νικόλαος ἐπιβίβασθεις τοῦ πλοίου α' Ἐνετικὸς Τρόμος» μετὰ τῆς ἀκολουθίας τοῦ Ἀναστασίου Καρύδῃ καὶ λαβὼν μέρος εἰς τὴν ναυμαχίαν τῇ 8 Ἰουλίου ἐφονεύθη. (Ἰδὲ πιστοποιήσιν ἀφορῶσαν Ἀν. Καρύδην).

959 *Μπερεβίτης Ἀλοτασιος* ὁ γνωστὸς γενικὸς Προβλεπτής καὶ Καπετάνος Πάργας ὅστις ὀλιγίστην ἔχων φρουράν καὶ ἐλλειπῇ τῶν μέσων πρὸς πόλεμον, κατάρθωσε διὰ τε τῆς ἀνδρείας καὶ τῆς ὀξυδερκείας του ν' ἀποκρούσῃ τοὺς Τούρκους καρτερικώτατα, διασώζων τὸ Φρούριον τῆς Πάργας (1657). Ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς πατρίδος του, ἀκολουθοῦμενος ὑπὸ 200 ἐγγχωρίων ἀναλώμασιν αὐτοῦ ἐπιπλεθέντων καὶ συντηρηθέντων, καὶ εἰς πάντα κίνδυνον ἐκτιθέμενος ἐν νυκτὶ καὶ ἡμέρᾳ παρέσχε πολυτιμήτους συνδρομὰς. Διεκρίθη ἰδίως ὅτε σταλὲς ὑπὸ τοῦ Στρατάρχου μετὰ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀνδρῶν εἶτε τὸν προμαχῶνα καὶ τὸ μεταπύργιον Ἀγίου Ἀθανασίου, ἐνησχολήθη εἰς τὸν χειρισμὸν τῶν πυροβόλων, καθ' ἃ μαρτυροῦσι 2 πιστοποιήσεις ἡ μὲν τοῦ Σχούλεμβουργ τῆς 11 76ρίου 1716, ἡ δὲ τοῦ Γεν. Προβλεπτοῦ Λορεδάν τῆς 8 86ρίου 1716 σωζόμεναι εἰς τὸ Ἀρχ. καὶ εἰς τὰ ἔγγρ. Μ. Θεοτόκη.

960 *Μέρδος Μορδοχαῖος* τοῦ Ἀβραάμ λεγόμενος *Μπαρμπανέρρας*. Πιστοποιήσις Ἀντ. Λορεδάν τῆς 1 Ὀκτωβρ. 1716, μαρτυρεῖ ὅτι ὁ Ἰσραηλίτης εὖτος, ὅχι μόνον ἔδραμε πρῶτος μεταξὺ ἄλλων Ἰσραηλιτῶν ἐπὶ τῶν ὀχυρωμάτων, ἀλλὰ νύκτα καὶ ἡμέραν εἰς τὰς ἀγγαρίας ἐνασχοληθεὶς καὶ εἰς ἅπαντας τοὺς κινδύνους ὑποβλήθεις, προσήνεγκεν ὠφελίμους ἐκδουλεύσεις καὶ διεκρίθη.

961 *Μαμουράς Κόμ. Γάσπαρος* πλείστας ὑπηρεσίας κατὰ τὴν πολιορκίαν παρσχὼν διεκρίθη, ὡς μαρτυρεῖται εἰς διάταγμα ἀφορῶν τὸν ἐπιβίβασμὸν τινὸς τῶν ἀπογόνων του εἰς τὸν βαθμὸν Συνταγματάρχου ἐν τῷ στρατῷ τῆς Ἐπτανήσου Πολιτείας. (Ἀντίγραφ. σχετ. διατάγματος παρ' ἡμῖν).

988 *Μιχαήλ Πέτρος (Συνήγορος)* ἐκ τῆς πόλεως μετὰ τοῦ υἱοῦ του καὶ τοῦ ἐξαδελφου του, ἦτο ἀρχηγὸς σώματος πολλῶν ἐγγχωρίων, 24 ἐκ τῶν ὁποίων ὥπλισε καὶ συνετήρησε δι' ἐξόδων του καὶ

ὅλον τὸ διάστημα τῆς πολιορκίας. Ἀμα οἱ Τούρκοι ἀποβιβασθέντες εἰς Ἴψον καὶ Γουβιον προεχώρουν ζημιούντες τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου, οὗτος μετὰ τῆς ἀκολουθίας του ἔδραμεν εἰς τὸ πλησίον τῆς Παλαιοκαστρίτζης Ἀγγελόκαστρον (ἐνθα πολλὰ τῆς ἐξοχῆς οἰκογένειαι εἶχον καταφύγει) πρὸς ὑπεράσπισιν αὐτοῦ. Ἐκεῖ δὲ που οἱ ὑπ' αὐτὸν, συγκρουσθέντες μετὰ τουρκικοῦ σώματος ἐφόνευσαν 7 Τούρκους. Εἰς ἄλλην δὲ πλησίον τῶν Ἀλυκῶν (Ποταμοῦ) σύγκρουσιν, ἠχμαλώτευσαν ἕνα Σπαχίδην. Καὶ εἰς νέαν παρὰ τὸ Κεφαλομάνδουκον σύγκρουσιν ἔχασεν ὁ Πέτρος τὸν ἐξάδελφόν του. Ὅτε δὲ οἱ Τούρκοι ἀναβάντες τὸν Σκάρπωνα προσεπᾶθουν νὰ κυριεύσωσι τὸ Ν. Φρούριον, πάντες οὗτοι ἐκεῖ δραμόντες, καρτερικῶς ἐπολέμουν. Συνεισέφερε δὲ ὁ Πέτρος εἰς μὲν τὸ Δημόσιον Ταμεῖον τρεκίνια 20, εἰς δὲ τοὺς ἀγωνιζομένους (ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ὄντας νήστεις) ἀρετὰς ποσότητος ἐλαίων, τυροῦ καὶ οἴνου. (Πιστοποιήσις Λορεδᾶν Γεν. Προβλεπτοῦ τῶν νήσων 15 Ἰουλίου 1716 Συλλογὴ Τριβώλη).

Μαντζίνης Λαυρέντιος (Ἰδὲ Καρτάνον Νικόλαον).

989 *Μαζαράκης Νικόλαος*, *Κερκυραῖος*. Διεκρίθη κατὰ τὴν πολιορκίαν παρασχὼν πολλὰς ἐκδουλεύσεις ἀναφερομένας ἐν τινι ἀπὸ 7 Ἰουνίου 1726 ἐγγράφῳ τοῦ Γενικοῦ Προβλ. Φρ. Κορρ, ὧν ἕνεκα ἐχορηγήθη κατ' αἰτησίν του ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως τὸ δικαίωμα ὑποψηφιότητος διὰ τὴν ἀρχιερίαν τοῦ Ἀγγελόκαστρου (Vol. 37 Arg. Diversi 1725-26 δέσμ. 1 σελ. 34).

990 *Μάστρακας Ἀναστάσιος*, *Δικαστής*. Ἐκ πιστοποιήσεων Δαμόστου ἀπὸ 10 Νοεμβρίου 1716 καὶ Λορεδᾶν ἀπὸ 8 Ἰουλίου 1716 (παρὰ Μ. Θεοτόκη) ἐξακριβοῦται, ὅτι οὗτος προσήνεγκεν ὑπηρεσίας εἰς τὴν κατασκευὴν διорυγμάτων καὶ δρυφακτων, προθύμως τρέχων ὅπουδῆποτε ἦτο ἀνάγκη. Ἐξ ἐτέρας δὲ πιστοποιήσεως 28 Αὐγούστου 1716 τοῦ Σχοῦλεμβουργ (Vol. 32 Arg. Div. dal 1715-16 Filz. 4 σελ. 4) μαθαίνομεν, ὅτι πρῶτος ἐκ τῶν προσφερθέντων νὰ ὑπηρετήσωσι κατὰ τὴν πολιορκίαν ἦτο ὁ Μάστρακας οὗτος, ἀκολουθούμενος παρ' ἀρεκτῶν ἀνδρῶν. Ὅτι σταλείς μετὰ τούτων εἰς τὴν φύλαξιν τῶν ὀχυρωμάτων εἰς Τρία πηγαδία, διεκρίθη, καὶ ὅτι ἐκουσίως ἔδραμεν εἰς τὸν Σκάρπωνα ὅτε οἱ ἐπ' αὐτοῦ ἀναβάντες Τούρκοι ἀπεδιώκοντο.

992 *Μουρμουράκης Ἀρτῳριος πτ.* *Ῥαλλῆ καὶ Μονχ.Μανίτης*

Ἀναστάσιος, ἀμφότεροι προεστῶτες Ποταμοῦ (ὁμοῦ μετ' Ἱερώνυμον Ἀρμένην). Οἱ δύο οὗτοι ἀκολουθοῦμενοι ὑπὸ πολλῶν ἀνδρῶν ἐκ Ποταμοῦ καὶ τῶν πέριξ χωρίων, συντηρουμένων καὶ ὀπλισθέντων ἄνευ δημοσίας δαπάνης, ἀντίστησαν πρῶτοι εἰς τοὺς Τούρκους, γενναίως πολεμήσαντες αὐτοὺς ὅτε οὗτοι καταλχθόντες τὰ περὶ τοῦ Ποταμοῦ μέρη, ἠνάγκαζον τοὺς κατοικοῦντας αὐτὰ νὰ παραδοθῶσιν. Ὅτε δὲ οἱ Τούρκοι περιεκύκλωσαν τὰ ὀχυρώματα τῆς πόλεως, οὗτοι δραμόντες εἰς τὸν προμαχώνα Ῥαῦμόνδου καὶ εἰς τὸ μεσότοιχον αὐτοῦ καὶ ὑποβλήθέντες εἰς πολλοὺς κόπους καὶ ἀγρυπνίας, ἐπολέμησαν καρτερικώτατα. (Πιστοποιήσις Λορεδάν 6 Ὀβρίου 1716 παρὰ Μ. Θεοτόκη).

994 *Μπούας Συμεὼν καὶ Σπυρίδων υἱὸς του καθ'* ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς αἵματηρᾶς πολιορκίας εἰς τὰ κινδυνωδέστερα μέρη προθυμῶς δραμόντες, διεκρίθησαν ἰδίως δὲ διεκρίθησαν κατὰ τὴν ἀποφασιστικὴν ἐπίθεσιν τῶν Ἑνετῶν κατὰ τῶν ἐχθρῶν. (Πιστοποιήσις Σχοῦλεμβουργ 6 Φεβρ. 1717 ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ).

N

1069 *Ναῦται*. — Μικρὸν πρὸ τῆς πολιορκίας καὶ τῆς ἐμφάνισης τοῦ τουρκικοῦ στόλου ἐν τῷ πορθημῷ, ἐπιταγῇ τοῦ Γενικοῦ Καπετάνου Ἀνδρέου Πιζάνη, καταναγκαστικῆς ναυτολογίας γενομένης ὑπὸ τοῦ 3.ου Προβλεπτοῦ Δα-Μόστου πρὸς συμπλήρωσιν τῶν πληρωμάτων τοῦ Ἑνετικοῦ στόλου, προσελήφθησαν 24 ἐκ Γαρίτζης, 21 ἐκ Μανδουκίου καὶ 30 ἐκ Ποταμοῦ καὶ τῶν πέριξ, ἧτοι ἐν ὅλῳ τῷ πληρὲ τῶν προὔπηρετοῦντων εἰς τὸν ἐνετικὸν στόλον Κερκυραίων ναυτῶν. Τούτους ὡς πολεμήσαντας εἰς τὴν ναυμαχίαν καὶ ἀλλαχοῦ, προταριθμοῦμεν τοῖς λοιποῖς (Ἰδὲ ἐγγράφον ἐπιταγῆς καὶ ὀνομαστικὸν κατ'ἀλογον τῶν περὶ οὗ ὁ λόγος ναυτῶν εἰς τὸ εἰκογενειακὸν Ἀρχεῖον Θεοτόκη).

Νόκας Βερβέδικτος (Ἰδὲ Γαῖτάνην).

Π

Πιέρης Ἰωάννης πτ. Στεφάνου. Ἐκ τῆς ἀνεκδότου διηγήσεως

των κατὰ τὴν πολιορκίαν συμβάντων τοῦ ἀνωνώμου ἀλλοδαποῦ περιηγητοῦ, λαμβάνομεν ἀφορμὴν νὰ ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ Πιέρης οὗτος σπουδαίως συνειργασθῇ μετὰ τοῦ Στυλιανοῦ Καλίκισπουλοῦ, εἰς τὸ νὰ καταπείσῃσι τοὺς Λευκιμμάτους νὰ ἐλθωσιν εἰς ὑπεράσπισιν τῆς πόλεως. (Ἰδὲ Καρτάνον Νικόλαον).

1471 *Παρθῆς Νικόλαος πτ. Πολυμέρου ἐξ Ἀργυράδων.* "Ὅτε ὁ Γενικός Καπετάνιος τῆς νήσου Πιζάνης, δι' ἐγγράφου τοῦ ἀπὸ 8 'Ιουλίου 1716 προσεκαλεῖ τοὺς ἐγγυρίους νὰ προσέλθωσιν εἰς ὑπεράσπισιν τῆς πόλεως, ὁ Νικόλαος Πανδῆς, ἔχων τὴν συνδρομὴν τοῦ υἱοῦ τοῦ Γεωργίου, συναξας 400 ἀνδρείους ἐκ Λευκιμμῆς καὶ ἄλλων χωρίων δι' ἐξόδων τοῦ ὀπλισθέντας καὶ καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τῆς πολιορκίας συντηρηθέντες, ἀνεδέχθη μετὰ τούτων τὴν φύλαξιν καὶ ὑπεράσπισιν τοῦ εἰς Πόρταν Ραῦμόνδου προμαχώνος «Κονταρίνου» ὅστις ζωηρότατα προτετάλλετο ὑπὸ τοῦ ἐχθρικοῦ πυρός. Κατόπιν ἐνωθεὶς μὲ ἄλλο σῶμα Λευκιμμάτων, ἀνεδέχθη τὴν φρουρᾶσιν τῆς κώμης Σταυροῦ καὶ τῶν περὶ τῶν δεξαμενῶν καὶ μύλων τῆς Μπενίτζης μερῶν, ἅτινα πλυντὶ σθένει προσεπάθουν οἱ Τοῦρκοι νὰ καταλαβῶσι. Κατὰ δὲ τὴν ἀπὸ 19 Ἰοβρίου 1716 πιστοποιήσιν Βίκτορος Δα-Μόστου Γ'. Προβλεπτοῦ (σωζομένην παρὰ Μ. Θεοτόκῃ) ὁ Πανδῆς ὑπὸ τῶν ἀνδρῶν τοῦ ἀκολουθοῦμενος, πολλὰς ἐποίησεν ἐκδρομὰς εἰς χωρία ἅτινα εἶχον καταλαβεῖ οἱ Τοῦρκοι ὅπου καὶ συγκρουσθεὶς μετ' αὐτῶν ἐφρονεuten οὐκ ὀλίγους καὶ ταῦτα ἕως τέλους τῆς πολιορκίας (Ἀρχεῖον. Ἐν τῇ Συλλογῇ Τριβῶλῃ).

1573 *Πετρετίνης Ἀλέξανδρος καὶ Νικόλαος υἱὸς του.* Ὁ μὲν Ἀλέξανδρος ἀκολουθοῦμενος ὑπὸ 40, ὁ δὲ Νικόλαος ὑπὸ 60 Κερκυραίων οὓς οἱ δύο οὗτοι δι' ἐξόδων τῶν ὤπισθεν καὶ συνετήρησαν καθ' ὅλον τὸ διαστημα τῆς πολιορκίας, ἐνωθέντες μὲ τοὺς ἐπιλέκτους (Τζέρνιδες) ἐπορεύθησαν εἰς Ἰψον καὶ Γουβιον κατὰ τὴν Τουρκικὴν ἀπόβασιν καὶ παρενοχλοῦντες τοὺς ἐχθροὺς προχωροῦντας εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς νήσου, ἐπεμφαν πρῶτοι εἰς τὴν πόλιν τὴν πρώτην ἐχθρικὴν κεφαλὴν. (Πιστοποιήσεις Λορεδάν εἰς Vol. Arg. Di. 52. Filz. 26).

1578 *Προσαλέντης Σπυρίδων μετὰ τῶν υἱῶν του Ἰππολύτου Βασιλείου, Ἰακώβου καὶ Ὀλιβιέρου.* Πιστοποιήσεις τοῦ Σχοῦλεμβουργ τῆς 15 Ἰοβρίου 1716 σωζομένη εἰς τὸν 52 Τόμον τῶν Δια-

φόρων τῆς Κοινότητος Ἀντικειμένων ἀπὸ 1749-50. Δέσμ. 18) ὁμο-
λογεῖ αὐτολεξεῖ, ὅτι «οἱ 5 οὗτοι καθ' ὅλον τὸ διάστημα τῆς αἰμα-
τηρᾶς καὶ δυσκόλου πολιορκίας, εἰς ὅλας τὰς κινδυνωδεστεράς πε-
ριστάσεις καὶ εἰς αὐτὴν ἀκόμη τὴν τελευταίαν ἀποφασιστικὴν κα-
τὰ τῶν ἐχθρῶν ἐπίθεσιν, κρατερώς πολεμήσαντες διέπρεψαν».

1579 Προσαλέντης Ἰππ. Κόμ. Θεόδωρος (Σύνδικος). Πιστο-
ποιήσεις τοῦ Στρατάρχου Σχούλεμβουργ τῆς 24 9bris 1716, ἧς
ἡ πρωτότυπος σώζεται παρὰ τῷ Ἰατρῷ κ. Ποϊάγω, τοῦ Γεν. Καπ.
Πιζάνη 26 10bris 1716 (σωζ. ἐν ἀντιγράφῳ ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ) καὶ
τοῦ Γεν. Προβλ. Λορεδάν (σωζ. παρὰ Μ. Θεοτόκη) ὁμολογοῦσιν, ὅ-
τι ὁ ζήλος καὶ τὸ θάρρος μεθ' ὧν ὑποβαλλόμενος οὗτος ἐν παντὶ
κινδύνῳ προσέφερε παντοιοτρόπως τὴν ὑπηρεσίαν του ἀπ' ἀρχῆς τῆς
πολιορκίας καὶ πρὸ αὐτῆς ἀκόμη, ἐχρησίμευσαν εἰς πάντας ὡς πα-
ράδειγμα. Εὐρεθέντος τοῦ στόλου ἐλλειποῦς αἵνου, κατῴρθωσε δι' ἐ-
ράχιον νὰ συνενώτῃ 200 βρέλας ἄς, ὡς Σύνδικος, ἔδωκε τῷ στό-
λῳ ἄνευ δημοσίας δαπανῆς. Συνέδραμεν εἰς τὴν μετακόμισιν πασ-
σάλων, ξύλων, πυροβολικῶν μηχανῶν, πολεμοφοδίων καὶ ἄλλων,
χρησίμων εἰς τὴν κατασκευὴν διορυγμάτων καὶ δρυφάκτων ἐκτιθέ-
μενος εἰς προφικνεῖς κινδύνους. Ἐπελθούσης μεγίστης ἀνάγκης βυ-
τίων (βουτζῶν), κατῴρθωσε διὰ τῆς δραστηριότητός του νὰ προ-
μηθεύσῃ ταῦτα εἰς τοὺς πολεμοῦντας ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐπιβαρύνσεως
τοῦ Δημοσίου. Ὅσάκις δ' ἔλειπον εἰς αὐτοὺς αἱ τροφαὶ, οὗτος ἐπι-
μελούμενος ἐπρομήθευεν ἐγκαίρως ταύτας. Τῇ προτάσει αὐτοῦ, Συν-
δίκου ὄντος, ἐπρομηθεύθησαν ποτε οἱ ἐν τῷ Ν. Φρουρίῳ πολεμοῦν-
τες ἐγγώριαι, κατόπιν αἰτήσεώς των, 190 μόδια σίτου ἐκ τῶν δη-
μοσίων σιταποθηκῶν. Διέθηκε τρεῖς ἐκ τῶν οἰκιῶν του, πρὸς στρατω-
νισμὸν στρατιωτῶν καὶ ἀξιωματικῶν. Δὲν ἔλειψε δὲ τοῦ νὰ παρίστα-
ται εἰς τε τὰ τείχη καὶ τοὺς προμαχῶνας κατὰ τὰς αἰματηρὰς συγ-
κρούσεις καὶ ἐπιθέσεις. Ἐξ ἄλλων ἐγγράφων. (Ἰδὲ α' Αρχεῖοφ. Κερκύ-
ρα 1717) καὶ ὑπὸ Βουλγάρους σελ. 14-15) ἐξάγεται, ὅτι προνοίχ αὐτοῦ διε-
κρίθη τὸ Ἀρχεῖοφυλακεῖον ἐκ τῆς ὑπὸ τῶν Γερμανῶν στρατιωτῶν
ἐηλασίας, οἵτινες, καθ' ἃ ἄλλαχού ιστορεῖται, ἐπολέμουν ῥίπτοντες
σφαίρους βολὰς καὶ ὁσάκις ἐβλεπον σφαίρας πιπτούσας εἰς τὰς ἐ-
λαιαποθήκας τῆς πόλεως, ἔδραμον ὑπὸ τὸ πρόσχημα τῆς συνδρομῆς
καὶ βιάζοντες τὰς θύρας τῶν ἀποθηκῶν, ἐκλεπτον τὸ ἐλαιόλαδον

ὅπερ ἐπώλουν ἀντὶ εὐτελεστάτων τιμῶν εἰς τὴν ἀγοράν. Τῇ προτάσει καὶ προνοίᾳ τούτου, ἡ πόλις τῆς Κερκύρας ἐξ ἰδιαιτέρων ἐρβάνων προσήνεγκε τῷ ταμείῳ τῆς Κυβερνήσεως, διαρκούσης τῆς πολιορκίας, 15,000 δουκάτα.

P

1580 *Ρεγγίνης Φραγκίσκος, Συνταγματάρχης*. Οὗτος προσφερθεὶς συνεκρότησε τάγμα ἐξ ἐγχωρίων Ἑλλήνων μετὰ τοῦτοῖον πληρώσεως, διαταγῇ τοῦ Πιζάνη τὰς ἐνετικὰς νῆας (ναῦε) «Valor Incoronato» καὶ Pietro Apostolo, ὧν ἡ κυβέρνησις ἐπετραπή εἰς αὐτὸν, ἔλαβε μέρος καὶ διεκρίθη διὰ τὰς ἀποτελεσματικὰς ἐνεργείας του εἰς τὴν ναυμαχίαν τῆς 8 Ἰουλίου 1716. Ἡγωνισθὴ δὲ εἰς τὰ πρὸ τοῖς ὕδασι τῆς νήσου Ἰμβρου, πρὸ τῷ Ἀγίῳ ὄρει καὶ τῇ Παγανιᾷ δοθείσαις ναυμαχίαις τῇ 23 καὶ 27 Ἰουνίου καὶ 19 Ἰουλίου 1717, καὶ εἰς τὴν μετὰ τὴν πολιορκίαν Κερκύρας ἀνάκτησιν τῆς Λευκαδῶς ὑπὸ τῶν Πιζάνη καὶ Σχούλεμβουργ ἀπὸ Κερκύρας καταδιωξάντων τὸν Τουρκικὸν στόλον. (Πιστοποιήσις Πιζάνη ἀπὸ 30 Ἰοῦνίου 1717. Ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ).

1581 *Ρεφελέτης Ἰωάννης τοῦ Νικολάου*. Δύο πιστοποιήσεις ἡ μὲν τοῦ Γενικοῦ Προβλεπτοῦ Λορεδάν ἀπὸ 7 Ἰουλίου 1716 (πρὸς Μ. Θεωτόκη σωζομένη). ἡ δὲ τοῦ Β'. Γενικοῦ κατὰ θάλατταν Προβλεπτοῦ Ἐρίτζου ἀπὸ 8 Ἀπριλίου 1733 (εἰς τὸν ἐν τῷ Δ. Ἀρχαιοφυλακείῳ τηρούμενον Τόμ. 41 Arg. Diversi. Δέσμ. 25 σελ. 862 σωζομένη), μαρτυροῦσιν, ὅτι οὗτος καίπερ βεβρυμένος ἐκ τῶν δεινῶν περιπετειῶν τοῦ ἐν τῷ Μωρέᾳ πολέμου ἐνθα εἶχεν αἰχμαλωτευθῇ, συμμετέσχεν ἀπάντων τῶν κινδύνων τῆς πολιορκίας Κερκύρας.

1583 *Ροδίτης Γεώργιος πτ. Θεορίλου*. Οὗτος, ὡς ἀκριδῆλως ἐξάγεται ἐκ πιστοποιητικοῦ ἐγγράφου 3 Ἀπριλίου 1720 τοῦ Πρὸς Πρὸςλ. Μαρκαντ. Διέδου (Vol. 47 Arg. Diversi Filza τῆς Πρωτοβουλίας), παρέσχεν ἐκδουλεύσεις κατὰ τὴν πολιορκίαν. Οὐχὶ μόνον τῶν ἐκδουλεύσεων τούτου παρέσχεν ἐτι τότε καὶ τις τῶν παλαιῶν τοῦ θείων, ὅστις αἰχμαλωτισθεὶς ἐγένετο θύμα τῆς βρῆχου τῆς τῆτος τῶν ἐχθρῶν.

1584 *Ροδόταμος Κωνσταντῖνος (Σύνδικος)*. Συνέδρου

λυτρόπως καὶ ὡς ιδιώτης καὶ ὡς Σύνδικος τοὺς ἀγωνιζομένους φρον-
τίζων περὶ τῆς τροφοδοσίας των. Συνέλεξε, μετὰ τοῦ Προταλένδου
ἐνεργῶν, διὰ τὸν στόλον ἐλλειπῇ ὄντα οἴνου, 200 βαρέλας, ἄνευ
δημοσίας δαπάνης, πρῶτος συμμετασχὼν καὶ αὐτὸς τοῦ ἐράνου. Εἰς
δὲ τὰς πρὸς ὀχύρωσιν τῶν φρουρίων ἐργασίας τῶν Ἑνετῶν ἀρχη-
γῶν καὶ πρὸ τῆς πολιορκίας καὶ διχρούτης ταύτης, παρέσχε τὴν
συνδρομὴν του ἰδίως εἰς τὴν μετακόμισιν τοῦ ἀναγκαίου ὕλικου, ἐρ-
γασίαν εἰς ἣν ἐνησχολήθησαν πλείστοι Κερκυραῖοι εἰς προφανεῖς κιν-
δύνους ἐκτιθέμενοι. (Πιστοποιήσις Ἀντ. Λορεδάνου ἀπὸ 24 8brisu
1717. Συλλογὴ Τριβώλη καὶ εἰς Vol. 32 Arg. Diversi. Δέσμ. 14.
Πιστοποιήσις Ἰακ. Νάνη Γεν. Προβλεπτοῦ 18 Μαΐου 1739).

1585 *Σαγρέδος Ἐμμαρουηλ τοῦ Βικερτίου*. Κατὰ πιστοποιή-
σιν Ἀντ. Λορεδάνου ἀπὸ 4 Νοεμβρ. 1716 (παρὰ Μ. Θεοτόκη σω-
ζομ.) οὗτος μετὰ θάρρους εἰς τὰ ἐξωτερικά τῆς πόλεως τείχη καὶ
εἰς ἄλλα ἐπικινδύνα μέρη δραμῶν προσήνεγκε τὴν ὑπηρεσίαν του.

1836 *Σαχλίκης Κωνσταντῖνος πτ. Φωτίου* μετὰ 250 ἐγχωρίων
ἀναλώμασιν αὐτοῦ ὀπλισθέντων καὶ διαρκούσης ὅλης τῆς πολιορκίας
συντηρηθέντων, διορισθεὶς εἰς τὸ ἐκτεθειμένον εἰς τὰς ἐχθρικὰς προ-
σβολὰς μεταπύργιον (Cortina) Τενέδου, ἀγρύπνως ἐφρούρησε καὶ
γενναίως ὑπερήσπισε τοῦτο. Τὸ δὲ ζωηρότατον καὶ διαρκέστατον
πῦρ τῶν ὑπ' αὐτὸν ἀνδρῶν, κατὰ τὴν ὁμολογίαν τοῦ πιστοποιοῦν-
τος, σπουδαίως συνετέλεσεν εἰς τὴν ἀποδίωξιν τῶν Τούρκων ἐκ τοῦ
Σκάρπωνος. Εἰς τὴν δραστηριότητα αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἀνδρῶν του
οφείλεται ἡ κατ' αὐτὴν ἐκείνην τὴν περίπτωσιν εἰς τὸ νέον φρού-
ριον ταχεῖα προμήθεια βομβίδων ὧν ἐλλειπὲς ἐτύγχανε τοῦτο. (Πι-
στοποιήσις 26 7brisu 1716 Λορεδάν παρὰ Μ. Θεοτόκη).

1717 *Νόχ. Τσχορδίλης Γεώργιος* ἀξιωματικὸς τοῦ Ἑνετικοῦ στρατοῦ,
ἐπὶ εἰς ἐπταετίαν ὡς ὑπασπιστὴς τοῦ ὑποταγματάρχου Κομ-
λά και ὡς ὑπὸ ἀξιωματικὸς λαβὼν μέρος εἰς τὰς πολιορκίας Κερ-
λα, Πρεβέζης, Βονιτζής καὶ Δουλιτζίου διέπρεψε πολεμῶν, διό
καὶ ἔχε προβιβασμοῦ. (Ἐγγραφον προβιβασμοῦ πρωτότυπον Σχού-
ργ 24 Ἰουλίου 1732 παρὰ κληρονομία James W. Taylor.

1839 *Σχορδίλης (Παλατζόλ) Γεώργιος καὶ Ἰωάννης υἱοὶ* *δεῖλοι υἱοὶ Πέτρου μετ' ἀκολουθίας* ἐξ ἐγγυρίων (τῶν ὁποίων ὁ ἀριθμὸς ἄγνωστος). Οὗτοι, κατὰ τὰ διαλαμβανόμενα εἰς τὴν ἀπὸ 25 Αὐγούστου 1716 σωζομένην ἐν τῷ Ἀρχεῖῳ πιστοποιήσιν τοῦ Σχούλεμβουργ, συμμετασχόντες πρὸς τῶν κινδύνων τῆς πολιορκίας καὶ πρὶν ἢ οἱ Τούρκοι περικυκλώσωσι τὰ τεῖχη καὶ ὅτε ἀνέβησαν τὸν Σκάρπωνα, καὶ ὠφελίμους ἐκδουλεύσεις παρασχόντες, διεκρίθησαν.

1840 *Στρατηγὸς Δημήτριος, Συνταγματάρχης* εἰς τὸν στρατὸν τῆς Ἑνετικῆς Δημοκρατίας. Ὑπῆρξε διαρκούσης τῆς πολιορκίας Κερκύρας Γενικὸς Ὑπασπιστὴς τοῦ Στρατάρχου Σχούλεμβουργ καὶ δεξιὰ τοῦτου χειρ. Μετὰ παρέλευσιν 12 ἐτῶν ἀπὸ τῆς πολιορκίας, δηλαδή τῷ 1728, ἔγραψεν ἰταλιστὶ διήγησιν περὶ τῶν κατ' αὐτὴν συμβάντων ἐν εἰδὲι ἐπιστολῆς, σταλείσης δῆθεν πρὸς τὸν Ἱστορικὸν καὶ Γερουσιαστὴν τῆς Ἑνετίας Πέτρον Γαργάνην. Ἡ ἐπιστολὴ αὕτη ἐδημοσιεύθη τῷ 1846 εἰς σπουδαῖον ἐπιστημονικὸν περιοδικὸν ἰταλιστὶ ἐν Κερκύρᾳ ἐκδιδόμενον. Πλὴν οἱ τοῦ περιοδικοῦ τοῦτου διευθυνταί, μνηστὴρ τῆς διανοίας τοῦ γράψαντος στάντες, καὶ μὴ ἐννοήσαντες ὅτι ὁ Γαργάνης εἶναι ψευδώνυμον, (διότι ὁ διασημὸς Ἑνετὸς Ἱστορικὸς καὶ Γερουσιαστὴς Γαρτζῶνης Πέτρος εἶχεν ἀποβιώσει περὶ τὸ 1719-1720), μετέτρεψαν τὸ Gargani εἰς Γαρτζῶνη. Εἰς τὴν ἐν λόγῳ διήγησιν τοῦ ὁ Στρατηγός, οὐδένα ἐκ τῶν λαβόντων ἐνεργὸν μέρος εἰς τὴν πολιορκίαν ταύτην Κερκυραίων ἀν. φέρει. Εἰς πολλὰς δὲ περιπίπτει ἀντιφάσεις καὶ ὡς πρὸς ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἐπαινῶν ἐννοεῖ νὰ ἐκθειάσῃ.

1841 *Σπίνουλας Σπυρίδων ἐκ Γαστουρίου.* Μαρτυροῦσι δύο πιστοποιήσεις ἢ μία τοῦ Στρατάρχου Σχούλεμβουργ ἀπὸ 1 Μαΐου 1717, καὶ ἡ ἑτέρα τοῦ Γενικοῦ Φρουράρχου τοῦ Νέου Φρουρίου Δα' Ρίβα, (Ἀρχεῖον. Ἐν τῇ Συλλογῇ Τριβώλῃ), ὅτι κατὰ τὴν πολιορκίαν ὁ Σπίνουλας οὗτος, ἀφοῦ διωρίσθη ἀντικαταστάτης τοῦ τῆς πολιτοφυλακῆς Γαστουρίου Ἰωάννου Κασκορβάδῃ, μὲν εἰς τὴν πόλιν καὶ τοποθετηθεὶς εἰς τὸν προμαχῶνα τοῦ θανασίου, *κατεβασάνισεν ἑαυτὸν* (καθ' ἃ αὐτολεῖξαι ἀντὶ τῶν ῥηθεισῶν πιστοποιήσεων) διαρκῶς ἐνταῦθα παραμείνας, ἔως ἡμερῶν μέχρι τῆς ἐπὶ τοῦ Σκάρπωνος ἀναβάσεως καὶ τῆς ἀποδιώξεως τῶν ἐχθρῶν. Διὸ κατ' ἐπιταγὴν τοῦ Πιζάνη

106ρίου 1717 (Συλλογή πιστοποιήσεων Τριβώλη) διωρίσθη μόνιμος λοχίας τῆς αὐτῆς πολιτοφυλακῆς εἰς τὴν θέσιν τοῦ εἰρημένου Καποκαβάδη παυθέντος.

Τ

1842 *Τριβώλης Βερέδικτος*. Πιστοποιήσις τῶν Συνδικῶν Θεοδ. Κόμ. Προσαλέντη, Ἀνδρέου Βενιέρ καὶ Πέτρου Κόμ. Βουλγάρως 20 76ρίου 1716, διμολογεῖ ὅτι, ὁ εἰρημένος Τριβώλης διὰ τῆς δραστηριότητός του συνέλεγε χρήματα μεθ' ὧν συνεπληρώθησαν ἑτερα ὑπὸ τῶν συνδικῶν συλλεγέμενα πσά καὶ διὰ τούτων ἡγοράσθη διὰ τὸν στόλον εἰνος, καὶ ὅτι μὲ κινδυνον τῆς ζωῆς του συνέδραμε τοὺς Συνδικούς καταγινομένους περὶ τὴν διάσωσιν τῶν ἐν τῷ Ἀρχαιοφυλακείῳ συμβολαιογραφικῶν βιβλίων, εἰς ὃ διαρκῶς ἔπιπτον ἐχθρικαὶ βολαί, ἀνακτήσας διὰ τῶν χρημάτων του τὰ πλείστα ἐκ τῶν βιβλίων τούτων περιελθόντων εἰς χεῖρας δικφύρων. (Ἐγγραφικογενειακὰ Περ. Τριβώλη καὶ Βουλγάρως Ν. Τ. Περὶ Ἀρχαιοφ. Κερκύρας).

1845 *Τζαγκαρόλος Γάσπαρος* μετ' ἄλλων 2 ἀνδρῶν δι' ἐξόδων του ὀπλισθέντων, διεκρίθη πολεμῶν οὐ μόνον εἰς τὰς ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν ἐξόδους, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῦ Σκάρπωνος ὅτε οἱ Τοῦρκοι ἐπ' αὐτοῦ ἐφορμήσαντες ἀπεκρούσθησαν μετὰ πολλῆς αὐτῶν βλαβῆς. Λυθείσης δὲ τῆς πολιορκίας ἐπέβη τῆς ὑπὸ τὸν Πέτρον Ἀγγελον Μάγιον σοπρακόμητον γαλέας, ἀποτελεσάσης μέρος τοῦ ἐν Παγανιά ναυμαχήσαντος στόλου, καὶ ἐνταῦθα πολεμήσας ἐπληρώθη εἰς τὴν κεφαλὴν. (Πιστοποιήσις Σχοῦλεμβουργ ἐν Documenti Onorifici della famiglia C. Zancarol raccolti da A. Mustoxidi, Venezia 1877).

ὀφεί, ὁ *Τζαγκαρόλος Πέτρος* πατήρ τοῦ ἄνω. Διορισθεὶς οὗτος ἐν ταῖς τῶν ἐπιλέκτων τῆς τε πόλεως καὶ ἐξοχῆς, κατὰ τὴν κοινὰς, διεκρίθη διὰ τὴν ἀκριβῆ ἐκπλήρωσιν τῶν καθηκόντων Νόμ. ἣν προθυμίαν μὲ τὴν ὑποίαν ἐδραμεν εἰς πάντας τοὺς κινήσει Μουστοζύδου ἐνθ' ἄνωτ.).

ὁ *Τζερούλαι Ἀντώνιος* καὶ Ἰωάννης αὐτάδε. Ἰδοὺ νιοὶ αὐτοῦ διεκρίθησαν ἀγωνισθέντες ἐν τῇ ναυμαχίᾳ τῆς 8 Ἰουλίου καὶ

1716, ὁ μὲν ὡ, Κόμητος (ὕποκυβερνήτης) τοῦ παρὰ Μαρίνου Βαρ-
 βάρου διοικουμένου κατέργω, ὁ δὲ ὡς Κόμητος ἐν τῷ ὑπὸ τὸν Πα-
 σχαλίγον κατέργω. Καὶ ἄλλας ἐκδουλεύσεις παρασχόντες οὗτοι τῇ
 Ἑνετικῇ Δημοκρατίᾳ, καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν εἰρήνῃ, διατελούσῃ, μνη-
 μονεύονται εἰς τὰ ἐγγράφα αὐτῆς μετὰ τῶν ἐπιθέτων «ἀνδρείων
 καὶ μεγαλοδώρων» *Strenui e Magnifici*. (Ἐκ γενεθλιακοῦ δέν-
 δρου παρ' ἡμῖν καὶ ἐγγράφων παρὰ τοῖς τούτων ἀπογόνοις ἀντισυν-
 ταγματάρχαις Νικ. καὶ Σπυρ. ἀδελφ. Τζερούλη).

Τζιγάλας Φραγκίσκος (Ἰδὲ Γαϊάνην).

1849 *Τζικόνιας Ἰωάννης* διεκρίθη οὐ μόνον λαβὼν μέρος εἰς
 τὴν ναυμαχίαν ὡς ἀρχιφροντιστὴς τῆς Γαλέας Βικεντίου Καπέλου,
 ἀλλὰ καὶ πολεμήσας εἰς τὸ νέον Φρούριον ἐνθα καὶ ἐπληρώθη εἰς
 τὸ στήθος. (Πιστοποιήσις Πιζανῇ 1 Ἰανουαρίου 1716. Ἐν τῇ
 Συλλογῇ Τριβῶλῃ).

1853 *Τζουκιᾶς Ἱερὺς Σταματέλος* πτ. Θεοδώρου ἐκ Μελικίων
 Λευκίμης. Οὗτος ὑπὸ τῶν ἀδελφῶν του Στεφάνου, Ἀλοῖσιου καὶ
 Γεωργίου καὶ πολυαριθμῶν συγχωρικῶν του ἀκολουθούμενος, ἀφ' οὗ
 μὲ τὴν ἐπιρροήν του κατάρθωσε νὰ στείλῃ τοὺς Ἱερεῖς τῆς Λευκίμ-
 μης ἐπὶ κεφαλῇς ἄλλων ἀνδρῶν εἰς φύλαξιν τῶν «Ἀγίων Δέκα»
 καὶ τοῦ «Σταυροῦ», ἐμποδίσας οὕτω τὴν ὑπὸ τῶν Τούρκων κατὰ-
 ληψιν αὐτῶν τούτων, ἐδράμει μετὰ τῆς ἀκολουθίας του εἰς τὸν πρσ-
 μαγῶνα Πόρτας Ραῦμόνδου ἐνθα ἐπολέμησε καρτερικῶς ἰδίως κα-
 τὰ τινὰ ἐξοδὸν τῶν ἡμετέρων. Ἐκ Λευκίμης ἐρχόμενος μετὰ τῆς
 ἀκολουθίας του εἰς τὴν πόλιν συνηντήθη ὑπὸ Τουρκικοῦ σώματος,
 ὅπερ ἀπέκρουσεν αἰχμαλωτίσας Τούρκον. Ἐνεκα δὲ ἄλλων πρὸς
 τὴν Δημοκρατίαν ἐκδουλεύσεων τοῦ Ἱερέως Σταματέλου καὶ ἰδίως
 διὰ τὴν τῷ 1690 πρὸς τὸ ταμεῖον αὐτῆς δωρεὰν 500 δουκάτων,
 ἐπιταγῇ δουκικῇ 12 Σεπτεμβ. 1717, ἡ οἰκογένεια Τζουκιᾶ ἐκ με-
 λῶν 11 τότε συγκειμένη, ἐξήρέθη πασῶν τῶν προσωπικῶν ὀ-
 ρισίων. (Πιστοποιήσις Λορεδάν 4 Σεπτεμβ. 1717. Ἀρχεῖον.
 Συλλογῇ Τριβῶλῃ).

1854 *Φουρογιάνης Αἰθίος* τοῦ Πέτρου Ἀλοῖσιου ἐκ τῆς
 ἀξιωματικῆς τῶν Ὑπερθαλασσίων. Οὗτος ἐξ ἰδίων του ὀπλισ-
 ἐπὶ τὰς τῆς ὑπὸ τὸν Μαρκαντώνιον Διέδον γαλιᾶς «Θρίαμβος»
 ὅθεν ἐνεργὸν μέρος εἰς τὰς ἐξῆς 7 νυμαχίας, εἰς τὴν ἐν

τῆς 8 'Ιουλίου 1716, καὶ τὴν εἰς τὰ ὕδατα Ἰμβρου τῆς 12 'Ιουνίου 1717, εἰς τὰς ναυμαχίας τῆς 2 καὶ τῆς 16 'Ιουνίου 1717 μετὰ ξύδ' Ἀγίου Ὁρους καὶ Λήμνου καὶ τῶν εἰς τὸν κόλπον Παγανηᾶς ναυμαχιῶν 20, 21 καὶ 22 'Ιουλίου 1717. (Πιστοποιήσις Μαρκαντ. Διέδου 27 Νοεμβρ. 1718 ἐν τῷ 68 Τόμ. Δέσμ. 44 «τῶν Διαφόρων τῆς Κοινότητος Ἀντικειμένων ἀπὸ τοῦ ἔτους 1783-84». Ἐν τῷ Ἀρχαιοφυλακείῳ Κερκύρας).

Οὗτοι (κατὰ τὰς μέχρι τοῦδε ἐρεύνας μας) οἱ λαβόντες μέρος εἰς τὴν πολιορκίαν τοῦ 1716 ἐτους γνωστοὶ Κερκυραῖοι ἀνερχόμενοι ἐν συνόλῳ εἰς 1854. Εἰς δὲ τούτους ὑπολογιστέαι καὶ προσθετέαι ἑτεροὶ 1200, σύνολον τῶν ἐξ ἀγνώστου ἀριθμοῦ ἀκολουθῶν 22 ἀνδρῶν, ἑκαστος τῶν ὁποίων δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ ὑπ' αὐτὸν ὀλιγωτέρους τῶν 50 (*), κατὰ μέσον ὄρον, συνυπολογιζομένων καὶ 100 ἐκ τῆς Ἰσραηλιτικῆς Κοινότητος, οἵτινες ὅπωςδὴποτε θὰ συνέδραμον τὴν κινδυνεύουσαν πατρίδα. Ὅθεν, ἐκ τῶν κατὰ τὴν πολιορκίαν ταύτην ἀγωνισθέντων Κερκυραίων, οἱ εἰς γνῶσιν ἡμῶν μέχρι τοῦδε ἐξ ἀναμφιλέκτων ἐγγράφων περιελθόντες, ἀνέρχονται ἐν γενικῷ συνόλῳ εἰς

3054.

3054.

ΤΕΛΟΣ.

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
Μ. ΠΑΠΑΔΗΣ

(*) Τῶν Ἀρμενῶν—Μουρμουράκη καὶ Μουχλίου καὶ Ἰζμάρ
 Ἀραρούχα—Ἀδελφῶν Σχορδίλη—Κόμ. Νικολ. Βουλγάρως—Κόμ.
 Ὀφύ—Τιτιάρη—Γουλιελίου—Καμαράτον—Γαϊτάρη καὶ τῶν 9
 τῶν του—Λουκάρη—Μάστραχα—Τζουκιά—πληρ. τοῦ
 Κονσταντίνου—Ῥεγγίρη. Εἰς τοὺς 3054 Κερκεραίους, προσθετοί
 Νόχ. Ἰωρ' Ἑλλήνων 541 Ζαχέρθιοι τοῦ Φ. Ρώμα καὶ Καψο-
 ἑτη, (κατὰ τὰς ἐν τῷ Γ'. Τόμῳ τῆς Ἱστορίας Χιῶτον ἀνα-
 φέρουσας πιστοποιήσεις) καὶ 50 Πάργιοι ἐν τῇ τοῦ ἀνωνύμου
 τοῦ ἐπιστολῇ ἀναφερόμεροι.